

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Koröpesi-ut 25.

Főszerkesztő:
VÉSZI JÓZSEF.

Felelős szerkesztő:
BRAUN SÁNDOR.

Kiadja:
A SZERKESZTŐSÉG.

Égész évre 28 k., (14), 1/2 évre 14 k., (7), 1/4 évre
7 k., (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1.20 frt).
Egyes szám Budapesten 3, vidéken 10 fillér.

Kanapépör.

Budapest, szeptember 28.

(v.) Az osztrák parlamentben Koerber ur azt állította, hogy a magyar törvényhozásnak minden olyan szándékába vagy határozatába, amely a hadseregére vonatkozik, az osztrák kormány jogosan vindikálja magának a beleszólás és beavatkozás jogát. Koerber ur tehát hazudott. Aki egy hazugságot valótlannak mond, annak feltétlenül igaza van. A magyar képviselőház ellenzéke oly célból hívatta holnapra össze a parlamentet, hogy az osztrák miniszterelnök hazugságára ráüsse a valótlanosság bélyegét. Igaza van-e hát a magyar ellenzéknek? A logika szabályai szerint feltétlenül igaza van. De a kormánypárt mai értekezlete hadat izent a logikának s kimondta, hogy az ellenzéknek nincs igaza, — se feltétlenül, se feltételesén, sehogy sincs igaza, mert igaza az ellenzéknek egyáltalában sohasem lehet.

Amint látni méltóztatnak, egy silány kanapépör színvonalára rugta le a kormánypárt az alkotmányunk ellen intézett osztrák támadásnak egész ügyét. A nemzeti önérték kérdését sikerült eltorzítani és devalváltnia a többségi pártönérték kérdésévé. Chlopyért a dicső kormánypárt nem kért elégtételt, mivelhogy illetlen dolog volna, ha a parlament újjat huzna legkegyelmesebb urunkkal, aki egyszersmint a véderőnek legfőbb hadura. A királyi kéziratot szintén nem kért elégtételt, mivelhogy nem illik feleselni a véderő legfőbb hadurával, aki nekünk egyszersmint koronás királyunk is. Ezt a felfogást egyértelműen a magukévá tették a többség ellentétes árnyalatai: Tisza István is, aki lefelé impozszibilis, Apponyi Albert is, aki felfelé még nem posszibilis; Tisza István is, aki vaktában helyeselte a királyi kéziratot, még mielőtt láthatta volna, Apponyi Albert is, akinek reggeltől estig kellett gondolkodnia, hogy rendszerbe foglalja az okok ama sorozatát, amelynek alapján a hadiparancs illetén elintézését helyeselheli. Hát jól van: meghátráltak. De legalább *fejedelem elől* hátráltak meg. A nemzeti önértékkel nem törődve, pártönértéküket tették le ő felsége lábai elé. Ám mért hódolnak be mostanában *Koerbernek is?* Akik a nemzet belső békessége kedvéért kitértek a fejedelemmel való meghasonlás elől, mért nem veszik fel legalább azt a keztyűt, amelyet Ausztria végrehajtó hatalma az osztrák parlament riadó tetszése közben vágott a magyar nemzet szeme közé? Mért terjesztik ki a magyar király iránt való kiméletet egy idegen állam végrehajtó hatalmára is, amely vakmerő kézzel nyul bele nemzeti jogainkba, állami önállásunkba és törvényhozásunk szuverén függetlenségébe? Miért?... A felelet nagyon egyszerű, mert a magyar *ellenzék* kívánja a nemzetünkön esett sérelem visszautasítását. Kimondták ezt ma nyíltan a kormánypárti értekezleten. Meg is toldották

azzal, hogy igenis, állást kellene foglalni a Koerber ur dolgában, hogyha husz *kormányparti* képviselő kérte volna evégből a képviselőház összehívását. A magyar alkotmány sérthetlenségének aranyruája ime így alakul át egy kanapépör hitvány aprópénzére a banalítások ama siralmas műhelyében, amelynek kormánypárt a neve.

Jóságos Isten, micsoda alatt járó felfogás ez! A Lajta tulsó partjairól átsüvölt mihozzánk egy valóságos hadizenet, amely a magyar nemzetnek eddig ezer éven át független törvényhozását az osztrák állam jogi szupremáciája alá helyezi; a magyar nemzetet e szidalom hallatára végigmorajlik a büszke és elszánt ellentállás fogadkozása és serkentése; a népképviselőt egy csoportja sietve szerez alkalmat a parlamentnek és a kormánynak, hogy a nemzetünk ellen intézett galád támadást visszautasítsa s törvényhozásunk szuverén függetlenségének a történetekért elégtételt s a jövőrendő nézve hathatós védelmet biztosítson; — és akkor a kormánypárt, amely a hatalmat kezében tartja, az etikett-kérdést veti fel, az udvari szertartásoknyvnek merevségét és bornirtságát teszi elhatározásának tengelyévé, kimondván, hogy amit az *ellenzék* veszedelemnek mond, az ipso facto nem lehet veszedelem, minélfogva semmi szükség a védekezésre.

A többség soha bosszantóbban nem nyargalt a többségi uralom elvének kehes gebéjén, mint ezuttal. Mert minden más kérdésben jóhiszeműen élhetett ama feltevésben, hogy a nemzet széles rétegeiben a vélemények meg lehetnek oszolva s tehát megoszlott véleményekkel szemben a természetes feltevés az, hogy a nemzet többségének nézetét a választók többsége képviseli, a választók többségének felfogását pedig egyedül a parlamenti többség tudja illetékesen tolmácsolni. Ámde ebben az esetben nincs megoszlott közvélemény. A Koerber inpertinens betörését az egész nemzet egyforma határozottsággal ítéli el. Legalább ebben az egy vonatkozásban helyreállt az, aminek megteremtéséről e haza legjobbjai annyit álmodoztak: a magyar nemzet egysége. S e nemzeti *egység* meri szemközthelyezni a kormánypárt a *többségi* uralom elvét! Mikor lángban áll a magyar alkotmány épülete, mert idegen kéz tüzes csóvát dobott beleje, akkor a kormánypárt nem akar oltani és menteni, hanem azt nézi, hogy ki verte félre a harangot. Midőn idegen akarat kevélyen és kegyetlenül gázol végig nemzeti jogainkon, a kormánypárt nem ragad fegyvert, hanem azt nézi, ki hordozza körül az országban a véres kardot. Megkegyelmeznek Koerbernek, csak hogy ne lehessen igaza az ellenzéknek. Pártönértéküket jobban féltik, mint a nemzet közjogi integritását. Khuen-Héderváryra bizzák, mikor és hogyan akar majd Koerberrel leszámolni: arra a Khuen-Héderváryra, aki fedezi a hadiparancsot és aki

megirta és ellenjegyezte a még sérelmesebb királyi kéziratot. És aki tehát maga-magát inzultálná, ha szembeszállna Koerberrel, mert hiszen a Koerber kijelentése nem egyéb, mint ösztintebb formulázása a hadiparancs és a kézirat azonos tartalmának.

Néhai való Szilágyi Dezső azt szokta volt mondani, hogy az egeret a fejénél kell lenyelni, nem pedig a farkánál, mert ha amugy nyeli le az ember, akkor a fej után könnyen csuszik le a többi. *A Szilágyi Dezső hagyatékából mindössze ennyi maradt érvényben a kormánypárton.* Lenyelték Chlopyt, a többi immár könnyen csuszik utána. Lám, most már utána csuszik Koerber is. De legyünk igazságosak. Hogy az ellenzéknek sohasem lehet igaza, ez csupán a főargumentumuk volt, de nem az egyetlen. Mellékes érvül felhozták azt is, hogy a Koerber beszéde nem foglal magában rendkívüli veszedelmet, minélfogva nincsen semmi szükség arra, hogy rendkívüli ülésen reparáltassák a sérelem. Veszedelem tehát mégis csak volna, azonban a veszedelem nem rendkívüli. Hogy az osztrák kormány szinte elhenceg azzal az ujonnan szerzett jogával, amelynél fogva beleszólási és beavatkozási joga van a magyar törvényhozásnak a véderőre vonatkozó dolgaiba: — ezt ők rendes veszedelemnek mondják. Hogy Koerber e kijelentést az osztrák császár tudtával és meghagyásából tette: — rendes veszedelemnek tekintik őket is. Valamint-hogy rendes veszedelmet látnak abban is, hogy az osztrák kormány — *bevallottan* — már nemcsak kifejezte, hanem *érvényesítette* is felfogását oly irányban, hogy nemzeti reformtörekvéseink közül melyekkel lehet szóba állani s melyeket kell minden teketória nélkül a legridegebben visszautasítani. Tehát az osztrák császár és az osztrák kormány itt kezét fognak arra, hogy a magyar törvényhozás jogkörén belül ne a magyar nemzet akarata valósuljon meg, hanem az, amit Ausztria a maga érdekeinek szempontjából s az összbirodalom érdekében megengedhetnek tart. Törvényhozásunk ime gyámság alá került; cselekvési képességének és akaratszabadságának korlátokat szab egy idegen hatalom. Nemzeti akaratunknak, hogy célt érhesen, utlevelet kell Koerber urnál váltani, mielőtt elindulna, Koerber ur pedig előbb megmottozza, keresztül-kasul fürkészi s a végén vagy ad passzust, vagy nem ad, ahogy a guszlusa tartja. Idáig jutottunk. És ebben a veszedelemben a kormánypárt hazafisága nem talál semmi rendkívülit.

Hiszzen ama cifra dolgokat, amik most történnek, megjósolta már két esztendővel ezelőtt Lueger. A Reichsrathban azzal fenyegetőzött, hogy nemsokára diadalmasan fog bevonulni az ellenünk mozgósított osztrák hadsereg a magyar székesfővárosba s Budapest házain akkor a fekete-sárga lobogók ezrei fognak lengeni. Ezt a jóslatot itt minálunk

kinevelték. Ausztriában bezzeg nem nevettek, hanem tapsoltak. Ez az ember már akkor tudta, hogy mit beszél. Már akkor azt beszélt, amit tudott. Jólátának legelső része azóta meg is valósult: Chlopyban megtörtént az erkölcsi mozgósítás a rebellis néptörs ellen. Jött aztán a királyi kézirat, amely a mozgósítási parancs közjogi alapjául a korlátot hataflan felségjogoknak alkotmányunk egész szellemétől idegen elméletét jelölte meg. És jött Koerber, aki az osztrák császár nevében azt adta tudtára a Reichsrathnak, hogy Ausztria már most is megrostálta s ezen túl is meg fogja mindig rostálni a magyar törvényhozásnak a véderőre vonatkozó törekvéseit. Most már csak az van hátra, hogy a Koerber által proklamált új összbiradalmi alkotmány végrehajtása érdekében csakugyan a nyakunkra küldessék az osztrák hadsereg, s Budapest házainak ormára — különbeni halomralvetés terhe mellett — felhúzassék a sárga-fekete lobogó.

A kormánypárt nyilván ebben sem fog rendkívüli veszedelmet látni. Sőt egész bizonyosan nem, ha husz ellenzéki képviselő kérné a Ház összehívását a nemzeti sérelem orvoslása céljából. Mert alakuljon bár át e haza füstölgő romhalmazzá, váljék bár idegen bitorlók prédájává az alkotmány: az ellenzéknek soha sem lehet igaza. Ezt mondta ki ma a kormánypárt, mely, hogy mindig igaza lehessen, soha nem helyezi magát ellentétbe a felsőbb hatalmakkal, elveit alárendeli uralmi vágyának s rendkívüli veszedelmet csakis abban látna, ha ennyi meghunyászkodás után valamik mégis az ellenzékre kellene átmennie. Ő ez a gárda sohasem hal meg, inkább megadja magát a legfőbb hadurnak, Khuen-Hédervárynak, még Koerbernek is.

BELFÖLD

Szatmári Mór a kortólóban. Nagyváradról jelentik nekünk, hogy Szatmári Mór országgyűlési képviselő vasárnap mondta el beszámolóját kerülete szék-

helyén, Margitán. A képviselő előbb kerülete több községét látogatta meg, ahol mindenütt lelkes fogadtatásban részesült. Margitán egész kerülete községeiből összegyűlték a biralmi férfiak és Farkas György, a margittai függetlenségi párt elnöke kérte meg Szatmári Mór beszámolóját elmondására.

A képviselő kimerítően esetenként választói előtt a helyzetet, amibe az országot a elbolyi hadiparancs és a királyi manifestum juttatta, s azt fejtegette, hogy a nemzet védekezése az alkotmányunk ellen intézett eme merénnyel szemben csak a passzív rezisztencia lehet. A függetlenségi pártot most már magára hagyták mindazok, akik eddig ugráltak, oszabították, de azért a párt mégis törhetetlenül erős, mert az egész nemzetet támaszkodik küzdelmében. Szembe állította a passzív rezisztenciát azokkal a gyerekes tenyegyekkel, amelyek a nemzetet az esetleges abszolutizmussal ijesztgetik és kifejtette, hogy Európa mai állása mellett, különösen pedig a nagyhatalmi politikára való tekintettel, a hatalom abszolutizmusra nemis gondolhat. A függetlenségi párt jól tudja, hogy ebben a küzdelemben az egész nemzetet képviseli és éppen ezért áll meg rendületlenül.

A beszédet többször szakította félbe a zajos helyeslés, végül a képviselőt lelkesen megőljenezték. A választók nevében Farkas György mondott köszönetet a képviselőnek, végül pedig Farkas János indítványára Kossuth Ferencnek tündöklő táviratot küldöttek.

A pápai református egyházgyűlés. Pápáról jelentik: A dunántúli ref. egyházkerület ma kezdte meg öszi rendes közgyűlését. A közgyűlésre a kerület világi és egyházi alkotótágjai nagy számban gyűltek össze. Jelen van Hegedűs Sándor főgondnok is, kinél a kerület tisztikara Antal püspök vezetése alatt, a főiskolai tanári kar testületileg, a pápai egyház és az ág. ev. egyházkerület küldöttsége Gyuráts püspökkel az élén tisztelgett.

A közgyűlést Antal Gábor püspök imával nyitotta meg, mire Hegedűs Sándor tartott nagyhatású beszédet. Beszédében kiemelte, hogy az utolsó télv a ref. egyház életében meddő volt. A legfontosabb ügyek, így a zsinati előkészítő munkálatok, az ág. ev. testvéregyházakkal közös ügyeket intéző bizottság működése és egyházi dolgok közjogi rendezése szüneteltek. Minden egyházi ügy ugyanis az állam fejlődésével belső viszonyban és szoros összefüggésben van. Politizálni főgondnoki székében nem akar, mégis megemlíti azt, hogy az egyházi ügyek elintézése a nemzetre nézve is hasznos, a politikai helyzetből a következő tanácsokat vonja le. A külvilággal való összeköttetéseinket kultiválnunk és érvényesíteniük kell. Ugy kell dolgainkat intéznünk és berendeznünk, hogy bármilyen külső viharok találganak is bennünket, akkor is megteesszük kötelességeinket mint honfiak, de egyházunkra nézve azok lehetőleg készen találjanak mindnyájunkat minden lehetőségre. A munkatér fejlődése és a feladatok beosztása e tekintetben nézetem szerint eltérő kell hogy legyen attól, amit az újabb társadalom az államtól követel. Ez újabb társadalom azt a fokozatot állítja fel: minél kevesebbet tegyen az egyén, hogy annál többet hárítson a községe, minél kevesebbet végezzen a község, hogy annál többet

hárítson a megyére; minél kevesebbet dolgozzék a megye, hogy annál többet hárítson az államra. És ennek következménye azután egy óriási centralizáció, amely ha egyszer megakad, akkor megakad az egész gőpezet, vagy legalább nagyban megbénul. Bizonyítja ezt az a esomoru öt hónap. Ami egyházi életünket megfordítva kell beosztani. Minél többet végezzen el az egyén, hogy annál kevesebbet hagyjon az egyházközségre; minél többet végezzen el az egyházközség, hogy annál kevesebbet hagyjon az egyházmegyére; minél többet végezzen el az egyházmegye, hogy annál kevesebbet hagyjon az egyházkerületre és minél többet végezzen el az egyházkerület, hogy annál kevesebbet hagyjon a konventre. Ugy, hogy a centrumnak megakadása nem provokálja mindenütt a megakadást. Ezt a tanácsot vonom én le ebből és elfojtott érzélemmel, aggródókébellet nézek végig hazánk viszonyain, úgy is mint protestáns, úgy is mint magyar. Ha kombinációba veszem, hacsak merem állmodni, hogy mik toznak még következnik, mindjobbban meggyőződom annak szűkségességéről, hogy mi, a magyar protestánsok önértékünkben, kitartásunkban sohasem lankadjunk, ne engedjessük magunkat félrevezetni sem félelem sem más téren zavarok, sem presszió által, hanem ernyedetlenül műveljük önkormányzati feladatainkat, akkor nem fogunk csökkenni sem erőben, sem előhaladásunkban, sőt éráltal hazánkunk is nagy szolgálatot teszünk. Azt hiszem, ezen a magaslaton áll ez az egyházkerület is és ezért üdvözölöm a közgyűlést.

Ezután Németh István újonnan választott ker. főjegyző és Tóth Kálmán tanácsbíró tették le a hivatalos esküt. Erre a kerületi közgyűlés a püspöki jelentés tárgyalására tért át, melynek kapcsán a paróchiális könyvtárak létesítését elodázhatlan szűkségnek mondván ki, az ügy előkészítésére bizottságot küldtek ki. A közgyűlés Tisza Kálmánnak a leányiskola számára tett 10.000 korona alapítványért hálás köszönetet szavazott.

A válság.

Budapest, szeptember 28.

A tevékhez kell mérni a terheket — mondja a keleti közmondás.

Nagyon sokat nem lehet a megviselt szabad- elvűpárta egyszerre rárákni. Chlopyt egymagában is félre kellett választani, hogy a szerencsétlen párt elbirja. Chlopy politikai részét, a katonai programot megint adagokban kell beadni. Ennél fogva a mai konferencián nem is vitatták meg a katonai programot, hanem csak *kigondoló bizottságot* küldtek ki (ez a kifejezés a *Mikszáth* konyhájából való) s ez a bizottság fogja ügy megfőzni, körülgarnirozni és feltálalni a katonai programot, hogy a kecske is jóllakjék, a káposzta is megmaradjon, hogy mindenkinek jusson s a király mégse érezze magát vélt jogaiban megrövidítve. Holnap ez a kigondoló bizottság *Szell* Kálmán elnöke alatt összeül s minthogy a bi-

TÁRCA

Él a magyar...

Fessétek bár sötétre a jövőt,
Mondjátok, hogy már torkunkon a kés,
Beszéljétek közelgő, hosszú gyászról,
Mély súlyedéssről, biztos pusztulásról:
Engem nem éjt meg gyáva csüggedés!
Szentül hiszem, akármit mondjátok,
Hogy a magyar nem vész el s élni fog!

Többet ki küzdött és ki szenvedett?
Hiszen vértenger, temető a mult!
Vetettek rá halálos szolgaságot,
Irtották szörnyen!... Ámde a levágot
Törzsek helyén még szebb erdő virult!
Ezért hiszem, akármit mondjátok,
Hogy a magyar nem vész el s élni fog!

Ki a saját pártos dühét kiállta,
Annak nem árthat többé idegen!...
Hányszor hársogtát kárörömmel: Vége!
S csak arra szolgált minden veresége,
Hogy még keményebb, még nagyobb legyen!
Ezért hiszem, akármit mondjátok,
Hogy a magyar nem vész el s élni fog!

Szűkség van arra, nemzetem, hogy élj!
Mert bár hibád sok s bűnöd sorja nagy,
Vén egy erényed, mely fényt vet te rád,
S melyért az Isten mindent megbocsát —:
Hogy a szabadság leghűbb véde vagy!

Ezért hiszem, akármit mondjátok,
Hogy a magyar nem vész el s élni fog!

Ha minden nemzet fásultan lemond,
S a szent rajongás mindentűt kiég,
S a büszke jognak minden vára megdől:
A te szabadság-szerető szivedtől
Uj lángra gyúlad Európa még!
Ezért hiszem, akármit mondjátok,
Hogy a magyar örökre élni fog!

Bízom s hiszek, míg Isten lesz fölöttünk,
Ki trónusán bírói székét áll...
És hogyha minden búra, bajra válik,
Romok között is hirdetem halálig,
Erős, nagy hittel, rendületlenül:
Legyen bár sorsunk még oly mostoha,
Él a magyar s nem vészhet el soha!

Abrányi Emil.

Logika.

— A Budapesti Napló eredeti tárcája. —

Irta: Thury Zoltán.

Egy Róza, Sugár Róza nevezetű leány volt alkalmazásban egy budapesti boltban. Kishirdetés révén jutott be. A kishirdetésben tudniillik az is állott, hogy: ajánlatok fényképpel kéretnek... s a lány harmadnapra már megkapta a cég levelet, hogy jöhet. Gyönyörű lány volt tudniillik. Nem mozgószeppség, hanem inkább kasszába való. Trónra, a kassza fekete márványlapja fölött s mögöttes a tükörben méltóságosan érvényesültek gömbölyű vállai, lágy, alabástromos fehérségű nyaka s gömbölyű, a bluz alatt minden modulatára, még a léleg-

zetvételére is ingerlően ringó keblei. A haja fekete volt. Nem is fényes, hanem olyan komor fekete, mint a szén s rögtön a hajalatt befoglatva a hatalmas, nehéz, de puha keretbe — olyan fehér és tiszta volt az arca, mint a frissen hullott hó. A szeméi nyugalmas, mély pillantásuak voltak, szája kicsi, husos — s éppen csak a homloka kissé nyomott. — A szép leány jelenlétét határozottan észre lehetett venni a bolt forgalmán. Sok fiatal ur jött s nyakkendőket vásároltak meg keztyűt s a pénztárra pislogva válogattak. Az is megessett, hogy a segítők elbámszékodtak rajta s este a két főnök egyformán törte magát azon, hogy ő számoljon le a lánnyal. Olyankor már vártak rájuk a feleségek s gyönyörű kalapjaik alul gyilkos pillantásokat vetettek a lányra. Az üzlet azonban gyönyörűen ment s ha volt benne része a lánynak, hát kár lett volna kiüldözni a boltból.

Ugyis elég hirtelen ment el, alig valamicskét több, mint egy esztendővel azután, ahogy belépett. A pénztár mellett, a hosszú bolti asztal folytatásaképpen magas íróasztal állott s e mellett délutánokint egy fiatal ember dolgozott. Rengeg-foliánsokban elkönnyezte a sok mindenféle üzleti tételt s pihenőnek egy-egy pillanatra lenézett a lányra. Az érezte, hogy valami átmelegíti a fejbubján a haját s előbb egy kis bosszúsággal, azután meg mindig barátságosabban pillantott fel a fiatal emberre. Az tudniillik olyanforma ember volt, akihez nőül lehet menni. Komoly, munkás, jó jövedelmű. Ha ez érdekfődik írta, az nem afféle kedélyeskedés, amit végbevisznek a kassza előtt más fiatal urak. Az efféle ember úgy szerelmes, hogy mindjárt jön a házassági ajánlattal is, hogy: kisasszony, ennyi a jövedelem, nem vagyok gazdag, de a feleségemet tisztességgel el tudom tartani — és efféle.

Egy este a fiatalember a magas asztalról egy sokrétebe összehajtogatott cédulát ejtett le a pénztár márványára s a könyvre hajolva, félszemmel nézte, hogy mit szól hozzá a lány. Az sokáig szorongatta a papírt s megilletődve, lassan bon-

zottság egymást ellenőrző tagokból van négyzerezesen párosítva, ahol Apponyira Tisza István, Bolgár Ferenc Műnich Aurél, Andrásy Hieronymi, Hodossy Jospovich fog vigyázni, mindenki nyugodt lehet, hogy *Szell* Kálmánnak sikerülni fog valami egységes javaslatot elfogadtatni. Talán nem is vállalta volna a bizottság elnökségét, ha a siker iránt kétségei volnának. A katonai program tehát mihamar meglesz s akkor az új kabinet, mely most még eltököltség, hogy készen van, végre hivatalosan is életbe lép. Egyelőre azonban úgy tesz, mintha nem volna készen s a hét vége előtt nem is alakulhatna meg. Pedig hát csak azt akarja bevárni, hogy a szabadelvűpárt állapodjék meg katonai programjára iránt. Hogy a szabadelvűpárt mai konferenciáján szóba került az is, mit kelljen szükség esetén a függetlenségi párt felirati javaslatával és amennyiben az ellenzék szóba hozná, Koeber beszédével szemben tenni: az nem sok figyelmet érdemel. Ezekkel hangulatot akarnak csinálni, semmi egyébét.

A függetlenségi párt mai konferenciája is hallgatag ment el a könnyebb kérdések mellett. *Kossuth* Ferenc el se jött a konferenciába s a párt úgy találta, hogy okosabb, ha nem is foglalkozik a vezér újságproklamációjával, melyet a maliciózus közvélemény röviden *solti hadiparancs*-nak keresztelt el. Mellőzván a kényes kérdést, a párt csak a holnapi ülés haditervét állapította meg. E szerint *Bakonyi* Samu fogja kifejezni a felirati javaslatban már érintett sérelmet, a kiszolgált katonák visszatartására vonatkozó rendeletet. *Krasznay* Ferenc fogja előadni a párt tiltakozását Koeber hirhedeit beszédével szemben. Aztán a felirati javaslat érdeméhez *Eltűs* Károly lép sorompóba, akihez — mint mi tudjuk — a pártokon kívül álló *Ugron* Gábor és *Beöthy* Akos fognak még csatlakozni. Nem tartja azonban a függetlenségi párt kizártnak, hogy ez a terv holnap módosulni fog, kivált ha a szabadelvűpárt zsebkendőfrakciója Barabás Béla és Benedek János közbeszólásai miatt újabb kívánja a zsebkendőket lobogtatni s tüntetésével a Ház márványfalait rengetni.

Mindent összevetve: ma döntő lépés nem történt. Kormány: csak lesz. A szabadelvűpártnak katonai programja: csak lesz. A függetlenségi pártnak álláspontja tíz hónap óta ismeretes és újról gondoskodnia szüksége: csak lesz. Csupa halasztás történt s a táborok lábhoz rakott fegyverekkel néznek egymással farkasszemet. Ma pihentek s

valószínűleg holnap is csak azt fogják tenni. A csatakérdés jele: az új kormány megjelenése lesz...

A szabadelvűpárt értekezlete.

Az országgyűlési szabadelvűpárt ma este 6 órakor báró *Podmaniczky* Frigyes elnöközésével ülést tartott.

Elnök az ülést megnyitván, **Ivánka** Oszkár szólal fel: Azt az ívet, ugymond, amelyen a mai napra az értekezlet összehívását az aláírottak kérték, én fogalmaztam és én nyújtottam be a párt igen tisztelt elnökénél. Abban az ívtben meg van mondva, hogy a mai értekezlet azért kívántuk összehívni, hogy a párt katonai programja megállapíttassék. Én azt gondolom, hogy miután ilyen plénumban úgy sem lehet ilyen katonai programot megállapítani, az értekezletnek más célja nem lehet, mint az, hogy itt megválasszon egy bizottságot, amelyet a párt megbíz azzal, hogy a katonai programot kidolgozza, s amidőn elkészült, a pártnak az eljárást elterjeszse.

Elnök: Nagyon köszönöm. Én javaslatba hozom azt, hogy egy *kilenc tagból álló bizottság* választassék. (Helyeslés.) Hanem hogy egészen rendszeresen haladjunk, s hogy seukinek panasz ne legyen, úgy hiszem, hogy most egy negyedórára felfüggesztem az értekezletet, az a kijelölt bizottság tanácskozhassék és javaslatát megtehesse. (Helyeslés.)

Negyedóra múlva elnök az ülést újból megnyitván, előterjeszti a kijelölt bizottság javaslatát, melynek alapján gróf *Andrássy* Gyula, gróf *Apponyi* Albert, *Bolgár* Ferenc, *Hieronymi* Károly, *Hodossy* Imre, *Jospovich* Imre, *Műnich* Aurél, *Szell* Kálmán és gróf *Tisza* István a kiküldendő bizottságba egyhangulag megválasztottak. Elnök felhívja a bizottságot, hogy ha bevégezi munkáját, erről se elnököt tudósítsa, hogy azután a kormányelnökkel egyetértve, e munkát tárgyalására az értekezletet mielőbb összehívassa.

Ivánka Oszkár kívánatosnak jelzi, hogy a bizottság munkáját mielőbb fejezze be.

Sándor József kéri annak kimondását, hogy egyes párttagok a bizottság elnökéhez indítványokat beterjeszthessenek. (Felkiáltások: Erre ugyanis joga van!)

Szentiványi Árpád főleg arra való tekintettel, hogy az ellenzék eddig mindent elkövetett, hogy kint a vidéken az elégtelenséget szítsa, (Ugy hang: Az anarkhiát!) szintén kívánatosnak tartja, hogy a bizottság munkálata mielőbb az értekezlet plénuma elé kerüljön.

Gorove László szintén jelzi, hogy mint egyike azoknak, akik az értekezlet összehívására vonatkozó ívet aláírták, írásbeli indítványt fog a párt katonai programja tekintetében a bizottság elé terjeszteni.

Elnök ismétli, hogy amint arról értesült, hogy a bizottság elkészült, az értekezletet nyomban össze fogja hívni; ha pedig valakinek javaslatja van, azt a bizottság elnökének írásban előterjeszti.

Gróf *Apponyi* Albert kér ezután szót. A pártnak a minap a chlopyi hadiparancs ügyében hozott határozata — ugymond — a talános megalégedést szült a párt körében (Igaz! Ugy van!) és kűnn is a párt tagjaira igen jó hatást tett. (Élénk helyeslés.) Ez a határozat azonban a párt körében maradt, bolott a pártnak a maga álláspontját kifejezteni tulajdonképpen a képviselőházban van helyén. (Ugy van!) A husz képviselő összehívására tartott ülésen ugyan ninosen előre megállapított napirend és érdemleges határozatot hozni nem lehet, de mivel az ellenzék erre való tekintet nélkül egy felirati javaslatban kifejezést adott a maga álláspontjának, helyesnek tartaná a szóló, ha szabadelvűpárt is a képviselőházban előterjeszténe azt a javaslatot, amely a pártban elfogadottat, tekintet nélkül arra, vajjon határozat tárgyát képezeti-e vagy sem, hiszen a Ház irományai közt ugys nyoma lesz. Indítványozza, hogy gróf *Andrássy* Gyula, aki a pártban a határozati javaslat előterjesztette, bizassék meg azzal, hogy konformis és legteljebb stilaziter némileg módosított határozati javaslat holnap a Ház ülésén is terjeszsen elő, amelynek alapján indítványoztatnék; hogy a Ház a miniszterelnöknek a korona nevében tett nyilatkozattal tudomásul veszi és ennek folytán az ügy további tárgyalását szükségesnek nem tartja. (Helyeslés.)

Az értekezlet ezt az indítványt elfogadja és *Szentiványi* Árpád és *Ivánka* Oszkár felszólalása után kimondja, hogy gróf *Andrássy* Gyula akadályoztatása esetén a határozati javaslat előterjesztésével *Hodossy* Imrét bizza meg.

Ezután *Sándor* Pál szóba hozza dr. *Koeber* osztrák miniszterelnöknek a minap a *Reichsrath*ban tett nyilatkozatát, amelyeket tudomása szerint az ellenzék a képviselőház holnapi ülésén igen erősen fog pertraktálni. Kérdi a miniszterelnöktől, kíván-e holnap ez ügyben nyilatkozni?

Gróf *Khuen-Héderváry* Károly miniszterelnök úgy véli, hogy a pártnak már a mult ülés alkalmával elfoglalt álláspontja szerint a holnapi ülésen, a kormány megalakulása előtt, nem lévén helye politikai diskusszióznak, a kérdés ma tárgytalan. (Helyeslés.)

Sándor Pál igen nagy fontosságot tulajdonítana annak, hogy a párt mielőbb határozott állást foglaljon *Koeber* nyilatkozatával szemben.

Hieronymi Károly: *Koeber* beszédének vannak, igenis, oly paszusai, amelyek a magyar országgyűlésen rektifikációt igényelnek; ezt azonban illetékesen egyedül Magyarország miniszterelnöke van hivatva megtenni (Élénk helyeslés); ó rá kell tehát bízunk, hogy abban a formában és abban az időben, amelyet alkalmassnak ítél, tegye ezt. (Helyeslés.) Kéri tehát a miniszterelnöktől, világosítsa fel a pártot, kíván-e a holnapi ülésben erről nyilatkozni.

Gróf *Khuen-Héderváry* Károly: Az attól függ, hogy milyen formában fog ez a házban előterjesztetni.

Ivánka Oszkár nem tartaná helyesnek, hogy

totta ki. Az volt ráirva: — *Kissasszony*, kérem szépen, várjon réam a zárás után. Valamit szeretnék mondani, ami talán mindkettőnkre nézve fontos. — A lány zsebrete a levelt s konokul elfordult az íróasztaltól. Később, amikor már elment a kalapja után is s látta, hogy a fiatalember könyörögve pillant rá, odasugta neki: — ma nem.

Kimenve a boltból, már megbánta, hogy elszalasztotta a mai napot, hanem ezután idegenkedve gondolt arra, hogy ennek az embernek legyen a felesége. Egy ilyen boiti embernek még valami államhivatalnok is akadhat, vagy orvos, vagy mérnök, azok közül, akik az üzletbe járnak. Igen közönséges ember egy ilyen könyvvezető, akit a multkor is csunyán összeszidott az egyik főnök. Hogy türheti el ezt egy férfi? — Ahogy lassan ment az utcán, megállapodott abban, hogy ő pofonvágtatja volna a főnököt s ha egy fiatal kegyere sines másnapra, hát akkor is pofonvágtatja volna. Erre az emberre pedig többé rá se néz. — Másnap azonban az övé volt az első pillantása s amikor egy pillanatra egyedül maradt az ablak mellett, hirtelen rátámadt a fiatal emberre: — Miért türi, hogy úgy bányjék önnel Frank? Hogy kívánja akkor a más becsülését?

A fiatal ember lassan, komolyan felelt:

— Magáért türöm. Nem akarom elveszíteni az állásomat, mert akkor nem mondhatom el magának azt, amit mondani akarok.

— Ugy?

— Nem találta ki?

A lány halkán s egy kicsit bután felelt: — Nem. — Hát azért? — Este pedig egy pillanatra ráhajolt az asztalra s belesugta a nagy könyvbe: — várom.

Kűnn találkoztak. A fiatal ember szó nélkül a karját nyújtotta s szorosán összefogózkodva s hallgatva élvezve az egymás közelségét, céltalanul járták az utcaikat. Eszre se vették, hogy messze kimentek a külvárosba, csupa apró ház

közé. Mintha valami vidéki városkában lettek volna. Porondos uton mentek, zizegő fák alatt s egy kis ház előtt leültek egy padra. A férfi itt kezdte el mondani azt, hogy mennyi a jövedelme s hogy nem gazdag s a leány belekapaszkodott a karjába s lassan a vállára hajította a fejét. Most már érezte, hogy ez az ember lesz az ura. Ugy kell ennek lenni és arravaló ember, derék ember s lassan, lassan fölemelte a karját, hogy magához ölelje. — Ebben a pillanatban valaki kicsapta a fejük fölött belülről az ablakot s egy korszó víz ömlött a nyakukba. Ahogy fölugrottak, benn iszonyu röhögés támadt. Többen is lehettek a szobában, férfiak, asszonyok vegyesen.

A fiatal ember éppen csak az arcát törölte végig a kezével s egy rántással lehuzva a válláról a leány kezét, az ajtó felé indult. A pár lépés alatt, míg elérte a kaput, gondja volt a lányra is. — Várjon csak itt. Majd megintom a bitangokat.

A lány azonban nem maradt el mellőle. A kabátjába kapaszkodott s könyörgött neki: — Csak nem teszi ki magát efféleké! Ki tudja, hogy hányan vannak. Ne kezdjen ki velük. Ha szeret, hát nem teszi köckára az életét ezekkel a gyalázatosokkal szemben... — Akkor már eléje került s elállotta a kaput. Fennről kiabáltak: — Hát gyere be! Gyere, ha mersz. A lány meg most már a férfi mellére dűlt, magába olvasztotta az ölével és sugdosott neki: — Nem megy. Akaszszák föl magukat, dehogy megy. Meg kellene engem verni, ha hagynám, hogy maga ezekkel kikezddjen. Az ilyenek kése is van. És aztán mi lesz velem? Az ímént mondta, hogy feleségül akar venni, hát akkor beleszóllhatok... Jöjjön, jöjjön... — Huzta magával s a férfi megindult. Nagyon lihegett s kedvetlenül ment a lány mellett, aki még mindig beszélt neki. Bann a városban, a ház előtt, ahova a lány fölment, kissé már megcsillapodva azt mondta, hogy csakugyan jobb így. De mennyivel jobb. — Melegen, kissé elértékénylűve szorongatta a lány kezét. —

Maga nélkül valami komisz verekedésbe kerültem volna. Az ember mérges, ha inzulitáljak...

A lány hosszan nézett végig rajta s aztán egy kis keserűséggel mondta:

— Azért nem ártott volna végigverni rajtuk. Ha az embert bántják...

— Akartam.

— Akart? Mi az? Azt is láthattá, hogy engem is bántottak. A ruhám csupa víz s azok a rongyosok még most is röhögnek. Bizonyosan röhögnek...

— Arról már nem tehetek.

— Nem? Hát mért nem forrasztotta a forukra? Ha meghátrál előlük...

A fiu tátott szájjal bámult rá, s sután, mintha hirtelen megütötték volna. Hobogva beszélt, most már igazán nem tudva azt, hogy voltaképpen mit akar tőle a lány.

— En? Hiszen nem bocsáitit be a házba... Elhuzott. Egy megölelt, hogy modzulni se bírtam.

Azt hittem, hogy szeret, hogy attól fél, hogy valami bajom támad s ha mentem magával, hát az csak azért volt, mert olyan nagyon kért...

A lány idegesen, gonoszul kacagott:

— S ez persze jó volt magának. Megkímélte a bőrt. Jó bőr, ha mindent eltűr...

— Ne bántson. Meg fogja banni, ha igazságtalan. Belekapaszkodott a karomba. Nem igaz?

— Hát el kellett volna, hogy lökjön. Oda kellett volna vágni engem a falhoz s berohanni a házba. — Ilyen hűsből nem kérek. S hogy ne is lásson többet, hogy ne legyek örökös szemrehányás magának azért, hogy ilyen gyáván viselte magát, hát nem maradok többé abban a boltban. Maga csak türje, hogy Frank lemarhazza hölgyek jelenlétében, maga csak türjön mindent, maga arra való, hanem nekem ilyen ember nem kell.

A férfi a lányra bámult, s elkényszeredetten vont vállat. Bennről pedig hallzott a csoszogás, hogy jön a házmaster, kinyitni a kaput.

mikor az ország érdekei és az ország presztízse ennyire meg vannak támadva, az ellenzékől várjuk az impulzust, hogy a sérelem orvosolassék. Ilyen esetekben szükségesnek tartja, hogy anélkül, hogy bárki részéről is felszólalás történne, megtörténjen az, ami a kedélyek lecsillapítására szükséges.

Szentiványi Árpád hasonló értelemben nyilatkozik. Nem szabad megengedni, hogy az osztrák miniszterelnöknek a Reichsrathban tett nyilatkozatait az ellenzék a maga előnyére használhassa fel.

Gróf Khuen-Héderváry Károly miniszterelnök visszatér arra, hogy a holnapi ülés nem rendes természetű ülés, napirendje nincsen. Az ilyen ülések nézve pedig a pártnak az a felfogása, hogy az ellenzék által szóba hozott tárgyakat nem veszi a képviselőház érdemleges tárgyalás alá. A párt részéről nincsen semmi kifogása az ellen, ha a párt részéről nyilatkozat történne, de a principiumot nem szeretné megbontva látni. Különbösen is arra kéri az értekezletet, bízzék meg abban, hogy mikor az ország jogainak megvédéséről van szó, *fogja tudni kötelességét.* (Általános élénk helyeslés.)

Sághy Gyula az osztrák miniszterelnök részéről a magyar jogálláson oly sérelem ejtetett, hogy a szabadelvűpárt azt nem hagyhatja üléseken keresztül viszonozatlanul, nehogy az a szemrehányás érhesse, hogy a szabadelvűpárt legfeljebb az ellenzék után sántikál. Nézete szerint e kérdésben, ha a szabadelvűpárt veszi át a vezetőszeret: ez az ország hangulatának lecsillapítására fog szolgálni. Kéri tehát, hogy az ellenzék nyilatkozatát megelőzőleg foglaljon a miniszterelnök állást az osztrák miniszterelnök nyilatkozataival szemben. (Élénk helyeslés.)

Hieronymi Károly: Azon felfogással szemben, mely olyan értelemben nyilvánult, mintha az osztrák kormányelnök nyilatkozata által a magyar alkotmányon sérelem esett volna, hangsúlyozza, hogy még ezen bizonyos tekintetben privátpolitikai körben sem engedhető tér azon felfogásnak, mintha az osztrák miniszterelnöknek az osztrák parlamentben tett bármiféle nyilatkozata a magyar alkotmányon sérelmet ejthetne. Ez ki van zárva és ezt konstatálni kívánja. (Helyeslés.) Minthogy úgy látja, hogy a párt nagyrésze szükségesnek tartja, hogy az osztrák miniszterelnök nyilatkozatával szemben a magyar miniszterelnök, illetőleg a magyar parlament részéről is bizonyos kijelentések tessenek, azt hiszi, hogy erről a miniszterelnök tudomást vesz és amennyire a körülmények megengedik, aminek konsziderációját rá kell bízni, megvan győződve, hogy a miniszterelnök igyekeznék fog a párt ezen közhagyjának a lehetőség szerint megfelelni. (Helyeslés.)

Gróf Tisza István: Felszólalásának tulajdonképeni célja az, hogy annál jobban kidomborodjék az a tény, amire a felszólalattal együtt maga is sulyt helyez, hogy az ország közvéleménye lássa, hogy nincs ezen pártunk olyan tagja, aki az osztrák Reichsrathban kifejezésre jutott felfogást helyesnek tartaná. (Élénk helyeslés.) Ha normális viszonyok volnának, azon felfogáshoz csatlakoznék, hogy a pártunk egyik tagja hozza megfelelő formában szóba az ügyet. Ma azonban az ülést husz ellenzéki képviselő kívánságára hívták egybe. Ha olyan nagy horderejűnek tartották volna a párt tagjai a kérdést, hogy a kezdeményezést meg kell ragadni, akkor nekik kellett volna az ülést összehívniuk. Ez azonban nem történt, még pedig helyesen, mert az osztrák miniszterelnök nyilatkozata lehet némely részben téves lehet helytelen, de oly nemzeti veszélyt nem képezhet, amely ellen rendkívüli eszközökkel kellene védekezni. (Helyeslés.) mert sokkal erősebb lábón áll a magyar alkotmány, semhogy az ilyen, talán helytelen vagy téves, megjegyzések, bárki részéről jönnék is azok, azt vesélyeztetethetnék. (Helyeslés.) A mai konferencia a nagy közönség előtt is egyébiránt nyilvánvalóvá és kétségtelemné fogja tenni, hogy e tekintetben a párt összes tagjai egyetértének. (Ugy van!) Azt hiszi, hogy a holnapi ülésben az ellenzéki felszólalások arra nemcsak alkalmat fognak adni, hanem szükségét is fel fogják idézni annak, hogy a legilletékesebb helyről e meggyőződés kifejezésre juttassák. (Élénk helyeslés.)

Ivánka Oszkár: Maga is hozzájárul **Tisza** István felfogásához és a maga részéről sem tulajdonít olyan fontosságot, az osztrák parlamentben tett nyilatkozatoknak, hogy azok miatt a szabadelvűpártunknak kellett volna kérni azt, hogy a képviselőház ülést tartson. Azonban, miután a képviselőház ülést tart és előreláthatólag valamely formában a kérdés szóvá fog tétetni, mégis célszerűbbnek tartaná, ha a szabadelvűpárt részéről tétetnék ez az ügy először szóvá, aminek módja a napirend előtti felszólalás. *Indítványozza* tehát, hogy a párt egyik tagja, például annak alelnöke szólaljon fel a holnapi ülésben napirend előtt, amire a miniszterelnök válaszolhatna. (Helyeslés.)

Hodossy Imre: Miután a pártban senki sincs, aki vissza ne utasítaná azokat, amiket **Koerber** mi-

niszterelnök mondott. (Élénk helyeslés.) miután maga is osztja azon felfogást, hogy ezt kellő formában visszautasítani csak a miniszterelnök van hivatva, (Igaz! Ugy van!) indítványozza, hogy a miniszterelnök belátására kell bízni, hogy mikor tartja alkalmasnak az időt és a körülményeket arra, hogy nyilatkozzék. (Élénk helyeslés.)

Sándor Pál: A történet után megnyugszik abban, hogy a miniszterelnök akkor nyilatkozzék **Koerber** beszédéről, amikor azt jónak látja.

Az értekezlet erre **Hodossy** felszólalása értelmében határozott, mire az értekezlet véget ért.

A szabadelvűpárt értekezletéből kiküldött bizottság közvetlenül az értekezlet után megtartotta alakuló gyűlését a szabadelvűpártkor tanácskozó termében. Az elnöki tisztiséget a bizottság egyhangú kérésére **Szell** Kálmán vállalta el. A bizottság olyképp határozott, hogy érdemleges tanácskozásait holnap, kedden délután 5 órakor kezdi meg a szabadelvűpártkor tanácskozó termében.

Ugy volt, hogy az ideiglenesen véglegesített miniszterelnök legkésőbb már szerdán az új kormány névsorát kinevezésre előterjesztheti 6 félémezőnek, de a minisztertanácsban oly lényeges véleménykülönbségek merültek fel, hogy az új kabinet megalakítására még péntek előtt se lehet kilátás.

A vitapontok a minisztertanácsban különösen a kormány jövődöbeli taktikája és a manifestum megállapítása körül forognak, melyben gróf **Khuen-Héderváry**nak a képviselőház előtt nyilatkozni kell a királyi kézirat közjogi részeire és **Koerber** osztrák miniszterelnök alkotmányértő beavatkozására. Gróf **Khuen-Héderváry** a tegnapi bécsi audiencián is erről referált a királynak.

A katonai kérdésekre nézve a minisztertanácsban csaknem teljes egyetértésre jutottak, még pedig a magyar szolgálati és vezénynyelv követelésének teljes elejtésével. Mit szól ehhez az ország? Es leszerel-e a nyelvkérdésben az ellenzék? — Majd elvált.

Egyelőre a szabadelvűpártban is megnyugodni látszanak a magyar nyelvnek ilyen módon való mellőzés fölött. Csak az indokolásban térnek el egymástól. Az 6-berálások megelégednek azzal, ha a párt kijelenti, hogy a nyelvkövetelésről élszerűségi okokból eláll és a 67-es törvény idevonatkozó felségjogait most nem érintve, ezt a kérdést tovább is függőben tartja, illetve megoldatlanul hagyja, mint ahogy ez harminceöt év óta történt. Apponyiek azonban, és velök együtt sokan a régi gárdából is, szeretnék országgyűlési határozatban kifejezni, hogy a nemzet nyelvéhez való jogát, bár most alkalmazni nem kívánja, a magyar tisztai nevelés által remélhető jobb jövőre határozottan fenntartja.

Íde konkludál az a határozati javaslat is, melyet dr. **Gorove** László a mai pártértekezleten bejelentett és melynek szövege a következő:

Az 1867. XII. törvények 11. §-ában alkotott felségjogok kétségtelemül a nemzet törvényhozásából leszármaztatva bírnak alkotmányunkban erővel és azok erejét legkisebb mérvben gyengíteni, és egyuttal azok természetes, alkotmányos határait áthágni legkevésbé a nemzet engedhet meg.

Egyrészt a pragmatika szankcióra visszavezethető s a 67-es XII. törvényben részletesen előírt kötelezettségek a nemzetre nézve fogadalomszerűek, másrészt a 67-es alap érteke azon felfogással találkozik, mely a 67-es alapörvény 4. pontjában, király és nemzet közös egyetértésével van lefektetve és szövegrint így hangzik: „Valamint egyrésztől kész volt Magyarország a multban és kész leend a jövőben is mindenkor teljesíteni mindazt, amit a pragmatika sanctio szerint a közös bizottságnak együttes erővel védelme és fenntartása mulhatatlanul megkíván vagy másrésztől oly kötelezettségeket, melyek e célon túl terjednek s annak előzésére nem elkerülhetetlenül szükségesek, magára nem vállalhat.”

Mind ezek folytán, noha az országgyűlés a jelen helyzetet nem tartja arra alkalmasnak, hogy a magyar szolgálati és vezénytel nyelvhez való jognak érvényesítését ezáltal kívánja, a nemzetnek ehhez való jogát mégis világosan fenntartja.

Valószínű, hogy nem ezt, hanem a célszerűségi motíválást fogja elfogadni a bizottság, melyet a mai pártértekezlet a katonai program elkészí-

tésére kiküldött. E bizottság tagjai **Szell** Kálmán elnöke alatt gróf **Apponyi** Albert, **Hieronymi** Károly, gróf **Andrássy** Gyula, **Münnich** Aurél (előadó), **Bolgár** Ferenc, **Josipovics** Imre, gróf **Tisza** István és **Hodossy** Imre.

A bizottság névsorából kiténik, hogy a volt nemzetgyűlési elnökök a magyar nyelv követeléséről. Idők jele, hogy ennek a bizottságnak elnökéül **Szell** Kálmánt választották és hogy ezt a missziót elvállalta. Valószínűleg azért, mert ebben a nehéz kérdésben az ő tranzigáló, egyeztető tehetségére szükség lesz. Sokan ebből azt is következtetik, — még pedig joggal — hogy **Szell** Kálmán immét előtérbe lép és a jövő embere, kitől egyedül várható a teljes kibontakozás minden oldalról a jelenlegi zavaros helyzetből.

Sokan azonban, kik ismerik gróf **Khuen-Héderváry** diplomatikus furfangját, azt hiszik, hogy a szabadelvűpártnak programját a maga céljaira fogja kihatásolni. Mert a szabadelvűpárt által csak szankcionáltatni akarja azt a katonai programot, melyet a minisztertanácsban már előre elkészített, hogy az ő személyét támadó ellenzékkel annál könnyebben megküzdhesse és megtarthassa a kormány vezetését. Az új minisztérium kinevezése is e miatt késik, különben nem volna értelme, hogy miért várja be a párt határozatát, mielőtt a kormányt megalakítja.

A szabadelvűpárt programjának elkészítésére kétnapos határidőt tűzött ki a bizottságnak, melyhez többen fognak beadni határozati javaslatokat. **Sándor** József a kovászai szabadelvűpárt és népgyűlés határozatai alapján a magyar nyelv jogát terjedelmes történeti memorandumban védelmezi. Szerinte a hadsereg nyomorúságai már az 1526. évi mohácsi vész óta, I. Ferdinándnak magyar királyllyá történt választása után, kezdődnek. Az idegen zsoldos csapatoknak behozatala a magyar oligarchia kérésére, okozta az első bajokat. Azóta a Habsburgok alatt szakadatlan a nemzet küzdelme napjainkig. Ezt a küzdelmet részletesen esetelve egy könyvre menő adatokkal illusztrálja, melyeket egy történelmi munkában, eredeti források után ki fog adni. Halljuk még, hogy gróf **Tisza** István is készít javaslatot, melynek álláspontja nem az lesz: quid juris? hanem quid consilio? Mint Deák Ferenc 1867-ben a közös államadósságok elvállalásánál nem jog, hanem a méltányosság és okosság álláspontjára helyezkedett, **Tisza** István is nem jogelméleti elveket, hanem gyakorlati okokat követ a nyelvi kérdés megszüntetésére.

A mai értekezlet simán folyt le; az összes régi miniszterek és a szabadelvűpárt hadai csaknem teljes számban megjelentek. Egy kis kardosvétel is volt ugyan az ellenzék részéről holnap várható támadások ellen, de a helyzetet már nem látják oly veszedelmesnek, mint azelőtt. Pedig eddig semmisen történt a válság tisztázására, csak taktika, melynek eredménye azonban kétséges. Mert nyelvét egy nemzet, ha akarná se adhatná fel. Ez a nemzet felségjoga, melyből nem engedhet „soha!”

A függetlenségi táborból.

A függetlenségi táborban ma már nem is érdeklődtek a szabadelvű konferenciájára iránt. A párt egységesen, tömören és lelkesedve megy tovább céljai felé s nem néz sem jobbra, sem balra. Akik abban reménykedtek, hogy **Kossuth** tegnapi cikke megbontja majd a párt sorait, alaposan megalódtak. **Kossuth** cikkét helyesnek ismerik el mindannyian s úgy értelmezik, mint ahogy **Kossuth** is akarja, hogy értelmezzék. Rendületlen harc, ellentállás és higgadt megfontolás. **Kossuth** cikkének megítélésében annyira meggyeznek a vélemények, hogy a párt ma esti konferenciáján nem is beszélték róla. **Kossuth** vissza sem jött Budapestre, Solton van s a pártértekezleten ma **Thaly** Kálmán elnököl.

A konferencia a holnapi ülés teendőit beosztotta meg s a párttagok első sorban a gróf **Apponyi** Alberttel szemben követendő eljárásról beszélték meg. Egyhangú volt az a vélemény, hogy a Ház elnöke a multkor ülésen nem jart el pártatlanul, amiből **Fichler** Győző ezt a következtetést vonta le:

— Remélem, most már mindnyájan belátják, hogy **Apponyi**val szemben úgy kell eljárunk, mint mindenkivel, aki a nemzet ügyére és a függetlenségi pártra nézve veszedelmes.

A konferencia tulajdonképeni tárgya a hároméves katonákra vonatkozó rendelet kérdése-

ben való állásfoglalás és a Koerber *impertinens* támadásának megbeszélése volt. Az előbbi kérdéshez *Polónyi Géza* szólott hozzá. Súlyos szóval ítélte el *Apponyi* elnöki magatartását, amelylyel megakadályozta, hogy ezt a kérdést már a mult ülésen nem teheték szóvá, aztán hivatkozott az osztrák Reichsrath határozataira, melynek értelmében a háromveszket hazabocsátották, amiből, nagyon helyesen, azt a következtetést vonták le, hogy a katonaság szolgálati idejének meghosszabbítása nem közös ügy, hanem olyan, melyben kizárólag az egyik félnek van csak külön-külön intézkedési joga.

A katonaság visszatartása dolgában tehát széles és erős vita fog holnap megindulni, melyet *Bakonyi Samu* vezet be s *Eötvös Károly*, *Ugron Gábor*, *Beöthy Akos* fog folytatni. *Visontai Soma* és *Pichler Győző* is föl fognak szólni, *Krasznay Ferenc* pedig *Koerber* illetéktelen beavatkozását fogja szóvá tenni.

A függetlenségi párt értekezletének részletéről tudósítónk a következőkben számol be:

A függetlenségi és 48-as Kossuth-párt ma este értekezletet tartott *Thaly Kálmán* elnöklésével. A jegyzőkönyvet *Nessi Pál* vezette. Jelen voltak: *Thaly Kálmán*, *Komjáthy Béla*, *Polónyi Géza*, *Barabás Béla*, *Tóth János*, *Barta Ödön*, *Bráczay Kálmán*, *Nessi Pál*, *Andrey Gyula*, *Bakonyi Samu*, *Beöthy János*, *Fáy István*, *Lukács Gyula*, *Hentaller Lajos*, *Kelemen Béla*, *Kállay Lipót*, *Kacsokovits Géza*, *Hegedűs Károly*, *Reich Aladár*, *Benedek János*, *Luby Béla*, *Olay Lajos*, *Papp Zoltán*, *Visontai Soma*, *Pichler Győző*, *Rákosi Viktor*, *Gaál Sándor*, *Egry Béla*, *Lengyel Zoltán*, *Horváth Gyula*, *Béghy Ferenc*, *Gabányi Miklós*, *Makkay Zsigmond*.

Thaly Kálmán elnök megnyitotta az ülést. Fölolvasta *Rothay László* sürgönyét, melyben betegségével menti ki távollmaradását és egyuttal ezt írja: Helyesen, hogy harconkat sziklászárán, de *férfias hidegverrel* vigyük tovább.

Barabás Béla: Napirend előtt bejelenti hogy a mult ülésen, neki imputált kifejezést nem helyesen reprodukálták. Kéri tudomásul venni, hogy holnap napirend előtt fel fog szólni és helyre fogja igazítani közbeszólását.

Benedek János: Szóvá teszi azon kvalifikáhatlan kifakadásokat, melyek *Barabás Béla* és az egész párt felé zúdultak. Különösen megröjja a mentelmi bizottság elnökének, *Perzelt* Dezsónak kifakadásait, melyeket főleg *Lengyel Zoltán*ra zúdított, arra, aki felett néhány óra múlva ítélkezett. Ha *Rigó* Ferencnek eljárása a mentelmi jogot sérti, sokkal inkább sérelmesek a kormányparton elhangzott kifakadások, melyekkel terrorizálni akarják a függetlenségi pártot. Az a véleménye, hogy ezeket a kifakadásokat, mint a mentelmi jog megsértését, be kell jelenteni.

Polónyi Géza: Ugy látja hogy valóságos hajszá indult meg a függetlenségi képviselők ellen, melynek a mentelmi bizottság hűségeen asszisztál. De nem lehet szó nélkül hagyni gróf *Apponyi Albert* elnöknek nyilvánvaló pártoskodását sem. Gróf *Andrássy Tivadar*, *Kammerer Ernő*, *Szecs Pál*, *Perzelt* Dezsó, *Gajári Géza*, *Kubinyi Géza*, *Ralovszky István* inzul-tusait okvetlen szóvá kell tenni, még pedig egyenként megnevezve a személyeket és ez esetben nem lehet megelégedni egyszerű rendreutastással. Aki *Rigó* ügyét áttette a mentelmi bizottsághoz, ezeknek ügyét is köteles oda áttenni. Az a meggyőződése, hogy *Apponyi* elnökkel meg kell szakítani minden érintkezést, mert az elnök tüntetőleg utazott a függetlenségi párti képviselőkre. Nekünk elnöki protekciónra nincs szükségünk. Ott vannak a házszabályok, melyek megvédene bennünket. Indítványa az, hogy meg kell nevezni a sértő képviselőket egyéni-ként s követelni kell, hogy a sérelmek a mentelmi bizottsághoz áttétessenek.

Olay Lajos: Helyesli, amit *Polónyi* az elnök *perfid* eljárásáról mondott. Örvend, hogy végre már mások is beállják, hogy *Apponyi*ban bizoni nem lehet, de neki az a véleménye, hogy elég volna ezt az elnöki eljárást szóvá tenni.

Visontai Soma: *Rigó* Ferenc esetével fogalkozik behatóan s kimutatja jogi érvekkel, hogy a mentelmi bizottság határozata törvénytelen. Igéri, hogy ez ügyben föl fog szólni.

Tóth János: *Apponyitól* értesült, hogy az elnök álláspontja az, hogy a holnapi ülés megnyitása után névszerint rendreutastija mindazokat, akik a mult ülésen sértéseket követtek el. O az intéze vissza, hogy ezt el is várja az elnöktől, de az ő nézete az, hogy az eseteket ennek dacára a mentelmi bizottsághoz kell utasítani, kivéve, ha az illetők felállanak és önként megkövetik a Házat, kijelentve, hogy közbeszólásaikat meg nem történnék kívánák tekinteni.

Komjáthy Béla: Helyesli azt, hogy szóvá kell tenni az elnök helytelen eljárását, de a párt részéről bejelentést tenni nem tartja tanácsosnak.

Hentaller Lajos: Csatlakozik *Komjáthy* főfogá-

sához annál is inkább, mert nem akarja követni a kormánypart példáját.

Reich Aladár: Oszítja az előtte szóló fölfogását. Mikor a mentelmi bizottság jelentése a Ház elé kerül, akkor lesz módja a pártnak a dolgot szóvá tenni. *Rigó* esetére nézve bejelenti, hogy az annál inkább törvénytelen, mert *Rigó* be sem volt idézve a mentelmi bizottság ülésére, holott ezt a házszabályok parancsolólag előírják.

Pichler Győző: Azt tartja, hogy régen sikerült volna a párt küzdelme s *Khuen-Héderváry* sem jött volna az utóbbi időben legtöbb támazsa gróf *Apponyi Albert*. *Mig Apponyi* kisdéd kétszínű játékaikat a szabadlevél táborban csinálta, nem volt szavunk hozzá. Ugy tudja, hogy eddig többen voltak a pártban, kik *Apponyi* iránt bizonyos lojális érvelmelkel viselkedtek. *Raméli*, hogy az utolsó tíz nap története ezeket alaposan kiábrándította. *Apponyi* most egyenesen szolgálatába állott gróf *Khuen-Héderváry*nak, miért is vele szemben ezután úgy kell eljárni, mint mindenki, aki a házra és a pártira nézve veszedelmes. Kívánja, hogy a párt holnapi szónoka élesen támadja *Apponyit*.

Endrey Gyula: Fontosnak tartja hogy a párt elégtételt kapjon az elnöktől, de nem tartja helyesnek, hogy e sérelmek tárgyalásával a főkérdésektől elvonjuk az ország figyelmét. *Beéri avval*, ha a közbeszólásokat az elnök rendreutastija.

Olay Lajos: Azt hiszi, hogy az elnök által elkövetett sérelmeket legalább egy szónoknak szóvá kell tennie.

Thaly Kálmán: Ugy látja, hogy a többség *Endrey* véleményét osztja és ilyen értelemben mondja ki a határozatot.

Áttérve a napirendre *Thaly Kálmán* előadja, hogy két dolog végett jött össze az értekezlet. Az egyik a három évet szolgáló katonák ügye. a másik *Koerber impertinens* támadása. Az osztrákok most a kiszolgált katonákat hazabocsátják. Ezt az alkalmat meg kell ragadni. Ugy tudja, hogy *Bakonyi* felszólására készül, szükségesnek tartja azonban, hogy a vitában többen is vegyenek részt, különösen haugsalyozva a nép fiainak jogtalan visszatartását, de e mellett nem feledkezve meg az önkéntesek jogtalan visszatartásáról sem.

Bakonyi Samu: Bejelenti, hogy fel fog szólni. *Thaly Kálmán* előadását azzal egészíti ki, hogy szóvá kell tenni a hadsereg köteleibe való önkéntes belépés és besorozás kérdését is, mely szintén törvénytelen.

Polónyi Géza: Azt véli, hogy csak fokozza a sére met, hogy csak a szegény nép fiait tartják benn, míg az egyéves önkénteseket hazaerzesztik. Különös súlyt helyez arra, hogy amig Ausztriában éppen e miatt hivatják össze és tartják együtt a Reichsrathot, addig a kormánypart ennek tárgyalását a magyar törvényhozásban lehetetlenné akarja tenni. Mikor mi ez életbevágó ügyben összehívjuk az országgyűlést, akkor gróf *Apponyi Albert* ebből egy egyszerű napirendi kérdést csinál. Világos, hogy a házszabályokat soha ilyen sérelmesen nem magyarázták, mint ahogy most gróf *Apponyi Albert* magyarázza. Az országgyűlés egyszerűen kibukik a kérdés tárgyalása alól. Ezért a nemzet előtt gróf *Apponyi Albert* a felelős, mert valakinek csak felelősnek kell lenni azért, hogy az országgyűlés ilyen nagyon fontos kérdésben nem tud nyilatkozni, különösen most, amikor felelős kormány nincsen. A háromveszket benntartásának ügye tisztán a szolgálati idő kérdése, ez pedig nem közös ügy, hanem kizárólag a magyar országgyűlésnek fenntartott ügy. Budget-kérdés is, mert a visszatartott katonák költségeivel jogtalanul terhelik meg az államháztartást.

Az országgyűlés nincsen együtt. Felelős kormány nincsen s ekkor a közös hadügyminiszter, tulajpve törvénytelenül hatáskörét, elrendeli a már kiszolgált katonák benntartását. A kormánypart pedig ugyanekeket nem akarja megengedni, hogy az országgyűlés ezt tárgyalás alá vegye és állást foglaljon. Fölvívja a párt figyelmét az osztrák példára. Az osztrák kiszolgált katonákat az osztrák Reichsrath határozata alapján bocsátották haza. Evvel pedig elismerték, hogy ez nem közös ügy, amiben a delegációnak volna intézkedési jogköre, hanem olyan, amelyben kizárólag az egyik félnek van joga intézkedni.

Bakonyi Samu: Hozzáteszi ehhez hogy a közös hadügyi költségvetés sincs megállapítva.

Thaly Kálmán: Összegezi az e mondottakat, fölvívja a párt tagjait, hogy a katonai kérdés minél szélesebb alapon tárgyalják s főlkéri *Bakonyi Samu*t, hogy a vitát vezesse be.

Ezután megemlíti, hogy az értekezletet még a *Koerber* elleni támadás megbeszélése előlából is hivatják össze. E tárgybau való felszólására *Krasznay Ferenc*et kéri fel.

Az értekezletet ezzel bezárja.

A holnapi ülés.

Egyrészt a szabadlevélpárt konferenciája s másrészt a holnapi ülés előkészítése Budapestre szítottakkal gróf *Apponyi Albert*et. Az elnök ma reggel érkezett meg *Eberhardról* s azonnal a képviselőházba hajtatott, ahol a délelött folyamán fölkereste *Wekerle* Sándor s közel egy óra hosszat tanácskozott vele. *Wekerle* távozása után a volt nemzetipártiak közül *Szentábrányi* Árpád, *Bolgár Ferenc*, *Iránka Oszkár*, *Sághy Gyula* és *Bernáth Béla* keresték fel *Apponyit* s hosszasan megbeszéltek a ma esti konferencián közvetendő magatartást.

A szélsőbal tagjai, akik a Ház folyosóján vitatkoztak, mosolyogva jegyezték meg:

— A szabadlevélpárti elhénkék most mindig az elnöki szobában tartja külön konventikulumait. Különbön meglátogatta *Apponyit* *Barabás Béla* is, aki bejelentette, hogy esütörtöki közbeszólásának megmagyarázása okéért a holnapi ülésben fel fog szólni. A folyosókon ma azt beszéltek, hogy *Barabás* beszéde közben a szabadlevélpárt ifjusága legalább közbeszólásokkal számon fogja kérni *Benedek Jánostól* is azt a közbeszólását: „*őten a köztársaság!*”

A holnapi ülésben egyébként az elhénkék felirati javaslatához *Eötvös Károly*, *Ugron Gábor*, *Beöthy Akos* és *Polónyi Géza* fog szólni. A hároméves katonák visszatartását *Bakonyi Samu* fogja szóba hozni.

Az érdeklődés megint abnormis. Az összes karzati jegyek már tegnapelőtt elfogytak.

Wekerle a katonai kérdésekről.

A *Ház*nk, mely ma azt az ideát veti fel, hogy amennyiben a király felségjogát érinteni nem engedné, a nemzetnek a véderőtvény visszacsinalásával a honvédség keretében kellene az önálló magyar hadsereg megvalósítására törekednie: ugy a szabadlevélpárt katonai programja, mint a saját ideája iránt megkérdezte *Wekerle* Sándort.

Wekerle így nyilatkozott:

— Ujat ugyan nem mondhatok, mert hisz a helyzet ma is változatlan. A szabadlevélpártnak ma estére hirdetett értekezlete csak annyiban bír fontossággal, hogy az ország ez időszereinti többsége végre elhatározta magát, a válság okául szolgáló katonai kérdésekben határozott programot adni. Az értekezleten egyébként e kérdés csak annyiban fog érinteni, hogy a párt ki fogja mondani, miszerint a katonai reformkérdésekben állást kíván foglalni és egy szűkebbkörű bizottságot fog kebeléből kiküldeni, amely a pártnak rövid időn belül az általa kidolgozott programot lesz köteles bemutatni.

A párt nagy többsége a katonai kérdések lényegtelenebb részében egyforma nézettel bír. Nincs ugyanis eltérés affőfótt, hogy közös címerrel, jelvényekkel szó sem lehet, hanem hogy e tekintetben az országnak igenis joga van az önállóságát markánsul kifejező eszközök alkalmazását kérni. Az sem képezi vita tárgyát, hogy a 68-iki felségrendelet értelmében a magyar honosság közös hadseregbeli tiszttek a Magyarországon elhelyezett ezredeknél kötelesek szolgálatot teljesíteni és nem idegenben.

Sajnos azonban, nincs meg ezen egyhangúság a legfontosabb kérdésben. Nevezetesen a felségjogoknak az interpretációja nagyon is eltérő egymástól. Már pedig, különösen az utóbbi események folytán, nagy fontossággal bírma, ha az 1867. évi XII. törvények 11. §-ában foglalt fejedelmi jogok értelmében tekintetben, ha már az egész ország nem is, de legalább a nemzet többségét képviselő szabadlevélpárt kebelében egyöntetű nézet uralkodna. Ha ez nem sikerül, — ami pedig egy kis jóakarattal igen könnyű volna, — akkor a válság nemcsak hogy a megoldás stádiumába nem lépne, de felő, hogy még inkább súlyosodna.

Arra a kérdésre, hogy a válság nem volna-e a nemzet törvénybiztosította ama jogának érvényesítésével megoldható, hogy az önálló magyar hadsereg létesítése a jelenlegi magyar honvédség keretében határozatának el, *Wekerle* Sándor ezt válaszolta:

— E kérdés mindenesetre megfontolást igényel, de az 1868. évi, különösen pedig az 1889. évi véderőtvény rendelkezései szerint nagy nehézség nem fogom jenni az önálló magyar hadsereg létesítése iránt, mert az országnak joga van a közös hadsereg utjoncütalékát felemelni vagy leszállítani. Ha már most az új véderőtvény keretében belül a mostani

létszám leszállították, az így nyert ujoncfelesleg mind a honvédségnek volna átadható és az ország élve a honvédség belső szervezetében eszközöndő változtatási jogával, a modern katonai technikának megfelelően alakíthatnák át a honvédséget és így kész volna az öndülő magyar hadsereg.

Jön? Nem jön?

Khuen hirt hozott Bécsből. Ha rend lesz akkorára: a király eljön az új hid megnyitására és résztvesz a Deák-emlékünnepen. Ha nem lesz rend: nem jön a király. Ez a legújabb gyöngéd figyelmeztetés abban a cikkelyben foglaltatik, melylyel a *Pester Lloyd* ma este a válság esélyeit mérlegeli. Ez a kis cikk így szól:

Gróf Khuen-Héderváry tegnap délelőtt ismét egy-néhány órát Bécsben töltött, mely alkalommal ő felsége hosszabb magánkiballgatáson fogadta. A miniszterelnök ezt az audienciát szombaton délután kérte, de az alatt az idő alatt, míg a szabadelpárban volt, még nem kapott választ. A válasz már csak késő éjjel érkezett meg, úgy hogy ő excellenciája már csak a keleti expresszvonattal utazhatott Bécsbe. A miniszterelnök audienciájának célja az volt, hogy ő felségének a politikai helyzet legújabb fázisáról s a kibontakozásra irányuló törekvéseinek jelenlegi kilátásairól jelentést tegyen. A válság megoldására aligha lehet befolyással ez a kihallgatás, mert az idevonatkozó akcióknak egyetlen mozzanata sem alakult ki annyira, hogy egy legelsőbb elhatározás tárgya lehetne. A szabadelpárt mai konferenciája, de a képviselőház holnapii ülése is kívánatosnak tetszik, hogy egyelőre megmaradjon várakozó álláspontja mellett. A miniszteri konferenciák sem vezettek még végleges eredményre. A tanácskozási megszakadnak, de legközelebb újra folytatják azokat. Gróf Khuen-Héderváry ennek következtében még szerdán sem lesz abban a helyzetben, hogy ő felségének a kabinetalakításra vonatkozólag javaslatot teheszen; a miniszterelnök kedden este megint Bécsbe utazik ugyan, de csak azért, hogy az orosz cár tiszteletére Schönbrunnban rendezett dejeuner résztvegyen. Minthogy a felségek mindjárt a dejeuner után Műrztsebe utaznak az udvari vadászatokért, ezen a napon már az időből sem futná ily fontos elhatározásokra. Gróf Khuen-Héderváry Károly még szerdán visszatér Budapestre, hogy tovább folytassa a helyzet tisztázására vonatkozó kísérleteket és ő felségének a megfelelő előterjesztéseket megtegye. E kísérletek sikerétől is függ ő felsége Budapestre való érkezésének napja. Egyelőre csak annyi bizonyos, hogy ő felsége az Erzsébet-híd október 10-iki megnyitási ünnepélyén megjelenik. De ha az események kívánatosak ténnek, az uralkodó még korábban Budapestre lesz. Ha ez időtájt a gödöllői évad is megindulna, könnyen meglehet, hogy ő felsége részt fog venni az október 17-én rendezendő Deák-emlékünnepélyen, minthogy ő felsége minden alkalmat meg szokott ragadni, hogy a háza bőlése iránti változatlan érzelmeit dokumentálja. De mindez, mint megjegyeztük, a politikai viszonyok alakulásától függ, ha a helyzet a legközelebbi tizenegy nap alatt sem tisztázódna, vagy ami alig képzhető, még kuszáltabbá válnék, akkor egyáltalán nincs kizárva, hogy ő felsége nem jó magyar fővárosába, figyelmen kívül hagyva a két ünnepélyes alkalmat is.

A *Pester Lloyd*, amint látnivaló, az új kormány megalakulásának és bemutatkozásának terminusát is erősen kitolja. Meg kell jegyeznünk, hogy ellenzéki körökben manóvernek tekintik az új kormányra vonatkozó híreszteléseket. Azt hiszik, hogy ez a kormány már megvan, de taktikából titkolják. Ez a megfordított Szigetvár esete. Ott el kellett titkolni a török császár halálát, hogy győzni lehessen; itt el kell titkolni a kormány létezését, hogy győzni lehessen. S ez csakugyan olyan kormány, mely többet használ, ha nincs, mint ha van.

A vidék állásfoglalása.

Hevesvármegye mai közgyűlése már megfelelt a belügyminiszter rendelkezésére, mely az adómegetagadásokra vonatkozó határozatokat tudvaleg törvénybeütközőknek mondotta. Hevesvármegye ezt a rendeletet törvénytelennek jelentette ki és elhatározta, hogy azt figyelembe nem veszi és a vármegye területén levő összes városokat és községeket ellátja a meg nem szavazott adók beszedéséről és beszedéséről. A közgyűlésről a következő telegram számol be:

Ma volt Hevesvármegyének évnegyedes közgyűlése, melyen tárgyalás alá került az adóbeszedések megtűtésére vonatkozó indítvány. A főispán felolvastatta Khuen-Héderváry belügyminiszternek legutóbbi rendeletét, mely az adóbeszedésekre vonatkozik. A közgyűlés nem fogadta el a miniszteri rendeletet, miután a meg nem szavazott adók beszedésére vonatkozó miniszteri rendelet érvénytelen.

Élénk vita után a közgyűlés nagy lelkesedéssel, 112 szavazattal 12 szó ellen kimondotta, hogy az összes községeknél és városoknál megtiltja a meg nem szavazott adók beszedését. A meg nem ajánlott ujonok önkéntes toborzásához pedig segédkezet nem nyújt. Ezenkívül dr. Alföldi Dávid és társai indítványára egyhangulag elfogadta, hogy a képviselőházhoz az alkotmány sérelme tárgyában feliratot intéz.

Hazánk, amióta megalapították, így kezdődik a felirat, mindig alkotmányos ország volt. Alkotmányunkat nem valamely fejedelmi kegynek, hanem inkább nemzetünk szabadságszeretetének köszönhetjük. A magyar nemzet alkotmányát maga létesítette és később a királyság korszakában is maga fejlesztette, mindig azt tartván szem előtt, hogy a király „primus inter pares”, vagy mint a költő mondja: „a legelső magyar ember.” Ezért hazánk a vérszerződéstől kezdve, egy a vezérek korában, mint királyi alkutalkodása alatt, törvényeinkben mindenkor gondoskodott arról, hogy fejedelmünk a nemzet akaratát ellenére ne uralkodhassanak és se az ország függetlenségét és önállóságát, se a népek szabadságát ne veszélyeztethessék. Ezt fejtetgévén, sajnósnak mondja a felirat, hogy az 1867. XII. t.-c. élethelet után 36 év múlva is ily nagy küzdelmet kell a nemzetnek folytatnia ezen törvény beütközés végrehajtásáért; de még szomorubb, hogy a nemzetnek ezen alkotmányos harca arról győzött meg bennünket, hogy történelmünkkel egyidős, ezerves alkotmányunk még most sem kedves a hatalomnak.

Hiába rendel az 1808. évi k. e. X. t.-c., hogy „Magyarország kormányzásába külföldi nemzetek és más nemzetbeli emberek soha bele ne avatkozzanak” és hogy „magyar ügyekben a királyi csakis magyaroknak tanácsadóak legyen”; hiába parancsolja az 1790/1. évi XVII. t.-c. által is megerősített 1741. XI. t.-c., hogy „ő felsége hazánk ügyeit úgy az országban mint azon kívül is magyarakkal tárgyalja és tárgyalassa”; hiába mondja az 1790/1. évi X. t.-c., hogy „Magyarország független, azaz semmi más néppel vagy országgal nincs alávetve, hanem saját önállósággal és alkotmányával bír”; hiába ismeri el az 1790/1. évi XII. t.-c., hogy hazánkban „a törvények alkotásának magyarázásának és megszüntetésének joga a törvényesen megalkotott királynak s az országgyűlésre törvényesen összeresegző karoknak és rendeknek közös jogát képezi, mely az országgyűlésen kívül nem gyakorolható”; hiába nyilatkozta e törvények az 1827. III. t.-c. is alapörvényeinknek: azért mégis fájdalommal kell tapasztalnunk, hogy nemcsak egyes osztrák tanácsosok, hanem az osztrák birodalmi képviselőház, és Ausztria tartománygyűlései is beavatkoznak, illetve beavatkoznak kívánunk hazánk törvényhozási jogaiba; sőt az 1903. szeptember 16-án Chopyban kibocsátott hadparancs, és az 1903. szeptember 22-én kelt legelsőbb királyi kézirat is oly kijelentéseket tartalmaz, melyek nemcsak ós régi alkotmányunkkal ellenkeznek, hanem hazánk függetlenségével és államalkotó nemzetünk önállóságával sem egyeztethetők össze.

A katonaszolgálati és adófizetés kérdésében több törvényrel igazolja azután a felirat a nemzet álláspontját.

Deák Ferenc a K. K. és R. R. 1836. április 5-én tartott kerületi ülésében úgy nyilatkozott, hogy „ami jus publicumunk cáfolhatatlan axiomája s az országnak tagadatlanul jussa szerint a magyar adófizető csak annyi adót fizethet, mennyit a diéta ajánlott s csak addig fizethet ameddig felajánlotta és minden fillér, melyet az ajánlott summán felül, s minden nap, melyen a kiszabott időm túl fizet, törvénytelen.”

Törvénynek helyes értelme és alkotmányunk rendelete szerint tehát az országgyűlés által meg nem szavazott állami adókat nemcsak végrehajtás utján nem szabad behajtani, hanem azokat beszedni sem lehet. Valamint nem lehet az országgyűlésnek ujoncmegajánlási jogát sem megkerülni önkéntesek ellogadásával vagy oly katonák visszatartásával, akik szolgálatai kötelezettségüknek már eleget tettek; mert eltekintve attól, hogy e katonák tartására a költség sinosen megszavazva, az ily eljárás alkotmányunkat egyik legelsőbb biztosítékától fosztaná meg, mihez pedig törvényhatóságunk, mint hazánk alkotmányának egyik védőbástyája, segédkezet nem nyújthat. Deák Ferenc 1861. évi felirati javaslatában azt mondta, hogy: „alkotmányos életünknek s nemzeti létünknek alapföltétele az országnak törvényes önállása s függetlensége. Első és legszentebb kötelességünk tehát minden erőnkkel minden tehetségünkkel arra fordítani, hogy Magyarország Magyarország maradjon s alkotmányeszerű önállása és függetlensége sértetlenül fenntartassék.” Mi is csak erre kérjük országgyűlésünk képviselőházát midőn figyelembe ajánlján a panaszolt alkotmányellenes és törvényellenes tényeket, ós régi alkotmányunknak kellő erélylyel és megfelelő módon való megoltalmazását kívánjuk.

A meg nem ajánlott adók beszedésének megakadályozása iránt, az 1886. XXI. törvények 18. §-a által biztosított jogunk alapján, határozatilag intézkedünk.

Hajdúszoboszló városának képviselőtestülete ma közgyűlést tartott, amelyen Félégyháza példáját követték. A közgyűlés Kovács Gyula országgyűlési képviselő és dr. Baltazár Dezso felszólalásai után egyhangulag elhatározta, hogy az állami adók beszedését tiltja és mindenkit felszólít arra, hogy míg törvény nem lesz, adót ne fizessen, fiat katonának senki be ne adja, az önkéntesen jelentkezőköt pedig minden hatóságai segítséget megvon.

Mezőtúr város képviselőtestülete tiltotta ma a város illetékes közegeit az állami adók beszedésétől és elfogadásától. A közgyűlés elhatározta még, hogy fejjel az országgyűléshez a nemzeti követelések mellett.

Nagyszalonta város legközelebbi közgyűlésén Csorvássy István és Szatmáry Géza törvényhatósági bizottsági tagok indítványt terjesztettek be, hogy a város szüntesse be az adószedést és ne segédkezzék az ujoncozásnál.

Szolnok város képviselőtestülete folyó hó 24-én tartott rendkívüli közgyűlésében egyhangulag határozattá emelte Gyömréy Félix városi képviselő által megtett, Kerekes Géza, Szévald Mihály, dr. Bakos Ödön és Bohács Ferenc városi képviselők által mindenképpen támogatott azon indítványát, hogy tekintettel a törvényen kívüli állapotra, tekintettel a nem is létező 1903. évi adóalapra és tekintettel az erre vonatkozó miniszteri rendelet törvénytelen voltára: az 1904. évre érvénytelen bírói virilisek névjegyzékének egybeállítását megtagadja.

Czegled városa folyó hó 24-én rendkívüli közgyűlést tartott, melyen egyhangú lelkesedéssel elfogadták dr. Molnár Albert városi képviselőnek indítványát, mely szerint mondja ki a közgyűlés, hogy a hadiparancs által a nemzetet ejtett sérelem orvoslását kívánja s ez ügyben kérvényt ad be az országgyűléshez. Bizalmának kifejezése mellett Kossuth Ferencet, a város országgyűlési képviselőjét felkéri, hogy a közgyűlés óhaját juttassa el az országgyűlés színe elé. A városi közgyűlés tudatában van annak, hogy az ezrel alatt az adó beszedését megtagadhatja; azonban most még várja a fejleményeket s ez alkalommal az adó beszedését nem tiltja el.

Ujvidék város igazoló-választmányja Sálav János kir. közjegyző elnökelte alatt ülést tartott. Az ülésen az igazoló-választmány összes tagjai — 16 kormánypárti választó — megjelentek. Dr. Nemes Sándor, az Ujvidéki Hírlap szerkesztője, a 48-as párt vezetője, indítványt adott be, hogy az ex-lex miatt a virilisták listáját a jövő évre ne állítsák össze. Az indítványt dr. Vucetich Illés szavazata ellenében az igazoló-választmány valamennyi tagja elfogadta.

Pütreich a királynál.

Bécs, szeptember 28.

Pütreich közös hadügyminiszter ma kihallgatáson volt ő felségénél s jelentést tett arról, hogy miután a Reichsrath megszavazta az ujoncletámaszt, tehát a három évüket kitöltött katonák szabadságolására megtehető a kellő intézkedéseket. Az uralkodó ezért teljes meglegedéssel nyilatkozta a közös hadügyminiszternek.

KÜLFÖLD

A Reichsrath.

Bécs, szeptember 28.

Ma a Reichsrathnak mind a két háza ülést tartott. A képviselőház a szokásos bejelentésekkel kezdődött. Beérkezett Schöpper képviselőnek a honvédelmi miniszterhez intézett interpellációja, melyben utalással Weber Artur tartalékos hadapródnak a párbaj megtagadása miatt való lefokozására, valamint dr. Schuchwacher tartalékos segédorvosnak, ki Webert becsületbírság előtt képviselte, közönséges népiütkölővé való besorozására, azt kérdezi, hogy tarthatja a miniszter összegevezethetőnek azon kötelességgel, hogy a törvények szerint csellekedjék valaki, hogy törvények azért, mert a törvényeket szem előtt tartják és a büntető cselekedet visszatartásáért, rangjuk elvesztésére büntetik és mit szándékozik tenni, hogy a párbajkényszer vétkes álláspontja továbbra ne érvényesüljön.

Azután Koberer miniszterelnök válaszolt Woly képviselő egy interpellációjára, melyben utalással gróf Schönbornnak, a közigazgatási törvényszék elnökének politikai érületére, azt kifogásolta, hogy oly tanácsban elnököl, melynek a katolikus iskola-egyesületnek Bécs városa ellen tett panaszában kellett itélnie. A miniszterelnök válasza az interpellációra, mely sajnálatának ad kifejezést, hogy a házban megkísérlék egy oly szeplőtlen jellemű és oly határozott igazságosság érzékével felruházott férfunak, mint gróf Schönborn, meggyanusítását azzal, hogy reafogják, miszerint bírói hivatalában pártoskodik. A miniszterelnök azon meggyőződésének adott kifejezést, hogy az igaztalan szemrehányást a nagy nyilvánosság épp úgy eltilti, mint visszautasítja.

Az elnököz intézett kérdésében Bianchini képviselő, ki beszédét horvátul kezdi és németül folytatja, megjegyzi, hogy gróf Khuen általános bámulatra lett miniszterelnök Magyarországon. Szarnok rendszere Horvátországban azonban tovább tart. Az elmúlt hónapban ismét vér folyt Horvátországban. (Halljuk! Halljuk!) Az elhangzott tiltakozások dacára a közös hadsereg még mindig a brutális magyarorszolgálatában áll a horvátok ellen, kik a Habsburg-dinasztiáért oly sok áldozatot hoztak, mint egy más nép sem. (Élénk helyeslés.) Hogy vehülhetnek a hor-

vátok oly hadseregért, mely csak eszköz ellenségei kezében? (Helyeslés.) Az ártatlan vér, melyet a közös hadsereg Horvátországban ontott, bosszúért kiált az égbe.

Elnök felkéri szót, hogy csak a tárgyhoz szóljon.

Bianchini: A közös hadseregnek eljárása Horvátországban nagyban hozzájárult azon meggyőződéshez, hogy a horvát nép a monarchiában nem talál védelmet és jogot. Szólok kéri az elnököt, hogy hasson oda, hogy a védelmi miniszter válaszoljon ez ügyben beadott interpellációjára. (Choo képviselő: Kell, hogy válaszoljon! (Bárhogy is hangozzék letele, a horvátok minden bizalmukat elvesztették a közös hadseregben. Mindenképp, még a monarchia legmértékadóbb tényezőitől is elárulva és elhagyatottan, a horvátok csak az igazságos istenben, szent ügyünkben és az elkerülhetetlen történeti eseményekben bíznak. (Élénk tetszés a horvátok részéről.)

A ház azután folytatja az inségek ügyének tárgyalását.

A képviselőház az inség-hitelekre vonatkozó osztrák rendeletet több pótdöntésványul elfogadta, mire az ülést berekesztették. Elnök közli, hogy a legközelebbi ülés napját írásban fogja közölni.

Az ülés végén *Starczinski* interpellációt nyújtott be a cukorkontingensre vonatkozó törvénynek a 14. §. utján való eltörlés ügyében. Az interpelláció kifogásolja, hogy ez alkalommal mellőzték a Reichsrathot és nemcsak hogy veszedelmes precedenst alkottak, hanem politikai és gazdasági okokból is helytelenül jártak el, mert nem bizonyos, vajjon a Reichsrath nem-e úgy döntött volna, hogy a brüsszeli konvencióból kiépne. Kijelentik továbbá az interpellálók, hogy a cukorkontingens eltörlése következtében a magyar kormány a osztrák cukorra nézve megállapított póttételek a vámszövetség közösetével össze nem egyeztethető. *Schrafl* keresztény-szocialista képviselő az osztrák-magyar kormányt a pápaválasztást befolyásoló vétője miatt interpellál. A zsidó sajtó magartatása azt a benyomást kelti, hogy ez a sürgelés nem maradt beolajás nélkül a kormány magartatására. Idézik a keresztény-szocialista *Reichspost*-ot, mely szerint a vétőjog gyakorlása Németország kezdeményezésére történt.

(Az urakháza ülése.)

Az urakháza ma délután féllegy órákor ülésre gyűlt össze.

Windischgraetz Alfréd herceg mindenekelőtt közli, hogy ő felsége gróf Hoyos elhunyt másodelnök helyébe *Schönburg-Hartenstein* herceget nevezte ki másodelnökké. *Schönburg-Hartenstein* herceg elfoglalja a másodelnöki helyet és köszönetet mond az urakházának azért a szimpátiáért, melyet el fogadta.

Bacquehem máriki elfogadásra ajánlja a politikai bizottság jelentését az unjocok besorozása dolgában. Kéri hogy ezt a jelentést tegyék meg a mai ülés napirendjének első pontjává és tárgyalják le haladéktalanul.

Windischgraetz herceg kegyeletesen megemlékezik az urakháza több elhunyt tagjáról és XIII. Leo pápáról.

Báró *Walterskirchen*, mint a politikai bizottság előadója jelentést tesz az urakházához érkezett unjocajavaslatról és elfogadásra ajánlja.

Gróf *Waltersheimb* honvédelmi miniszter utal arra, hogy a törvényesen sorozott unjocoknak a közös hadsereghez és a haditengerészeihez való besorozására, tekintettel a Magyarországon még meg nem történt sorozásra, rendkívül törvényes felhatalmazásra van szükség, melyre a mai javaslat vonatkozik. A hadsereg, a hadi tengerészet, valamint a póttartalék számára való unjocok megajánlása és besorozása a magyar országyűlésben újból benyújtott törvényjavaslathoz képest a múlt évi unjoclétszám szerint történik. Amidőn azonban ez a korlátozás Ausztriában a honvédségre nézve nem érvényes. A miniszter emlékeztet arra, hogy az unjocállomány felemelésének a Reichsrathtól elismert szükségessége ezután is, úgy mint eddig, változatlanul fennáll és szükséges, ha a monarchia érdekeinek megőrzésére hatalmi tényező akar maradni. *Mi megtettük a magunkat, így végzi a miniszter beszédét, tegye meg mindenki más is.* (Élénk tetszés.)

Liechtenstein herceg bizonyítja az egységes vezénylet megtartásának okvetlen szükségességét és ezt katonai példákkal bizonyítja. A szónok kijelenti, hogy ő a kérdést nem államjogi, hanem csak katonai szempontból fejtegeti, eközben saját katonai tudományára és családja hadi érdemeire hivatkozik és olyan hosszasan beszél, hogy az urakháza tagjai befáradnak és a teremből lassankint kiszállingóznak.

Schönburg-Hartenstein herceg az unjocállomány felemelését kívánja és reméli, hogy az rövid idő alatt lehetségessé is fog válni. Áttérve Magyarországgal való viszony fejtegetésére, azt mondja a szónok, hogy

a jelenlegi viszonyok közt a dualisztikus államforma a legjobb és ha valamikor annak megváltoztatására is kerülne a sor, ez csak a korona a parlamenttel egyetértőleg teheti meg. Az unjocotörvény megváltoztatásával mindazokat az előnyöket elvesztjük, amelyekben a hadsereget részesíteni akartuk. Az unjocotörvényre vonatkozó törvényt egyhangulag megszavaztuk és a másik házban is megtörtént a megszavazás nagy szavazattöbbséggel. Most dezavualunk kell magunkat, mert az államfenntartó többség megszegyenítő függőségi viszonyba jutott a kisebbséghez és ezen függőség marad. Kényszerhelyzetben vagyunk és azért megszavaztuk a törvényt az előterjesztett formában. Mi óhajtunk a fegyveres erő továbbfejlesztését. Biztosan számítottunk arra, hogy azt, amit most írték ki hogy tegyünk, ismét élénk fogják terjeszteni és törvényesen megszavazhatjuk. Dicsőítőleg emeli ki a miniszterelnök és a kabinet működését, akik arra törekedtek, hogy építsenek és ne romboljanak. Épp úgy a másik államféltben is vannak egyes férfiak, ha nem is sokan, akik bátran kimondták, hogy közös hadsereg; zárt államterületre és Ausztriával való együttműködésre van szükség. Ily férfiakat kezelt akarunk fogni közös munkára. A szónok ezért azt hiszi, hogy még mindig reményteljesen nézhetünk a jövőbe. Kéri végül, hogy hadseregünkről tartsanak távol minden politikát. (Élénk tetszés.)

Auersperg Károly herceg a napirenden álló kérdés politikai oldalal foglalkozik. Sajnálatos, hogy a hadügyi kormányzat követkeletéit, amelyek amugy is korlátoltak voltak, még jobban korlátozni kellett és oly mértékre szorították le, amelyet alig lehet elővigyázatnak nevezni. Remélhetőleg nem fog ismétlődni az az első ízben beállt eset, hogy egy katonai javaslatot nem lehetett elintézni, mert külföldben elveszthetnők a harcokességeit. ezt a legfontosabb állami fundamentumot. Sajnos, hogy a Magyarországgal való közösséget keresztül kellett vágni, hogy megóvhasuk ennek az államféltnek védőkötéseit egy súlyos igazságtalanságtól. Azonfelül el akarják törölni a korona kizárólagos rendelkezési jogát, vagy legalább annyira korlátozni, hogy ez egyértelmű volna a jog előlérésével. Ugyan, hogy azonban nem közös többé. Magyarországgal jennál szerződéseink tartalma nem csupán az, hogy kölcsönösen, hanem az is, hogy a koronával szemben kötelezettségei vannak mind a két félnek. Annyit jelentene, mint cserben hagyni a legjobb hadurat, ha ki nem jelenjük, hogy abban a pillanatban, melyben az ő jogát megsértették, a Magyarországgal való közösség magától lerombolódik. Ily esetben a további közösség is céltalan volna, mert hiszen az a célja, hogy erős hadseregünk és erős véderőnk legyen, amelyet elveszteni, ha ez a hadsereg csak avval a feltétellel tartanék fenn, ha nacionalizáltak. *Nincs szükségünk arra sem, hogy a hadsereg szellemén változtassunk.* A régi osztrák hadsereg nagyon jól meg tudta óvni a nemzeteket és nemzetiségeket a biztos romlástól akkor, midőn csak a fegyverek ereje és a hadsereg fegyelme menthette meg ezeket a nemzeteket. Egy osztrák-magyar hadsereg honvédségeivel együtt, ha nacionalizáltaknak, elegendő nemzeti lelkesedést nyerhetne, hogy a békéért éljen és a háborura előkészülhessen, de talán nem eleget arra, hogy a Reichsrathban képviselt királyságokért és országokért és Magyarországotól oly örömmel meghaljon, mint a régi osztrák hadsereg. A szónok végül kijelenti, hogy fenn akarjuk tartani Magyarországgal a közösséget, de csak addig a határig akarunk menni és mehetünk, ahol annak lehetősége kezdődik, hogy véderőnket és harcokességeinket fenntartsuk. (Élénk tetszés.)

Gróf *Schönborn* kijelenti, hogy pártja, mely szellemi eredetű oly férfakra vezet vissza, akik a magyaroknak a szigoron centralisztikus törekvések elleni harcában a magyarokat támogattak és amely programjába foglalta maga is az egyes néptörzsek tisztelőnek elvét, bizonyára nem lesz joggal valóható avval, hogy nem tisztel egy oly nagy, történetileg híres népet, amilyen a magyar nemzet. Mi eddig viseltük a dualizmus terheit és a jövőben is hajlandók vagyunk kötelezettségeinket teljesíteni és amennyire lehet, előzékenységet tanusítani. Csak a másik részről is valamivel több előzékenységet óhajtanánk, nevezetesen abban a tekintetben, hogy a külfölddel szemben való egyetértés szükségének érte és a közös intézményekhez való ragaszkodás érvényesüljön. Ebben az irányban csak kivánni való maradt fenn. A szónok nem akarja kétségbevonni a magyaroknak a király iránti szeretetét, melyet mindig hangoztatnak. Hiszen ennek az ellenkezője a legfeljebb haláltanság volna éppen avval a dinasztával és uralkodóval szemben, aki alatt Magyarország minden téren mostani nagyságához jutott. A legfeljebb hadiparancsból, valamint a gróf *Khuen* miniszterelnökből intézett kéziratból is reményi merített szónok a hadsereg egységének fenntartására és ezért háláérzetének ad kifejezést. A hadi-

parancsok a része is, mely minden nép jogosultságainak megővását hangsúlyozza, megelégedéssel tölti el őt és elvtársait. (Tetszés.) Ehhez járult még *Koerbernek* a képviselőházban mondott beszéde, melyet örömmel üdvözöl, mert abban megerősítését látja annak, hogy a törvényhozás után sohasem fogunk változtatni hadügyi alkotmányunk alapjain és Ausztria részére megővjük a megillető beolajást. Ezért őszintén hálásak vagyunk a miniszterelnöknek. A szónok foglalkozik a miniszterelnök ellen ez alkalomból a másik államféltben nemcsak a függetlenségi párt részéről, hanem a többség kebeléből is felhangzott támadásokkal és az 1867. évi kiegyezési törvény idevonatkozó intézkedései alapján, valamint *Deák* és *Andrássy*, a kiegyezés megalkotói beszédeiből vett idézetekkel igyekszik kimutatni, hogy egy magyar hadsereg esetleges létezése nem bizonyítható és hogy e törvények megalkotói előtt nem lebegett egy izurrekcionális hadsereg alkotása, hanem annak az állapotnak a fenntartása, mely azelőtt létezett. Mert külön magyar haderő csak azokban a szomorú pillanatokban létezett, amelyekben az ország haroban állott uralkodóval, ez a monarchia többi részeivel, amely pillanatoknál nem akar tovább időzni. A magyar politikusoknak nem jelentéketlen részét az a szerencsétlen törekvés hatja át, hogy a monarchiának a kiegyezésen alapuló közös tevékenységét mindinkább széthasítsa az egyik és a másik államfélt funkciójá. Ezek az irányzatok, amelyeket egy a magyarországi közvélemény, mint a magyar kormány is támogat, igen veszedelmesek, különösen a nemzetközi érintkezésben. A szónok e részben utal mint egyik példára a brüsszeli cukorkonvencióra.

A magyarok főargumentuma: „önálló államok”. Igen, ugymond a szónok, amennyire a törvény önállóknak rendelte, de nem önállóknak egészen a plenitudo potestatisig, nem önállók a hadsereg és a külső képviselő tekintetében. A szónok meg van győződve, hogy a magyar politikusok józan ítéletű része nem fog lemondani a nagyhatalmi állásról. Végül azt az óhaját fejezi ki, hogy idejekorán jöjjön létre a meg egyezés és hogy mindenki tarissa szem előt, hogy ha ma éppen nem élünk nyugodt időket, hogy a monarchia délkeleti határán kissé nyugtalan szomszédaink vannak és hogy felmerülhet annak süksége, hogy itt, vagy amott hatalmi állásunk súlyával lépünk fel és ezt megelőzőleg jó volna ha legalább háznak tájjan annyira rendet csinálnánk, hogy ismét megkezdhesünk közösen dolgozni a közös jövőn.

Ezután *Koerber* miniszterelnök szólat fel: E magas gyűlekeztet fényes tradíciói — ugymond — biztosítékát nyújtják annak, hogy az önk határozatai mindig a monarchia hatalmának és tekintélyének emelését, államiságunk folytonos fejlesztését szolgálják. Ebben az órában is az urakháza nem csupán a lakosság érdekeit köreinek óhajai által vezérelte magát, hanem az állami sükséget magas szempontjából oleskedett. Semmisen mozdíthatja elő inkább az oly sok értékes erőt felkészítő belső zavarok végleges elintézését, mintha a parlamenti testületek tekintete szakadatlanul a birodalom javán csüng, mert hiszen az egyes részeknek boldogulni kell, ha az egész jólétek örönd. Ha a birodalom keletekezésének története nem egy óhaj meg is magyaráz, úgy az összes hazafiak legforróbb fáradozása mégis a boldog jelenre és a sokat ígérő jövőre összpontosul. Meg kell érteni az időt, annak leadatait és követelményeit. A béke ami korunk fényes jelvénye az államok teljesen megérett harcokességén nyugszik. Monarchiánknak nem szabad megingatása hadseregének alapját, ha nem akarja a hatalmak közt eddig elfoglalt állását csorbítani és békeszeretét értéktelenné tenni. Az ő felségének mint legfőbb hadurak biztosított jogok azért hangsúlyoztattak oly nyomatékosan, mert teljes korlátozatlan gyakorlatuk a közös hadsereg érdekében szükséges. Hadseregnek nem játékszerek. Minden állam csak akkor érzi magát biztonságban, ha tudja hogy hadserege jól van szervezve. A legfőbb közös hadur hadseregünk kipróbált szervezetének öre és ezért hlányzik a belső jogosultsága minden fejtegetésnek, mely a hadiparancsban kijelölt utról való későbbi eltérés lehetőségét vitatja. Azok a világos fejtegetések, amelyeket épp most hallottunk, felmentenek engem attól, hogy a kérdés legislatorius oldalával foglalkozzam. Én mindig csak a fennálló kiegyezési törvényekhez tartottam magamat A kormány a t. Ház határozatában ünneplés manifesztációt látja az elődőkől örökölt odaadásnak a monarchia iránt, manifesztációját az ő felsége jogára alatt egyessített államterületek rendíthetetlen kötelekibe vetett szilárd bizalomnak. Nagy megelégedéssel üdvözöljük ezt a határozatot. Az irántunk kifejezett bizalomért mély hálánkat fejezem ki a t. háznak. (Élénk tetszés.)

Báró *Walterskirchen* előadó megelégedéssel konstatálja, hogy a törvény egyértelmű helyesléssel

találkozik, mindenesetre avval a bizottság által is kifejezett fájdalommal sajnálkozással, hogy hadseregünk állományának oly szükséges megerősítése erre az évre meghiúsult. A törvényt ezután második és harmadik olvasásban elfogadták.

A beérkezett kérvények előadása után Koberer miniszterelnök legfelsőbb meghagyásból a Reichsrathot elnapotnak jelentette ki. Az ülést ezután berekesztették.

Bécs, szeptember 28.

A mai ülésen több képviselő azt tudakolta Koberer miniszterelnöktől, hogy mikorára kívánja ismét összehívni a Reichsrathot. A miniszterelnök azt válaszolta, hogy november első hetére akarja a Reichsrathot összehívni.

Bécs, szeptember 28.

Az alsó-ausztriai mezőgazdák szövetségének közgyűlése, melyen több tartománygyűlési képviselő, valamint a gazdasági érdeket kereskedelmi szövődések kérésénél óvó központi bizottság elnöke, lovag *Hohenblum* is jelen voltak, egyhangu határozatot fogadott el, amely kimondja, hogy az osztrák gazdaság nem viseli el tovább a Magyarországgal való közös vámterületet. Az osztrák kormány és a Reichsrath mindkét házat az ausztriai mezőgazdaság legmagasabb léteéréjében kéri a gazdasági elvadás létesítésére, mely mind a két államnak követelése. Szerintük gazdasági elvadás és ezzel megteremtett önálló osztrák vámterület az osztrák mezőgazdaság helyzetét lényegesen javítani fogja.

A szerbiai események.

Budapest, szeptember 28.

Belgrád politikai körében nagy ribilliót kellett több estlappnak, köztük főképp az *Usztavna Serbiájának* és a *Narodnak* az a híre, hogy Ausztria-Magyarország okkupálni akarja Szerbiát s erre ürügyül csak egy újabb katonai forrongásra vár. A nevezett lapok azt is tudják, hogy Ausztria-Magyarország ez irányban már jegyzékkel fordult a hatalmakhoz, Anglia és Németország már bele is egyezett, de Oroszország, Franciaország és Olaszország nagyon ellenzi. A belügyminiszter a nevezett lapok szerkesztőit azonnal magához hívatta, hogy megtudja tőlük e hírek forrását.

Az új *szkupstina* tagjai már Belgrádba érkeztek s megalakították az egyes klubokat. A szkupstinát holnap (pénteken) nyitják meg. *Grucis* tábornok holnap Konstantinápolyból Belgrádba érkezik, és elvállalja azt a megbízást, hogy a két radikális-párt tagjaiból kormányt alakítson. Az új szkupstina egyik legelső ülésén dr. *Zivokovic* Lyubomir, a szélső radikális vezére interpellációt fog benyújtani és követelni fogja az összeesküvő tisztek ügyeinek a rendezését. Az udvarhoz ki-nevezett szárnysegédek vissza fognak lépni s helyükbe olyanokat nevez majd ki a király, akik nem vettek részt a Sándor király ellen elkövetett összeesküvésben. *Magdalenics* tábornok ma képes levelezőlapot kapott az első gárdeazred tisztjeitől, akik ezt írták neki: *Éljen a tiszti becsület rettenthellen védelmezője! Vesszenek a királygyilkosok!* Hír szerint *Magdalenics*on kívül még két tábornok és egy ezredes is aláírta a nisi tisztek fölhívását.

A nisi tisztek ügyében valószínűleg ma hirdetik ki az ítéletet.

Az új *szkupstina* választás eredményéről a legkülönbözőbb találgatások folynak, de mégis általában konstataálható, hogy a választás eredménye nagy csalódást okozott. Mindenki azt remélte, hogy a mérsékelt radikálisok jelentékeny többségre fognak jutni s e helyett az történt, hogy az önálló radikálisok 62 mandátumot szereztek, ugy, hogyha az önálló radikálisok szövetkeznek a 14 liberállal, a mérsékelt kisebbségben maradnak. Ilyen körülmények között tisztán mérsékelt radikális kormányt alakítani szinte lehetetlenség. Tehát meg kellene egyezniük egymán között a mérsékeltnek és önállóknak, csak hogy a választáson a legelkeseredettebb személyes harc folyt a radikálisok két árnnyalata között, s az önálló radikálisok dűbe különösen a mérsékelt radikálisok régi vezérei és elismert kiváló képességű államférfiai, *Pasic, Vuics, Rista Popovic* stb. ellen fordult. A megegyezésnek a két árnnyalat között tehát újat állják a mérsékelt radikálisok pártjának a vezérei, mert a párt természetesen nem hagyhatja oserben vezéreit. A megoldás nyilván az lesz, hogy a mérsékelt radikálisok exponált állású vezérei, egyelőre háttérbe vonulnak s a király majd oly kormányt igyekszik megalakítani, amelyben a mérsékelt és az önálló radikálisok egyformán legyenek képviselve. A jövő miniszterelnöknek minden oldalról *Grucis* Száva tábornokot, konstantinápolyi követet jelölik, akinek kinevezése egyik pártnál sem talánna ellenzésre. A megegyezésnek a radikálisok két árnya-

lata között meg kell történnie, az bizonyos, mert az egész ország követeli ezt s a vezérek kénytelenek lesznek személyes ambícióikat és veszekedéseiket a közvélemény akaratának alárendelni. A legőbb baj az, hogy a hatalom ezentul is oly férfiak kezében marad, akiknek nincsen elég erkölcsi tekintélyük arra, hogy konszolidáló viszonyokat teremtsenek.

Belgrád, szeptember 28.

Egy berlini lap azt a hírt terjeszti, hogy a nisi katonatiszti pörben érdekelt tisztek a haditörvényszék előtt azt vallották, hogy az összeesküvő tisztek június 11-ikén éjjel holttestosonkító cselekedeteket követtek el, mikor különösen a megölt királyi párnak kezét megcsontították, hogy az asokon lévő gyűrűket eltalajdonítsák. Ezt a hirt rosszakaratu koholmányt kell nevezni. Sem a vizsgálobíró e'ott tett kijelentésekben, sem a fő tárgyalás jegyzőkönyvében egyetlen ilyenmő nyilatkozata sincs a vádolt tiszteknek. Ezenkívül is nékülözi a vád a valóság alapját. A megölt királyi párnak holttestéről készített törvényszéki boncolási jegyzőkönyv pontosan felsorolja mindazon sérüléseket, amelyeket a hullákon találtak. Ezek között nem találhatók sérülések, annál kevésbé kezeken történt esonkítások. A királyi pár gyűrűit és egyéb ékszerét június 11-ikén reggel a házlesekényeken találták és azok a megölt királyi pár hagyatékának realizálásakor nyilvános árverésre fognak kerülni.

A macedón forrongás. Bombaharcot vívtak a törökökkel a felkelők *Akdanak* mellett (szerreszi szandsák). Egy osztály török katona, mely *Kurehoból* ment *Salába*, körülfogott egy fölkelő bandát. Ez nem tudván másképp menekülni, bombákkal támadta meg a törököket s így sikerült a bandának keresztültörni s az éjszaka leple alatt elmenekülni. A törökök a harc színhelyén 15 elesett fölkelőt találtak, egy esomó *Mannlicher-* és *Mauser-*gyepperrel együtt. *Öt fölkelő bolgár tiszti egyenruha volt. A vegyes bizottságot* a török kormány részéről ajánlották, de Bulgária csak habozás után járult hozzá, mert tisztán bolgárokból szeretne volna a bizottságot megalakítani. A vegyes bizottságnak *Monasztir* lesz a székhelye.

Szófia, szeptember 28.

Az itteni székesegyházban tegnap a macedon-gyarmat gyászistentiszteletet tartott a harcban elesett macedonokért. A macedonok házára az általános gyász jeléül fekete zászlókat tűztek ki. Az istentisztelet után a macedonok gyászlobogók alatt körmenetet tartottak. A menetben vagy 15.000 ember vett részt. Komoly incidens nem történt.

HIREK

Budapest, szeptember 28.

— BUDAPESTI NAPLÓ Szeptember 30-ikán

új előzetes nyílik a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelet óvasonkat, akiknek az előzetése ezen a napon lejár, méltóztassanak a megújításról idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

— Az udvar köréből. *Lipót* bajor herceg, aki a múlt hét osúrtörtökén érkezett *Visegrádra*, még mindig ott tarózkodik s egész idejét vadászattal tölti. *Fia, Lórád* herceg, pénteken érkezett *Budapestre* s nyomban tovább folytatja útját *Gödöllőre*, ahol *Ferdinánd* toszkánai nagyherceg társaságában vadászik. A fejedelmi vendégek báró *Lilien* őrnagy szolgálatot tevő kamarás társaságában még a jövő hó első felében *Gödöllőn* maradnak.

— Október hatódika. Az egyetemi ifjúsági egyesületek elsőképe tegnap értekezletet tartottak, amelyen megállapították az október 6-iki ünnep részleteit. Delelőit 9 órakor mise lesz az egyetemi templomban, ahova az ifjúság diszkrúdtósége négyes fogaton viszi el *Damjanich* János özvegyét. Az egyetemi templomból az ifjúság az Egyetemi Kör és az Állatorvoshallgatók Körének zászlaja alatt a *Vigadóba* vonul, ahol malné lesz, amelyen *Rákosi* Viktor országgyűlési képviselő és *Kovács* I. István mond ünnepi beszédet, *R. Maróthy* Margit, *Török* Irma szaval. Délután az ifjúság *Bathlyány* sirjánál rendez ünnepet, amelyen *Becker* Pál, *Mihály* Lajos és *Kálnoky* Viktor fognak szerepelni. Az aradi ünnepségen tiszta küldöttség vesz részt.

— Delavauix léghajója. *Londonból* táviratozzák, hogy gróf *Henry Delavauix*, az ismert angol aëronauta, aki *Marseilletől* *Algirig* jutott már léghajójával, tegnap délelőtt 11 órakor *Hulba* ért; szombaton délután hat órakor szállott fel s 17¼ óra alatt 360 angol mértföldet repült léghajója. *Delavauix* Skóciáig akart menni egyfolytában, de az észak-nyugati szél ellé-ri-

tette volna irányától, tehát félbeszakította útját. Az angol aëronauta léghajója új szerkezetű, amennyiben a külső nagy gömbben egy kisebb is van.

— Rákóczi Ferenc hamvai. Most, amikor az egész ország megmozdult, hogy *II. Rákóczi* Ferenc hamvai hazai földben pihenjenek, újra lesi a felbuzdult közönség a választ arra a kérdésre, átengedik-e a lazarista barátok az általuk őrzött szent hamvakat. Egy könyvomatnosak az ügyes ötlete támadt, hogy egyenesen a szerzetnek konstantinápolyi rendházához fordult erre nézve felvilágosításért. A prior erre kijelentette, hogy szerzetét kötelezi a *II. Rákóczi* Ferenc végrendelete. Ebben a végrendeletben azt a kívánságát fejezi ki a kuruc fejedelem, hogy holttestemét a lazaristák templomában helyezék örök nyugalomra. A szultántól hiába várják a magyarok a hamvak kiadását, mert egy vallásos kötelességen fordul a dolog, ami alól osakis a pápa, mint a katolikus egyház feje, adhat föloldozást. Hogy tehát a hamvak hazakerüljenek, mindenkéül a pápa engedélyére van szükség. Ha ez meglesz, nem szivesen bár, de megválnak *Rákóczi*nak és hőselkü anyjának, *Zrinyi* *Ilonáknak* drága hamvaitól.

— Emlékszóbot gróf Teleki Sándornak. Szatmármegyében mozgalom indult meg az iránt, hogy gróf *Teleki* Sándornak emlékszóbot emeljenek. A mozgalom élén a vármegyei ifjúság áll és a szóbot a kottói parkban emelnék, ahol a gróf örök álmát alszta. *Teleki* végigküzdötte a szabadságharcot és mint *Bem* tábornok hásegéde diadalmasan nyomult előre nem egyszer a magyar hadsereg élén. A hadjáratban való részvételét különben ő maga írta meg *Emlékeiben* sajtáságos humoros pennájával. *Kastélyja* a nagy időkben a szabadságharc hőseinek találkozó helye volt, ott töltötte mézes heteit *Petőfi* Sándor is és a kottói park egy terebélyes fája alatt írta egyik legszebb költeményét: a „Szeptember végén“ címűt. E fa még most is megvan a parkban és alatta nyugszik a nagy kölönök hű barátja, az öreg ezredes. Az ő élete egy darab történelem, tele a legérdekesebb fordulatokkal, kezdve a márciusi napoktól egészen emigránságából való visszatéréséig. *Teleki* a művészetet is szerette és valóságos mecenása volt a vidéki színészetnek. Az utóbbi időkben az irodalommal is foglalkozott, egymásután jelentek meg napilapokban, folyóiratokban cikkek, emlékezései az ő sajtáságos humoros és a magyar szellemről, érzéstől duzzadó stílusában.

— Eitel Frits nem tanul magyarul. Sokfelé robesgetik és pedig különös, titokzatos magyarázatok kíséretében azt, hogy a német császár fia, de különösen a császár másodsüzlött fia, *Eitel Frits* — magyarul tanul. A *Kölnische Zeitung* bécsi levelezője most foglalkozik ezzel a pletykával és hiteles információ alapján megcáfolja azt, hogy valami igaz volna a hírből. Azt mondja, hogy a magyar nyelv kétségkívül nagyon szép s tanulásra is érdemes, de a német hercegek idejét praktikusabb tanulmányok foglalják el. Nem marad adós a cáfolattal az örökké demontáló felhívalatos *Magyar Nemzet* sem. A *Kölnische Zeitung* információja, ugymond, teljesen megfelel a mi értesülésünknek is. *Vilmos* császár fainak magyar studiumáról már több ízben volt szó s mindaddig csupán azért nem tartottuk érdeemesnek megcáfolni, mert váltoatlansága amugy is kétségtelen és nyilvánvaló. A német udvar feltétlenül szimpátiával viseltetik Magyarországgal s magyarság iránt, de e szimpátia sohasem nyilvánult meg ugy, hogy a német hercegek tanrendjébe a magyar nyelv tanítását is beillesztették.

— Az Obrenovicok hagyatska. *Belgrádból* jelentik, hogy *Natália* királyné *Sándor* király hagyatékának csupán azt a részét követeli, amely az *Obrenovicok* tulajdonára van.

— Feszty Béla állapota. *Feszty* Béla országgyűlési képviselő állapotában tegnap óta némi javulás állott be. Nagyobbiku láza nem volt s erőbeli állapota is kielégítő. Ma délelőtt hőmérséklete 37-3 foknyi, érverése pedig 96 volt. Sokan jelentek meg ma is a kórházban, a jágotókat azonban nem bocsájtották a beteghez.

— Kisklőtt fogaskerekű vonat. Nagy riadalom volt ma délután a fogaskerekű vasuton. Ot óratájban egy utasokkal megrakott kocsit haladt fölfele a hegyre s a *Léderer*-féle telepnél a kocsit hibás váltóállítással folytán kisklőtt. A kisklítés következtében az utasok egymásra estek a kocsiban s nagy ijedelem támadt közöttük, szerencsére azonban egyik utasnak sem történt komolyabb baja. A kisklítés folytán a közlekedés másfél óráig szünetelt.

— Emlékalbum. A *Kolozsvári Államvasuti Tiszviselők Önképzőegyesülete* az augusztus 16-ikán tartott zászlószentelői ünnepsége emlékére változatos tartalmu emlékalbummal bocsátott közre. Ebben az albumban az ünnepi beszédekben és az elszavalt ódákban kívül az egyesület története is meg van írva.

— A horvátok fészkelődése. *Zágrádból* táviratozzák: *Vetlikában, Goriciában* és *Otoczinán* tegnap

nyilvános népgyűlések voltak, amelyen a pénzügyi önállóságot, a sajtószabadságot és a gyűlekezési szabadságot tárgyazó határozatokot fogadtak el.

— Politikusok a templomban. Nálunk azokat, akik a közélet porondján küzdenek, életükben meg-megdöböljék sárral, haláluk után pedig gyorsan elfeledik. Angliában ellenben nemcsak a halhatatlanság glóriájával övezik őket körül, hanem a szentségével is: megfektetik őket a templomok számára, mint szenteket. A hívők ezrel, az orgona ünnepélyes bugása mellett, áhitattal emelik rájuk tekintetüket és szívük megtelít irántuk hálával és szeretettel. Csak a nagyságot, csak a tisztaságot látják bennük, mert ha voltak is foltjaik, fogyatkozásaik, azokat eltakarja fényével annak a szentnek nimbusza, akit ábrázolnak és elfeledtetni a templomnak ünnepi hangulata. És nincs-e az angoloknál igazuk? Nem illen-e meg templomban hely azokat, akik egy ország üdvéért és boldogságáért küzdöttek? Nem szent-e, akit meggyőződésétől nem tántorít el semmi tekintet és akiknek a nép iránti szeretet ad erőt és kitartást, hogy végigkiáradassék olykor nagyon nehéz harcokért? Mert az ilyeneket, az igazán nagyokat viszi be az angol templomaiba. És a nagy politikusok mellett nagy művészeket, akik az istenségnek legistenibb kisugárzását: a szépet kultiválják és terjesztik az emberek között. Akik a husból és vérből valóban a földfelelőnek sejtelmét igyekeznek életre kelteni. Lehet-e eznek képmását méltóbb helyen megörökíteni, mint a templomokban, a földnek ezekben a kihajított részében, ahová nem szabad pornak és sárnak bejutnia, ahová nem szabad a vásári zajnak, az érdek-barokk, a durva túlekedések káromjának elhatolnia? Igazi meghatottsággal olvassuk tehát az angol lapokban, hogy az a festő, ki a nyáron a *chesteri* székesegyház számára megfestette a négy evangélistát, az egyiket *Gladstone*-ról, a másikat *Churchill*-ről, a harmadikat *Pitt*-ről s a negyediket *Salisbury* lordról mintázta. A minap pedig az *elhami* székesegyházat díszítették fel egy remek üvegfestményvel, mely Dávidot Saul király és tanácsosai előtt ábrázolja. Ezen a képen *Sault Carlyle*, a tanácsosokat *Excelsfield*, *Gladstone* és *Salisbury*, szent Dávidot pedig *Fati Adelina* arcképéről rajzolta a művész.

— Rákóczy emlékezete. *Munkács*-ról táviratozák: A város képviselőtestülete határozatából a város közgyűlése tegnapi lelkis Rákóczi-ünnepet rendezett. A nagyszabású ünnep 3000 résztvevő jelenlétében a munkácsi vár belső udvarán folyt le. A himnusz elnevelése után *Csöl Lajos* polgármester megnyitotta a díszközgyűlést és ezután *Osomár István* tanár ünnepi beszédet mondott. Ezt követte *Bertalan Zoltán* VIII. gimnáziumbeli tanuló szavalata, ki Rákóczi dobosa című balladáját adta elő. Végül a polgármester és *Hagara Viktor* beregmegyei főispán hazafias felszólalásai után az ünnep a Szózatnál véget ért. Este a Csillag-szállóban közvacsora volt, amelynek folyamán *Sütő Kálmán* ev. ref. esperes mondott ünnepi köszöntőt. A közönség ezt és *Hagara* főispán lendületes és hazaszeretetre intő beszédét lelkesedéssel hallgatta. A szünetekben a zenekar kuruc-nótákat játszott.

Győr városi közönsége nagyszabású ünnepet adozott tegnap II. Rákóczi Ferenc emlékének. Díszközgyűlést tartott a városban nagytermében, egy szomszédos törvényhatóság: Komáromvármegye küldöttjeinek, a bíróságok, hatóságok és egyesületek képviselői részvételével. A díszközgyűlésen gróf *Laszberg* Rudolf elnök tartotta a megnyitói beszédet, mire *Wences Jenő* főjegyző polgármester-helyettes ünnepi beszédre következett. A díszközgyűlés végeztével a közönség az iskolák növendékeivel a Széchenyi-térre vonult, hol a dalgyűlést hazafias dalokat adták elő. Az itt felállított tribünön *Németh Elek* ügyvéd mondotta az ünnepi beszédet. A hazafias ünnep alkalmából a benécek templomában ünnepi fölisemlést tartott, de ünnepi isentiszteletet tartottak a többi felekezetek is, melyekben a városi tisztviselők képviselve voltak.

— Tüntető katonák büntetése. *Brassó*-ból jelentik tudósítónk, hogy a delegált kerületi hadbíróság már ítélkezett a három éven túl való bentartás ellen tüntető katonák ügyében és a tüntetőkre a legszigorubb büntetéseket mérte ki. És pedig a 2-ik gyalogezred tüntető katonái közül hármat nyolc havi, ketőt pedig hat havi börtönrre ítélték; az 50-k gyalogezred hat legényét hosszabb fogházbüntetéssel sújtották. Az ezred legényességének kaszárnyafogságát tegnap megszüntették.

— Monti Rina. Ezt a nevet jó lesz az agyunkba véteni, mert az a hölgy, akité a név, valószínűleg egyetemi tanár lesz. Az első nő az egyetemi katedrán. Egyik olaszországi egyetemen tudniillik megürsedett az állattani tanszék és a pályázók között a legjobb képességre egy *Monti Rina* nevezett leányunk van. Kinevezése azért persze nem megy olyan simán, mintha férfi volna. A miniszter bizottságot küldött ki annak a megbeszélésére, hogy nő lehet-e egyáltalában egyetemi tanár, vagy nem. Ha a bizottság azt mondja, hogy igen, akkor mi sem áll utjának annak, hogy az ezidő szerint harminc esztendőes tudós kisasszony átvegye a vele majdnem egy idős diákok oktatását.

— Vasut Názárethben. A civilizáció előtt semmi sem szent. A civilizáció villam és gőzerővel, szilárd sineken robot előre, mindenképpen előre, a civilizáció minden poézist letarol. Már a Megváltó születése helyét, *Názáreth* is kikézdte. *Názáreth* mellett ugyanis lerakják nemcsak a sineket, az ezt jelentik Jeruzsálemből. Ez az új vasuti vonal *Haitá*-ból indulna ki a *Genzáreth*-től felé. Névtelen a török szultán építeti, valójában német vállalat. Szóval már nem nagyon lepik majd el a gallaieai utakat farradt vándorok nagy kampós bottal és poros saruval, nem áldogának ezental festői csoportozatokban, a bibliából ismeretes kuttal szomjukat csilapítván. Már most vasut jogja lebonyolítani a jámbor gallaieaiak nagyobb vándorlását.

— Bécsi tudósok Behring ellen. Mint lapunkban is megirtuk, Behring tanárnak a tuberkulózis keletkezéséről és az ellen való védekezésről tartott előadása szakkörökben és a publikum sorában a legnagyobb feltűnést kellette. Különösen az az állítása okozott nagy szenzációt, hogy a *tüdőveszék főforrása az a tej, melylyel a csecsemő táplálkozik.* Ez a tétel és azok a fejtegetései, melyek a csecsemőnek mesterséges táplálására irányulnak és melyek során úgy nyilatkozott, hogy *valóságos esoda, ha a teje nem jutna a veszéletes csirák, a szülők száját töltötték el a legnagyobb aggodalommal.* Ez készített több hírneves bécsi tanárt arra, hogy a *Neues Wiener Journal* felszólítására nyilatkozzék Behring állításairól és megnyugtassa az aggódotkat. Ezek között a nyilatkozatok között legfontosabb egy egyetemi tanárnak és világhírű gyermekspecialistának nyilatkozata, akit az újság az illető kívánságára egyelőre nem nevez meg — és aki a leghatározottabban kijelenti, hogy Behringnek ez a hipotézise, mely szerint a gyermeknek tehéntejjel való mesterséges táplálása okvetlenül tuberkulotikus infekcióval jár, *ez eddigi klinikai tapasztalatok teljességgel ellentmond.* Behring kijelentését egyetlen direkt tapasztalat sem igazolja. Sőt téves Behringnek az az állítása is, hogy a pasteurizált tej egészségesebb a sterilizáltnál. Mindakettő egyformán jó szolgálatot tesz. — Nincs Behringgel egy véleményen *Monti* tanár sem, a bécsi poliklinika elnöke sem, aki máskülönben szintén ellensége a csecsemő mesterséges táplálásának. De szerinte az infekció nem a tehéntej okozza, hanem az, hogy a mesterségesen táplált gyerekek kisebb az ellentálló képessége. Ezért a régi népek helyes ösztönrel a gyermek szoptatását az anyák abszolút kötelességének tartották. Tudták, hogy csak így lehet egészséges, erős nemzedéket felnevelni. Így például *Hekuba* maga szoptatta *Hektort* és *Penelope* maga *Telemachot*. *Spartában* törvényben rendelte el *Lykurg*, hogy az anyák szoptassák csecsemőiket. Tacitus híradása szerint a régi germánok nagy szűgyenek tekintették, ha valamelyik anyja nem maga szoptatta gyermekét. Az anyatej nemcsak az egyetlen, a tudomány követelményeinek is megfelelő gyermektáplálék, hanem megvan az az ereje, hogy bizonyos betegségek iránti immunitást is átruház a gyermekekre. Az állammak szent kötelessége volna, hogy ingyenes dajkaintézeteket állítson fel, melyekben a szegény gyermekek egészséges asz-szonyok tejtét szoptatják, vagy hogy ösztön-díjakat tűzön ki olyan anyák számára, akik éljék erősek két gyermek táplálására és akik egy második gyermek szoptatását önkénytelen vállalnak el. — *Unterholener*, a lipótvárosi gyermek-kórház főorvosa, szintén túlzást lát Behring állításában. A sterilizált tej ugyszólván kizárja az infekció veszedelmét és a tehének között sincs tulsok beteg. Az állatorvosok szigorú ellenőrzés mellett vizsgálják meg ezeket az állatokat — és így, különösen a nagy városokban, minimumra redukálódik a fertőzés veszedelme. Az egészségügyi hatóságoknak mindenesetre behatárolni kell a kérdéssel foglalkozniok és ha ezek csak részben is indokoltnak találják Behring aggodalmait, akkor az ő kötelességük volna, hogy éppen úgy gondoskodjanak egészséges tejről, mint ahogy egészséges ivóvizről kell gondoskodniok.

— A József-kürti rablómerénylet. *Boda* István pénzeszelevőrdő állapotában tartós javulás állott be s a beteg egészen jól érzi magát. Most már beengedik hozzá ismerőseit és rokonait, akikkel elbeszélget. Az orvosok véleménye szerint rövid idő múlva elhagyhatja a kórházat. — *Láng* Lajos kereskedelmi miniszter a nyomozás hathatósabbá tétele és a merénylet közrekerítésének megkönnyítése céljából 500 korona jutalmat tűzött ki annak, aki a tettest elfogja, vagy ennek elfogatását utmutatásával biztosítja.

— Lezuhant turisták. *Bécs*-jéről jelentik, hogy *Beck* Arnold bécsi ügyvéd és öccse aki orvos, lezuhantak a *Schneeberg*-ről. Az ügyvéd szörnyet halt, öccse pedig súlyosan megsebesült.

— Halálozás. *Ehrenbergi Peller* Ágoston nyugalmazott fővárosi tanácsi kiadó e hó 27-én 62 éves korában Budapesten meghalt.

Roussel Teofil 84 éves szenátor, az Academie de Medicine és az erkölcsi és politikai tudományok akadémiájának tagja, egy párisi távirat szerint, tegnap *Mondeban* (Lozere-megye) meghalt.

— A Kis pipa vége. A Kis pipa nevezett kocsmá ma este kimúlt. Az ő különös, nem konfidens, hanem barátságos, bizalmas pincérei ma este szolgálják ki utóljára a vendégeket, s *Karikás* bácsi, a még öregebb *Karikás* bácsinak a fia, egy jó humoros, kedves *urambútyám*-figura ma este szedte be az utolsó forintokat ahöz a sum-mához, amivel aztán majd privatizálni lehet valami csendes faluban. Megszorult a nyugalomra. Rengeteg volt talpon abban a füstös kis oduban, ami a *Kispipa* volt, s amibe sok, időközben nagyurra lett hajdan szegény ember kívánczokk vissza. S amiben igazán családi asztalt terítettek a vendégnek, kissé talán hiányosnak és és villa dolgában, s nemis igen ünneplő tisztaságban, hanem barátságos melegen. Nem igen érezte az ember, hogy vendéglőben van *Karikás*nál. Minden vendégnek akceptáltak az egyéni sajátosságait. Aki későn jött, annak eltették a kedvenc ételéből, s csodálatos protekciós porciókat láttunk fölvonulni az olyan kiválasztott halandók elé, akiket kegyeibe vett a kis pipában a konyha. S *Karikás* Miskától türelmet tanultatának a kocsmárosok. Micsoda angyali békéttürelméssel tudta ő bevárni azt, amíg a diáknak pénze akadt — némi törlesztésre. Ebből a típusból már kevés vendéglősünk van. Ma estevel pedig mintha eltűnnék a szereplés színteréről maga a típus is — abban a kavargásban, ami Budapesten az üzleti élet, sok vendéglő nyílik és sok zárul s észre se veszi az ember. Egyikben éppen úgy idegenek vagyunk, mint a másikkban. Hanem a Szerviz-téri kis makrapipás kocsmá után még sokat fogunk sóhajtozni. Derék meleg otthonunk volt benne.

— Kocsisok sztrájkja. Ma reggelre új sztrájk ütött ki a fővárosban: a fővárosi fuvarokocsisok sztrájkja. Körülbelül ezer kocsis sztrájkol reggel óta s a váci-ut 56. szám alatt lévő vendéglőben ütötték föl a tanyájukat. Követelésük a következő: 24 korona heti fizetés, este 8 óran túl 1 korona pótdék, 14 napi felmondási idő mindkét fél részéről, tisztességes bánásmód és külön kikötése annak, hogy az elkésve, de reggel 5 óráig a befogáshoz érkező kocsisok el nem bocsájtathatók. A sztrájkoló kocsisok ma több helyen zavargással akadályozták meg a dolgozó fuvarokocsisok munkáját. Apró csoportokra oszolta lejár meg a dolgozó kocsisokat és lehuzva őket a bakról, kifogták a kocsiból a lovakat, elvágták az isztrángokat s mindent elkövettek, hogy dolgozó társaikat lehetlenné tegyék. Délelőtt az újpesti-úton, a *Hungári-úton*, a *Lehel-úton* és a *Podmaniczky-úton* csináltak zavargást a sztrájkolók. A *Koszu-ut* és *Baross-utca* sarkán meg valóságos vérengzést provokáltak. A sztrájkolók ugyanis a *Baross-utca*-ban *Schliesz* fuvaros kocsiját rohanták meg a lovakat kifogták, a kocsist lebuzták a bakról és megakarták verni. *Körmeny* János 47. számú rendőrellenőr a megtámadott kocsis segítségére sietett, de vesztére. A sztrájkolók a rendőrellenőrré vetették magukat, a földre tepertek, rugták, ütötték, verték. Ekkor érkeztek a helyszínre *Móssa* Sándor rendőr, aki, látva az ellenőr veszedelmét, kardot rántott és a zavargók közé vágott. Az ütés *Hollósy* György kocsist érte, aki a fején sebesült. A zavargók erre széjjel rebentek. *Hollósy* a mentők a *Rókus-kórházba* vitték. A rendőr betámolygott a VIII. kerületi kapitányságra, ahonnan a mentők a klinikára vitték. A zavargók közül délig a VII. kerületi kapitányságra 13 kocsist kísérték be, ötöt pedig az V-ik kerületi kapitányságra. Délelőtt a Váci-ut 66-ik szám alatt lévő sztrájkanya előtt gróf *Károlyi* Sándor két teherkocsijából is kifogták a lovakat. A rendőrség *Boklberg* Ede feülvéd vezetésével kellő létszámmal vonult ki, hogy a rendet föntartassa. — A *Csery*-féle szemétszállító-vállalat intézkedett, hogy a sztrájkba erőszakkal bevont kocsisokat másokkal pótolja s így a szemétszállítás holnap reggel talán már megindul. A sztrájkmozgalom vezetői megkísérelték, hogy a fővárosi fuvar-telep kocsisait is a sztrájkba vonják. Ezek azonban nem csatlakoztak hozzájuk s így a budai oldalon, ahol a szemétkihordást a főváros házálag végezteti, ma is akadálytalanul történt a szemétszállítás. A fővárosi egészségügyi és köztiisztasági bizottsága fölhitva a *Csery*-féle telep-vezetőt, hogy a szemétszállítás már egy napos szünetelését alaposan okolja meg s az akadályok elhárításáról gondoskodjék. A fuvaros kocsisok 30 tagu küldöttsége járt ma a főkapitánynál, ahol bejelentették a sztrájkot. A fuvaros-vállalkozók is küldöttségben jártak ma délelben *Rudnay* Béla főkapitánynál és kérték, hogy a zavargó sztrájkolókat, akik a dolgozni akaró kocsisokat munkájukban megakadályozzák, rendszabályozza meg. A főkapitány tudomásul vette a fuvaros-kocsisok sztrájkját s gondoskodott róla, hogy a rendőrség mindig készenlétben legyen s így állja útját a zavargásnak.

— Házasság. *Jean Meyer* Mag Párisból e hó 26-án jegyezte el *Nagy-Sajón Elek* Ilnokát, *Elek* Albertnek, báró *Daniel* Ernő jószágigazgatójának leányát.

A kézfogón a Dániel-család és a környék előkelőségein kívül több külföldi vendég is részt vett.

— Orszországi agent provocateurje. Orszországi állami rendőrségének főnöke, *Subatov* valóságos államtanácsost hirtelen megfosztották a rangjától s száműzték. Nem ugyan Szibériába, hanem a szülőföldjére, a tambovi kormányzásába. Nagy dolgunk kellett történni ahhoz, hogy ezzel a nagyhatalmu ural csak így kurtán — fureszen bánjanak el. Tulságosan sokat lophatott a kegyelmes ur. Amint hogy lopott is szépen. *Subatov* főnöke volt a detektív osztálynak is s ebben a minőségében rengeteg diszkrét kiadás ment át a kezébe. A rendőrfőnök utalványozta, *Subatov* rendőrfőnök és *Subatov*, a detektív főnöke elköltötte a pénzeket. S el is számolta persze. Ezenközben azonban rengeteg summákat zsebelt el s ha megcsappant a bevétel, gondoskodott arról is, hogy új titulusokat szerezzen a nyomozási költségekre. Ezen a címen lopott tudniillik. Kiszlót róla, hogy zavarókat szervezett csak azért, hogy nyomozhasson. Ezzel törte a nyakát is. Egy tisztviselőt bizalmasan felszóltott arra, hogy csináljon valami kis zavaragást, amiből némi pénz lehetne meríteni. A tisztviselő megtagadta ezt a szolgálatot s amikor a rendőrfőnök pazzi fenyegette meg, hogy elveszti az állását, panasza szaladt a belügyminiszterhez. Tömegeket adt az zsebében, el kellett hinni neki azt, hogy gazember a fő-fő rendőr ur — s *Subatov* ot hazaküldték a kormányzásába. Pört nem indítottak ellene, nehogy a nép is megtudja azt, hogy ki volt a rend őre Orszországi ezideig.

— Nyomdásztrájk Szegeden. *Szegedről* táviratozzák: Az összes szegedi nyomdászsegédnek tegnap sztrájkba léptek. Követelésük a fizetések emelése és a tanoncok számának korlátozása. A segédek az inasokat Horgos községre szállították. A napilapok nyomdatulajdonosai kényszerhelyzetből a feltételeket elfogadták, csak két nyomda szünetel meg.

— A Turul felszállása. *Turul* tegnap délután 9 óra 20 perckor szállt föl a *Tattersdől*. *Király* főhadnagy, hajókapitányon kívül dr. *Keller* István és *Botzenhardt* Ferenc ültek a kosárban. A szépen emelkedő léggömb szép időben Vácig nyugati irányban haladt, majd északra felé vette útját. A léggömb délután 3 órakor Szécsénynél gróf *Majláth* Géza birtokán lassan ereszkedett le. A legnagyobb magasság, amelyen a hajó járt: 1900 méter volt. 8 fok Celsius legalacsonyabb hőmérséklet mellett. A léghajón három tengelőt is vittek. A madarak 1000 méter magasságig nyugodtan voltak, míg a felsőbb régióban a ritkább levegő folytán nagyon nyugtalanok voltak. Az egyik tengelő, mintán 1600 méter magasságban szabadon becsátották. Néhányszor körül repülte a léggömb közepét, majd rászállt a léggömb hádjára, hol 90 perccig maradt és a *Turul* csak leszálláskor 700 méter magasságban hagyta el. A második madarat 1900 méternyi magasságig vitték föl, majd 700 méter magasságban elbocsátották. A harmadik madár az egész utban résztvett a leszállásig.

— Folyóvízeljárásokról. A földművelésügyi minisztérium vizrajzi osztályához érkezett jelentések szerint a *Duna* Gombos körül közepes, egyebütt alacsony vízállás mellett Passaunál 1 centimétert és Aschacknál 2 centimétert emelkedett, egyebütt apadó. Budapesten a vízállás ma 172 cm., tegnap óta 12 cm-ert apadt. A *Tisza* alacsony állású és apadó jellegű. A *Dráva* közepes, a többi folyók alacsony vízállás mellett apadnak. Gázlómélység a Dunán Oszárligetnél 23 cm., Vajkánál 21 cm., Kisbodaknál 19 cm., Vajasnál 20 cm., Asvánál 20 cm., a *Drávan* Szt.-Borbásnál 13 cm., Sarokánál 14 cm., Keresztvárnál 14 cm. és Szaporcánál 15 cm.

— A tanono- és segédmunka-kiállítás. A budapesti tanono- és segédmunka-kiállítás tegnap este beavarták és ebből az alkalomból a bíráló-bizottság tagjai és a rendezők összejövetelt tartottak, melyen megjelent gróf *Wickenburg* államtitkár is és amelyen megállapították a kiállítás eredményeit. A látogatók száma 58 831-re rugott. A kiállítók összesen 1457 kiállításra kaptak; és pedig miniszteri elismerő oklevelet 441 munkaadó, az Országos Ipari egyesület ezüst díszmért 18, az Ipari egyesület bronzmért 22, aranyokmányt 283, ezüstokmányt 664, bronzokmányt 391 kiállító közreműködői oklevelet pedig 15 rendező. Ezenkívül a kereskedelmi miniszter és egyes munkaadók adományából 274-en kaptak 100 és 10 koronát közt változó pénzütemalmakat, összesen 5995 koronát. Egyik kiváló vonása volt a kiállításnak a vidék nagy érdeklődése. A záró-ünnepre 55 vidéki városból mintegy 100 tanoncskolai tanító és közel 1000 inas jött fel a kereskedelmi miniszter intézkedése folytán. A kiállítás sikeresnek megünneplésére s a bíráló-bizottság elnökének *Thék* Endrénének tiszteletére este a Pannóniában a kiállítási zsűri tagjai áldomást rendeztek. Az első felkészítőt *Lakatos* Aladár miniszteri tanácsos, a Kereskedelmi Múzeum igazgatója, *monda Láng* Lajos kereskedelmi miniszterre, aki ezt a kiállítást oly lelkesen és határozottan támogatta és a miniszternek itt megjelent munkatársaira, névszerint gróf *Wickenburg* Márk államtitkára, *Petryffy* Lajos osztálytanácsosra, *Vig* Albert iparokatástási főigazgatóra és dr. *Hollán* Sándorra. Gróf *Wickenburg* Márk államtitkár *Thék* Endre érdemét méltatta. Több felkészítőt hangzott még el a lakomán. — Azok a kiállítók, akik a tegnapi ünnepélyes díkjósztáson nem kaphatták meg a nekik megítélt okmányokat vagy pénzütemalmakat, kedden délután 4-6 óráig vehetik át azokat az Iparosnokokban a zsűri elnökétől.

— A osztályországi kuzása. Az osztályországi kuzás ma huzásán tiszter koronát nyert a 64430 számú sorsjegyre; *őzezer koronát* 90859 43227 66399; *kétezer koronát* 7094 34189 76505 108549 83174 13305 99900 77596 42593 82435 107852 104016 83334 27082 40747 7837 17865 53155; *ezer koronát* 82823 88866 67888 102105 82467 98837 20176 40298 64709 17365 67719 99077 72475 62219 21634 81518 9116 21482 89869 18708 34871 32135 83602 55913 85906 8760 82146 22635 76861 104592 37548 44562 68069 13600 96527 61854 95949 1885 94993 35441 14732 18137 41262 105850 6644; *öt száz koronát* 61117 97426 81211 99332 32876 10130 72816 54148 63691 19010 71253 89671 20146 65883 30359 81939 18614 32278 58502 93636 59767 10259 105035 75899 39275 17696 92496 68876 3737 70860 65016 96659 0579 91595 57499 9528 85410 12380 66549 57299 102950 4237 42583 24638 106138 2545 73293 51008 25644 55185 25446 97455 36930 42096 65667 90932 57872 41035 46932 88848 4028 93852 74800 15182 70379 35907 97510 44527 54559 78477 88716 93293 28758 34288 92637 39441 36591.

— Rendőri hírek. Ma reggel az alföldi-utcai menedékhelyen *Nobel* Antal napszámos szivbajban hirtelen meghalt — A rendőrség letartóztatta *Stankovszky* Teréz és *Klein* Regina utcai lányokat, akik egy uriembert meglöptek. A rendőrség átadta őket a büntető-bírósnak. — *Arany* Róza cseledeány Szivcuta 17. számú szolgálati helyén petroleum-robbanás következtében veszedelmesen összeesett. — Ma reggel tolvajkészen felnyitották *Iris* Zsigmond Király-utca 78. számú ékszeres boltját, ahonnan 1800 koronát érő ékszert elloptak. A tulajdonos negyedrövid távoztól az üzletből és az alatt történt a bejárás. — Ma este a keleti pályaudvar indulási oldalán, a félreérs helyen egy 40-45 éves, kereskedelmi alkalmazottnak látszó ember borotvával emetszelte a nyakát és meghalt Halbtötést az orvostani intézet boncterembe vitték.

Az Erzsébet-hid megnyitása.

Budapest, szeptember 28.

Sok visztonatóság után végre október 10-ikén átadják hivatásának Budapest legújabb és legmonumentálisabb hidját, az eskü-téri hidat, amelyről több éven keresztül ismételt annyi szó esett. Mindig újabb és újabb képzelt és valódi nehézségek hátráltatták a hid építésének befejezését, de megfeszített munka és kitartás után ma már készen áll az új Dunahid büszkeségére a magyar fővárosnak és dícsőségére a magyar technikai tudományak. Sokan tartják a Lánchidat tornásabbnak, karosabbnak, de mi fővárosiak mégis a legbüszkébben ezt a hidat fogjuk mutogatni az idegeneknek, mert Budapest e legújabb nevezetessége minden részében a magyar elemek, a magyar munkának diadala. Felépítésével a főváros lakosságának egy régi óhajta megy teljesedésbe és ez alkalommal nem hallgathatjuk el, hogy *Hubenay* József, egy derék fővárosi polgár volt az, aki már a nyolcvanas évek elején agítált az eskü-téri hidért. A nyolc párhuzamosan szükségesnek mutatkozott a Dunának még egy áthidalása a Vámbáz-tér és a Sáros-fürdő közt. A Wekerle-kormány végre engedett a közvélemény sürgető követelésének és mind a két hid építésére egyszerre kért felhatalmazást a törvényhozástól. A vámbáz-téri hid hamarabb készült el, mert az eskü-téri hidat már kezdettől fogva monumentálisabbnak terveztek és egyenlőségnek is, ami lényegesen fokozta az építkezés költségeit. Arra való tekintettel a 90-es évek elején nemzetközi pályázatot írtak ki a hid terveire.

Résztvevtek benne a szakemberek minden országából, sőt más földrészekről is. Hetvenkilonc pályamű érkezett be. A terveknek több mint a fele a pályázat feltételeinek idevonatkozó rendelkezéseikhez képest egyenlőség hídra készült. Két világhírű angol mérnök terve nyerte el a 20,000 koronás első díjat. Ez a munka drótszerkezettel ellátott egyenlőség híd terve. Ezen egyebütt kiváló terv kivételére azonban több okból nem került a sor.

Különösen két fő ok döntött ellene, először az, hogy ilyen drótszerkezetek és azoknak alkatrészei nálunk abszolút nem állítanak elő s így azokat a külföldi vállalatok kellett volna beszerezni, ami a magyar ipar pártolásának sokat hátráltatott elvélve ösze nem tér; másodsor pedig ilyen munkálatokban már jártas, tehát tudományosan külföldi munkásokat kellett volna alkalmazni, amit pedig a kormány a mind fenyegetőben fellépő munkahiányra és ebből folyó munkásszomorra való tekintettel okvetlenül elkerülni akart. A beérkezett többi kiváló pályamunkák a kivétel stádiumába azért nem jutottak, mert az adott speciális viszonyokkal nem számoltak. Már pedig az mindjárt kétségtelenül bizonyult, hogy csak a helyi viszonyok tekintetbevétele mellett készült és a megállapított költségvetést sokkal túl nem haladó terv vitet meg keresztül. Amennyiben ilyen a pályaművek között nem volt, az akkori kereskedelmi miniszter, *Ludács* Béla, a kereskedelmi minisztériumban egy külön, ugynevezett *Duna-hid* építészeti osztályt szervezett, melynek többek között egy ilyen hid tervének készítését is feladatává tette. A bizottság élén *Czekei* Aurél miniszteri tanácsos állott, aki *Szántó* és *Nagy* Virgil műszaki tanácsosok kívül többek közreműködésével elkészítette a hid tervét, melynek kivételét 1898. tavaszán kezdték meg. Mellőzük itt azoknak a nehézségeknek felsorolását, melyek az építőknek megküzdniök kellett, csak azt említsük meg, hogy 1901. év vége felé a budai hidt alaposan át egy rendkívül dús melegvíz forrásra bukkantak, amely maga körül a sziklarétegekben akkora üreget vart ki, hogy

abba két ember beleférhetett. Ez a felfedezés kissé hátráltatta a munkálatokat, amelyek azonban, miután a mélyedés portland-cementtel erősen be lett tömve, emiatt akadálytalanul folytak a nyár közepéig, amikor a hid tüköreltlenül elkészült s most már csak a próbamegterhelésen kellett keresztül esnie, hogy azután végleg átadható legyen a forgalomnak.

Amiben az új hid a világ minden más hidja fölött áll, az, hogy egy nyílással bír, amelynek méretei minden más egyenlőség hídunk méreteit meghaladják. Hasonló nagyságra egyenlőség híd sehol a világon még nincs. A létező többnyelű hídak közül van olyan, amelynek egy-egy nyílása akkora, de semmi esetre sem nagyobb, mint az új hidé. A hidnak szembetűnőbb és laikus által is könnyen észrevehető néhány jellemző sajátja a következő: szemben a Lánchiddal, amely nagyobb vagy egyenlőség forgalom esetén, nemkülönben erősen szeles időben kilengéseket mutat, az új hid egészen meg van merevítve; azok a kilengések a próbamegterhelés alkalmával sem voltak tapasztalhatók.

Az új hid szintén lánchid. A lánok azonban nem — mint a régi Lánchidon — a közlekedésre szánt területen belül, hanem azonkívül vannak elhelyezve és így ezen a hidon a gyalogjárót a kocsi-közlekedésre szánt utól korlátoz nem választják el. A lán szerkezete éppen olyan, mint a régi Lánchidon, csak hogy az egyes járszemek amannál jóval nagyobbak. A közlekedésre szánt helyet nem beton takarja. A gyalogjáró aszfalttal, a kocsi-közlekedésre szánt hely pedig ezenkívül faburkolattal van bevonva. A betonozást azért mellőzték, mert — amint ezt a Margit-hid renoválása alkalmával is tapasztalták — az eső a betont lassankint kimosva, hozzáférkőzik a vasszerkezethez, aminek következtében az rozsdásodásnak indul. Különben a gyalogjárók, úgy mint a közlekedésre szánt hely is jóval szélesebbek, mint a Lánchidon, körülbelül akkorák, mint a *Ferenc* József- vagy a *Margithidon*. A hid emelkedése is kisebb mint a Lánchidé és az előbb említett hidakéval egyező. Megjegyezzük még, hogy az új hid — ellentétben a Lánchiddal — átvett a rakpartot is, aminek következtében a rakparti közlekedés akadálytalan bonyolítható le, míg a Lánchidnél ez csak a hid megkerülésével történhetik.

Mielőtt az új hid a forgalomnak átadnák, előbb a szokásos teherpróbát kell kiállania. E teherpróbák már öt nap óta tartanak és a szakkörök jelentése szerint fényes eredményt mutatnak. E próba alatt ugyanis a hid legkisebb kilengése, elhajlása, az oszlopok legkisebb mozgása sem volt észlelhető, pedig akkora teher volt a hidon, amekkora egész iennállása alatt egyszerre alig lesta rajta: a súly 25 000 ember súlyának felel meg, átlag 70 kilogrammot számítva egy emberre. Ezek után nyugodt lélekkel adják át a szakkörök ez intézményt rendeltetésének.

Az új hid *Erzsébet királyné* nevére keresztelik el, mintegy pendant-án a város háztéri hidnak, amely királyunk nevére kapt. A megnyitás ünnepén, az eddigi rendelkezések szerint, a király is meg fog jelenni.

Műsorváltozás az Operában.

Az igazgató: Kedves rendező ur, hát ebben meg egyeztünk... Este Bánk bán megy...

A rendező: Igen... Bánk bán...

Hírnök (jó s pihegve szól): Kérem, levél Krammer 6 nagyságától...

Az igazgató: Jaj!...

A rendező: Jaj!...

Mindaketten: Lemondta... Persze Vasquez fekszik a gyomrában... Ezek a művésznők! Ezek a művésznők!

Az igazgató: Hát mit adjunk este?

A rendező: Hunyadi Lászlót...

Az igazgató: Hát ebben maradjunk... Isten velem...

A rendező: Isten velem...

Uj hírnök (jó s pihegve szól): Kérem levél Sz. Bárdossy 6 nagyságától...

Az igazgató: Jaj!...

A rendező: Jaj!...

Mindaketten: Lemondta... Persze Vasquez fekszik a gyomrában... Ez a konkurencia! Ez a konkurencia!...

Az igazgató: Hát mit adjunk este?...

A rendező: Carment.

Az igazgató: Hát ebben maradjunk... Isten velem...

Más hírnök (jó s pihegve szól): Kérem, levél Bob-nicek urtól.

Az igazgató: Jaj!...

A rendező: Jaj!...

Mindaketten: Lemondta... Persze, Anthesz fekszik a gyomrában... Ezek a tenoristák! Ezek a tenoristák!

Az igazgató: Hát mit adjunk este?

A rendező: Mignont.

Az igazgató: Hát abban maradjunk... Isten velem...

Egész más hírnök (jó s pihegve szól): Kérem... *Az igazgató:* Jaj! Jaj! Jaj!

A rendező: Jaj! Jaj! Jaj! az az átkozott... *Mindaketten:* Ez is lemondta, az is lemondta... Mit adjunk elő... Mit adjunk elő... Reggel óta foly-

ton lemondanak! Már hét óra van, mindjárt kezdődik az előadás...

A rendező: Hopp! Van egy eszmém... Sőt az készen áll... Azt adjuk elő...

Az igazgató: Helyes! Hát ebben maradjunk... (Lemegy a páholyába.)

A rendező (miután a függöny középnyílásán előlép, meghajlik): Igen tisztelt közönség! Takács Mihály ur rekedsége miatt az előrehirdetett Gütz helyett a Parszbecsület kerül színpadra...

A közönség: Jaj! Jaj! Jaj!

N.

FŐVÁROS

(*) **A hüvösvölgyi sörtételep ügye.** Említettük már, hogy a lipótzemei tébolyda számára sörtéshizláló telepet akartak létesíteni a Hüvösvölgy torkolatában, a hidegkúti határban. Ennek a merényletnek azonban utját állották a hüvösvölgyi teleptulajdonosok s határozatot provokáltak arra nézve, hogy szabad-e sörtéshizláló-telepet fölállítani a Hüvösvölgy torkolatában, a hidegkúti határban. Ma szemle volt ennek a kérdésnek az eldöntéséért, amelyen résztvettek: Pestvármegye részéről Csapó Loránd főbíró, a közmunkatanács részéről Karancsny osztálytanácsos és Zsigmondy mérnök, a főváros részéről Kun Gyula tanácsos, továbbá Heuffel, Devocis műszaki tanácsos, az I. és II. kerületi előjárók, az érdekelttség részéről dr. Radocza János királyi tanácsos, a Hüvösvölgyi Egyesület elnöke és a hüvösvölgyi kadét-iskola parancsnoka, míg a lipótzemei tébolydát dr. Salgó Jakab főorvos képviselte. Ez urakhoz számos hüvösvölgyi ház- és villatulajdonos csatlakozott. A szemle és az annak folyamán támadt vita nagyon rövid ideig tartott, mert a tébolyda képviselőjén kívül minden megjelent annak a véleményének adott kifejezést, hogy ezt a telepet létesíteni semmielőtt feltétel alatt nem szabad, minthogy az okvetlenül tönkretenné az egész vidéket. Lábúzsústenő és a főváros közönségét megfosztaná ugyyszólván egyetlen könnyen hozzáférhető kirándulóhelyétől. Ezt határozatilag ki is mondták, sőt elhatározták azt is, hogy a már meglevő kis telepet is meg kell szüntetni, minthogy a közegészséget az is veszélyezteti és különben teljesen engedelem nélkül létesítették. Csapó főbíró kijelentette, hogy azért, mert a telepet engedély nélkül állították fel, az illetőkre büntetés vár. Általában az összes jelenlevő, de főleg a főváros kiküldöttei a legdicséretreméltóbb erővel tiltakoztak a merénylet ellen. A főügyész kijelentette, hogy az esetben, ha a telepengedélyt megadják, a város pórt fog indítani a tulajdonos ellen, a budakeszi erdő értékeinek csökkenése címén. Minderre immár nincs szükség. A közönség megnyugvással fogja tudomásul venni, hogy egyetlen kirándulóhelyét nem sikerült tönkretelni.

SZÍNHÁZ, ZENE

** **A Népszínház halála.** A kegyeletnek az a műve, mely hetek óta tart már a Népszínházban, a maga célján kívül valóban becses és páratlan eredményt hozott. Meghalt a tavaszszal egy szegény magyar nótászerző, jó Dankó Pista. Még alig hogy elhaltok, a sirja fölött szép eszme alakadt: legyen minél előbb maradandó emlék, amely hirdesse a magyar dal sokat szenvedett költőjének igaz érdemét. Porzolt Kálmán az emlékmű költségeinek az előteremtéséhez Dankó-ciklussal járul hozzá, előadásait Dankó hátra-hagyott népszínházát, a *Cigányéletet*, s azzal az eredeti gondolattal, hogy a darab előadását országos cigányversenyyel kapcsolja össze, a színházban a szezon elejére a magyar szellemnek valóságilag ünneppé teremt. Népszínmű megyen huszonötötör egymásután és a cigányhegedű mérközésére, a mélabus és tüzes Dankó-nóták hallgatására ezrelvöl tolong a Népszínházba esténként a közönség. A kegyelet művének ez az eredeti beállítás a színháznak is sikert hozott. A színház halát érezte ezért két olyan tényező iránt, amely a sikerök megismerésében mindig ki szokta venni a maga részét, tudniillik a közönség és a sajtó iránt. Porzolt Kálmán, a Népszínház igazgatója ezt a halált osekedte, a legméltóbb eszközzel akarja kifejezni és a nemzeti kultúra munkájában egész programmal kíván résztvenni. Pályadíjtervezetel dolgozott ki, amelyet az alábbiakban közlünk.

Pályadíjat tűz ki:

1. A nemzeti érzés fejlesztésére alkalmas, hazafias szellemű szindarab, mely tárgyat a magyar szabadságharcok történetéből kell, hogy vegye; a pályadíj ezer korona;

2. a magyar népeletről merített, egész estét betöltő népszínműre; a pályadíj ezer korona;

3. egy magyar népdal szövegére és zenéjére; pályadíj 500 korona.

Díjat tűz ki:

4. egy magyar író jutalmazására oly célból, hogy az illető néhány hetet töltjön a magyar nép körében s ott merítsen lelke nemzeti ihletet. E díj fölött, melyet évenként mindaddig megújít, amíg a Népszínház igazgatója lesz, az Othon írói és hírlapíró-kör választmányja fog rendelkezni; a díj 500 korona;

5. Díjat tűz ki egy magyar hírlapíró jutalmazására, aki tollával a nemzeti eszmékért lelkesít. E díj fölött, mely mindig március 15-ikén adatik ki s melyet évenként mindaddig megújít, amíg a Népszínház igazgatója lesz — a Budapesti Újságírók Egyesületének választmányára rendelkezni; a díj 500 korona.

6. Hogy a főváros tanuló ifjúságában és a munkás osztályban a nemzeti érzést fejlessze, a tél folyamán a magyar daraboknak egy ciklusát rendezi külön délutáni előadásokkal; az erre a célra alkalmas darabok kiválasztására s az előadások sorozatának rendezésére a fővárosi tanácsot kéri föl.

7. Mintán a Népszínház személyzetében (különösen a műszaki személyzetben) még mindig vannak, kiknek idegen hangzása a nevük, felszólítja őket nevük megmagyarosítására s a névmagyarosítás költéségeit fedezi. Azokat a zenekezi tagokat pedig, akik még magyarul sem tudnak, fölkéri az államnyelvének elsajátítására s hogy ezt megkönnyítse, ingyen magyar nyelvi tanfolyamot rendez be számukra.

8. A Dunántúli közművelődési egyesületeknek, valamint az ország összes közművelődési és magyarisító egyesületeinek rendelkezésére bocsátja a Népszínházat, oly módon, hogy az ország különböző nagy városában javukra a Népszínház tagjai előadásokat és hangversenyeket fog rendezni s végül

9. a magyar nemzeti irodalom propagálására kötelezi magát, hogy egy év alatt az ország különböző részein új magyar könyvtárakat létesít tízezer korona értékben.

Valóban áldozatkész, nagyszabású és céltudatos program ez, amelyvel Porzolt Kálmán a Népszínház útján a nemzeti szellem küzdőterére lép. És annál értékesebb ez az áldozatkész és nemes buzgalom, mert olyan időkben nyilvánul, amikor a következetes hazafias munkára az egész vonalon nagy szükség van.

** **A cigányverseny vége.** Az utolsó estére négy cigánybanda maradt s abból a szűni nem akaró lelkesedéstől itélve, amely ma a Népszínház nézőterét elűtötte, bizvást következtetni lehet, hogy a közönség még sok-sok estén elhallgatta volna a szebbnél-szebb magyar nótákat. De hát semmi sincs a földön, aminek vége ne volna s különösen a jó valami az, ami nem tart örökké. Sorrendet tartva, a mai döntő versenyben Kiss Jancsi kezdte a muzsikálást s utána a *Cigányélet* első felvonása előtt Pege Károly következett. Az első felvonásközre pedig Vörös Elek és Rács Gyula jutott. A közönség bizony ma is csak úgy volt velük, mint máskor, örömmel hallgatta és zajosan megtapsolta sorra mind a bandát. A magyar embernek minden jól játszó cigány kedves, legföljebb egyik kedvesebb a másiknál. Ilyenkor, mikor sorra felvonulnak előttünk a bandák, csak azt vesszük észre, hogy a legtöbbjének más és más fogása van, játéka is, meg azokban a nótákban is, amelyekkel el akarunk bennünket andalítani. Ma különben először ugyanazokat a nótákat játszották el a bandák, aztán az utárára mind-egyik primás elővette a maga meglepetéseit. És ezek be is váltak derekasan. Kiss Jancsi operaegyveletet játszott, ugyszintén Pege Károly, aki a cimbalomszával és cellistájával együtt öt darab érdemreméltó ékeskedett. Pegével egyébként az is megese, hogy a vaspaps után egyszerűen a *függöny előtt* balfel akart visszavonulni, a falnál aztán legyőzhetetlen akartá találya, nagy derűtség mellett tért vissza a vasjátékoskához. Vörös Elek az amugy is hangos tapsoktól még azzal is gyarapította, hogy a Kossuth-nótát is eljátszotta, Rács Gyula pedig, aki egy bravuroz primás minden specialitását bemutatta, szépszavu hegedűjével meg a zenekarban meghúzódó cigányokat, köztük Kóczét is erős tapsokra ragadta. A közönség annyiszor újrázta, hogy nagy derűség-közben végre a „Nem megyünk mi innen el”-re gyújtott rá, s rázendített a Himnuszra is, amelyet a zsufolt színház állva énekelt a cigánymuzsikával. Rács Gyulának is meg kellett jelennie a vasjátékos májában. Aztán vége lett a nagy cigányünnepek. Tíz óra után kezdődött a *Cigányélet* második felvonása, ez megmond mindent. Holnap lesz az ünnepe díjkiosztás. Annyi bizonyos, hogy a zsűrinek nem volt könnyű dolga az ítélkezésben.

A cigányverseny díjkiosztása holnap, kedden este lesz a Népszínház színpadán. Az összes díjak fölött holnap 12 órakor tartja a zsűri döntő ülését és az eredményt a színgárdól fogják kihirdetni a közönségnek. Az ünnepség este pontban 7 órakor kezdődik

ezért kértik a közönség, hogy az előadás elején pontosan jelenjék meg. A verseny zsűrije Barcsay Domokos országgyűlési képviselő és Mader Raoul operaházi igazgató vezetése mellett foglal helyet a színpadon a számukra fenntartott helyen, e közben a Népszínház zenekara ünnepi nyitányt fog eljátszani. A zsűri bírálati jelentése, melyet dr. Molnár Géza a magy. kir. orsz. zeneakadémia, a verseny zsűrijének jegyzője készítet, amely kimerítő méltatás lesz a versenyen résztvevő 35 zenekar játéka. Kerül ezután felolvasásra, végül Porzolt Kálmán igazgató mond köszönetet a közönségnek, a zsűrinek és a sajtónak. A *cigányélet* első felvonása után a versenyen résztvevő összes zenekarok részéről Banda Marci és Kóczé Ahtal hegedűszóval mondanak köszönetet.

** **Ujházi Ede ünneplése.** Általános, nagy örömet és meglepetést kellett mindentől az a hír, hogy a belügyminiszter Ujházi Edét a *Nemzeti Színház* örökös tagjává nevezte ki. Ujházi alig győzi megköszönni azt a sok gratulációt, amelyely a közönség minden rétegéből elhalmozák. A közönség legelőkelőbb rétegeiben most mozgalom indult meg, ezt célozva, hogy a művészt legközelebbi fellépésekor ovációban részesítsék, jelölt annak a nagy tiszteletnek és szeretetnek, amelyely művészele iránt viseltetnek. Az ünneplést szerda estére, a *Patyolat* kiasszony előadások tervezik, amikor is a művész, éppen az elmúlt napokban nagy és osztatlan sikert aratót Rousset szerepében fellép.

** **Budai Nyári Színház.** Ohnet darabja, a *Serge Panin* ma nagy közönséget vonzott a Budai Nyári Színházba, ahol most vannak a nyári szezon utolsó előadásai. Az előadás a Krecsányi társulatának előkelő színvonalán állott. A címszerepben Ternyei Lajos tünt ki kiváló alakításával. Hálás szerepe volt Borostyán Sárinak, akinek az est sikerében nagy része volt. Megragadó drámai acentusai mély hatással voltak a publikumra. Játékában erős intelligencia és finom kedély párosul. Ez a figyelemreméltó színész minden alakításával egy lépéselőre halad a közönség becsülésében és szeretetében, amely ezuttal is hangos tapsokban és kihívásokban nyilvánul.

** **Gárdonyi Géza új drámája.** Gárdonyi Géza most fejezte be egri magyánban egy új drámáját, melynek tárgyát a *láthatatlan ember* című regényéből vette. A dráma címe: *Zéta*. Zéta görög rabszolga Attila udvarában, ki szerelmes lesz egy hunleányba s egész életét, erejét arra áldozza, hogy felszabadulhasson s a szabad leány el, mint szabad férfi léphessen. A háttérben Attila, Prizkos, a katalauni útközet. A legnagyobb hatást az Attila temetésének jelenetétől várja, mely igaz drámai alkotás. A közönség csak egy-egy kiszakított részletet lát, vagy hall az eseményből. A darabot Gárdonyi a napokban a Nemzeti Színházban fogja felajánlani.

** **A kaméllás hölgy nyolcvanhetedszer.** Dumas Fils híres színműve, *A kaméllás hölgy* ho-nap, kedden éri meg a 87-ik előadását a Nemzeti Színházban. A címszerep ezuttal is P. Márkus Emília asszony fogja játszani, aki mellett még Ligeti Juliska, Mihályfi, Szacsvay, Császár, Gabányi, Gyenes és Nádai Béla játszanak nagyobb szerepet. Az előadás 7 órakor kezdődik.

** **A Masinka premiéreje.** Erkel Jenő és Róssel Nándor operetijéből, mely pénteken kerül bemutatásra *Masinka az egyetlen gyöngye* címen, még csak néhány próbát tart a Népszínház egész operete személyzete Stoll Károly vezetése mellett. Az operete szereposztása a következő:

Masinka — Komló Emma, Paula — Harmath Ilona, Milena — Batizfalvy Elza, Afnya — Láng Etel, Fedor — Szirmai Imre, Rozmusov — Kovács Miska, Lurkov — Kiss Mihály, Butov — Ujvári, Muskov — Szerdahelyi, Jakubov — Izsi Leó.

** **Az operaházi bérlét.** A szeptember haváról elmaradó 12-ik bérléti előadás (142. szám) október 1-jén fogják megtartani. Színe kerül: *Sába királynője*. Az évnitásokor juniusról elmaradó 90. számú bérlélet az igazgatóság október 2-ára tűzte ki, amikor is *A varázsviola* kerül előadásra. Az októberi havibérlét ezek szerint csak október 8-án kezdődik *A walkür* előadásával. Ugyanekkor kezdődik azoknak a bérléte is, kik októbertől az év végéig váltottak jegyretet

** **A Nemzeti Színház bemutatja.** A *Nemzeti Színházban* e hét péntekjén, október 2-án kerül színpadra először *Calderon de la Barca, Két sárkány a pad alatt* című verses vígjátéka, amelyet dr. Huszár Vilmos és Makai Emil fordítottak. Az udvornagyszereposztása a következő:

Don Diego — Császár, Rodrigó — Rózsahegy, Donna Clara — Lányi Ilka, Sára — T. Delli E., Donna Beata — Cs. Alszegey J., Inez — Ligeti J., Don Felix — Dersó, Leonello — Horváth, Saecho — Gabányi.

** **Zeneiskola beiratkozás.** Krausz Gusztáv akadémiai zeneiskolájában október 1-étől új tárosított tanfolyam nyílik meg. Beiratkozni úgy erre, valamint minden hangszere, naponta déltől 8—5-ig az intézet helyiségében, IX. Soroksári-utca 31. lehet.

A Vigaszínház bemutatója. A *Vigaszínház* legközelebbi ujdonsága a *Dr. Nebántsvi-ty* című bohózat lesz. Szombaton, október hó 3-ikán kerül bemutatásra. *Maitre Tivouché* címen a párisi Nouveautés-színházban ez év tavaszán felváltotta a *Loulet* és a *Mici* hercegnőt hogy aztán egymagában maradjon a műsoron. *Desvallières* és *Mars* e legújabb darabját is olyan siker kísérte, aminőben a híres bohózatok többi darabja is részesült. A *Jápet tizenkét feleségét*, a *Telefonos kisasszonyt*, a *Névtelen leveleket* együtt írták. *Desvallières* ezeken kívül a *Kölcshétként feleség*, a *Csek* párosan a két *Championo* társzerzőjeként, *Mars Antony* pedig mint a *Klári*, *Brigitta* hozományá *Corbilon utazása*, *Tükös rendőr*, és főleg mint az *Örnagy ur szerző* e kedvelt ismerőse közönségünknek. A *Dr. Nebántsvi-ty* nemcsak felette vidám esztelenjével tünik ki, hanem azzal is, hogy egész osomó új díszletezési trükket hoz a színpadra. Holnap, kedden, *Herbelin papa*, *Riche* és *Bernadé* mulatságos bohózata kerül színre tizedszer. Az estét *Lia*, *Zboray Aladár* zenés meséje vezeti be.

Az Országos Színész-Egyesületből. Október 6-án lesz a színészegyesület legközelebbi tanácsülése, amelyen a progresszív alapon kidolgozott, alapszabályok kerülnek előtérbe. Ennek a tervezetnek a revizióján a tanács heteken át dolgozott naponként ülést tartva, hogy azt az október 20-án tartandó rendkívüli közgyűlést elő terjeszthesse. A progresszív nyugdíjszabályzat el fogadásával a szegény nyugdíjasok is kedvezőbb sorsot remélhetnek, amennyiben akkor nem 48%-os, hanem csak 25% levonással kapják majd nyugdíjukat. Az október 6-iki tanácsülésen vizsgálata a következők kötelesek megjelenni: *Kécsényi Kálmán*, *Marody Iona*, *Kovács La ósné*, *Róza Jenő*, *Bródy Irén*, *Marlon Mikály*, *Kaposi Irén*, *Vásárhelyi Manó*, *Virányi Sándor*, *Kolozsvári Dezső*, *Katona Iona*, *Papp Ilona*, *Bágyoni-Szabó Dávid*, *ösv. Fajor Ödöné*, *Szilasi Etelka*, *Fenyvesi Sándor*, *Egyedli Imre*, *Nemeti János* (Kreosánvitél) és *Zelinka Iona*. Ha ezek közül valaki meg nem jelenik, akkor a jövő évi június felvételi vizsgálatát nem működhetik az illető. Az októberi rendkívüli közgyűlésen töltött be az egyesület pénztárosa is könyvviteli állását is. Nagy meglepéssel fogadta a tanács a belügyminiszter leiratát *Kreosánvi* panaszára, melyben a szerződésszegés ellen a tanácsot a legkérelmetlenebb, szigorú eljárásra utasítja és eljárásról jelentést kér.

Boross Endre bucsuja. A *Magyar Színház* kiváló művésze, *Boross Endre*, aki október elsejével a *Nemzeti Színház* költelekére lép át, holnap, kedden bucsuzik a *Magyar Színház* közönségétől. A népszerű művész utolsó fölépését a *Drótosztóban* Günther bádóg szerepét játssza, amely utolsó kreációja volt. *Boross Endrét* és a színházot október 1-én szintén távozó *Szilágyi Vilmost* a színház igazgatósága és művészszemélyzete holnap ünnepiesen bucsuztatja el. A *Drótosztó* szombati, *századik* előadása iránt páratlan az érdeklődés s a jubliáris esére máris tömegesen vásárolják a jegyek. Jegy még váltható a színház pénztáránál és a *Bárd* testvérek zeneműkereskedéseiben.

Az Uránia-színház ujdonsága. Az *Uránia-Színház* nagy ambícióval készült Németh Péter hírlapíró *Berlini élet* című ujdonságára. A szerző, ki a német császárvárosnak alapos ismerője és Berlinről két munkát írt, — az ujdonság első felvonásában kizárólag *II. Vilmos* császár népszerű alakjával foglalkozik. A hatalmas *Imperator Rex* előttünk áll teljes valójában. Megismerjük őt mint uralkodót és tetterős katonát bepillantunk családi szentélyébe, ahol mint a legboldogabb családtag láthatjuk hallgathatjuk szónokait, zeneszerzeményeit és gyönyörködünk rajzaiban és festményeiben, amelyeket a berlini *Hohenzoller-muzeum* engedett át reprodukálás végett az *Uránianak*. A bemutató előadás a jövő héten lesz.

Az Budai Nyári Színház utolsó előadása. *Kreosánvi Ignác* színtársulata hétfőn, október 5-én lejezi be a budai nyári színiévadot. Az utolsó hétműsora a következő: szerdán az *Ejféli menedékhely* negyvenegyedzser, csütörtökön *Szalmit* héber dalmű, pénteken *Mocsáry Bélának Székely* című mulatságos vígjátéka kerül színre. Szupének *Tiz leány és egy férj sem* című operettjével. Szombaton *Verj Gvörgyének Sultan* című eredeti operettjét adják *Anday Blanka* bucsuelőleptűl. *Porzso* Kálmán, a Népszínház igazgatója kollektív szívszégből a két utolsó előadásra átengedte *Kreosánvi* igazgatónak *Huszka*, *Martos* és *Bakonyi* híres operettjét a *Bob herceget* és így vasárnap utolsóelőtti és hétfőn bucsuelőadásul a *Bob herceg* kerül színre.

Az olasz színpadi szerzők emlékezése. Az olasz színpadi szerzők, *Marco Fuga*, a hírneves dramáiról, emlékére mellett a napokban gyűlés tartottak *Rómában*, amelyen v. takoztak az olasz színházak ellen, amiért a külföldi színpadi termékeknek nagyobb tét adnak, mint az olasz színpadi szerzők darabjaiknak. *Fuga* körlevelet intézett az olasz szerzőkhez, melyben élesen kikel a francia dramáiról és impreszáriát ellen, akikről azt állítja, hogy anyagi eszközökkel dolgoznak és rabszolgákká süllyeszik át az olasz színpadgazdákat. Arrólán spekulációnak mondja ezt az eljárást, mely romlását fogja okozni az olasz színpadoknak.

Wagner-emlék miszériák Ismeretes, hogy a *berlini Wagner* emlékszóber lepezési ünnepsége körül már elejétől fogva éles torzakodások merűtek fel az ünnepség hivatalos programja miatt, melyet német zenei körökben nem tarának méltónak *Wagner* Rikárdóhoz. Maga *Wagner Cosima* asszony és *Wagner*

Siegiried is ez okon távol maradnak az ünnepségtől. Most azt táviratozzák *Berlinből*, hogy a városi tanács, mint a képviselőgyűlés, ttkos ülésben elhatározta, hogy nem vesz részt az ünnepségen. A határozat okálú a távirat elég rejtelmesen, azt adja okul, hogy az egész ünnepség körül csakis egy *berlini* nagyiparos magánérdekeiről van szó.

MŰVÉSZET

A téli kiállítás. A Képzőművészeti Társulat téli kiállítása november hó 15-én nyílik meg a Műcsarnokban. A beküldési határidőt, mintán október 25-ike vasárnapra esik, az igazgatóság október 26-ika estű 6 óráig hosszabbította meg.

Az Eisenhut-kiállítás. A városligeti Műcsarnok termeiben már teljesen készen áll az Eisenhut-kiállítás anyaga, mely 414 műtárgyból áll, amiket a művész hagyatékából válogattak ki. Az anyagot 156 olajfestmény és 258 rajz képezi. A Kaukázus festői szépségét *Eisenhut* mintegy nyolcvan tanulmányban mutatja be, míg olajvázatainak többi része Tunisz és Algir orientális festői világát tárja elénk. A tanulmányok, olajvázatok s rajzok, egynehány kivételével, mind eladók. S ép rajzot lehet majd vásárolni nyolc tiz koronáért, nyolcvan-száz koronáért pedig nagyon csinos olajvázlatot szerezhetni. A kiállítást pénteken, október 2-ikán; délelőtt 9 órától kezdve délután négy óráig tekinthetik meg a sajtó képviselői. A nagyközönség számára szombaton, 3-án kienc órakor nyílik meg a kiállítás.

TUDOMÁNY, IRODALOM

A Akadémia pályázata. Az Akadémia jutalmitelei közül a következőknek ár le beküldési határideje e hó 20-án. 1. *Beszérlő István* élet- és jellemrajza 2000 korona. 2. *Gróf Teleki-jutalom* (szomorújáték), 100 arany. 3. *Báró Bánffy* Dezső jutalma (törénelmi vígjáték), 1200 korona. 4. *Farkas-Raskó-jutalom* (hazafias költemény), 200 korona. 5. *Pécely-irgényjuto* om (nyomatásban 1901—02-ben megjelent regények), 100 arany forint. 6. *Gróf Karásonyi-jutalom* (komoly drámái művek), 200 arany. 7. *Gróf Nádasdy-jutalom* (elbeszélő költemény), 100 arany. 8. *Lévay-jutalom* (magyar verses epikai költszet története), 1000 korona. 9. *Dora-jutalom* (törlesztés államadósságok) 50 arany. 10. *Gorove-jutalom* om (Árpád-házi királyok udvartartása), 100 arany. 11. *Lukács Krisztina-jutalom* (a lélekben története), 200 korona. 12. *Gorove-jutalom* om (legújabbkori etnikai elmélek), 100 arany. 13. *Vitéz-jutalom* (valamely nővénycsaládnak monográfiája), 40 arany.

Nyiltér.

J, A, N, I, N, A,

a t. c. cigarettázó közönséget felhívjuk e 6 betűre, minthogy számtalan utánzat van forgalomba mint p. u. *Anina*, *Janika*, *Jamine* stb. stb.

Budán a városmajor táján, vagy azon a környéken **keresek eisöemeleti napnak fekvő, balkonos szobát.**

Az ablakai lehetőleg kerthe nyiljanak. Szives ajánlatokat kérek e lap kiadóhivatalába „*Budai szoba*“ jellel.

Brüll Irma

IV., Zsibárus-utca 1. sz.
Van szerencsém az előkelő hűlygvilággal tudni, hogy szokásos párisi és bécsi bevásárlásaimból visszakérve, üzletemet az **őszl és téli divat legelőgánsabb női-kalap modelleivel** láttam el, melynek megtekintésére tisztelőtel felhívom b. figyelmöket.
Tapszallat visszaküldés elkerülése végett kérem a **Zsibárus-utca 1.** címre ügyöni.
Vidékre készséggel küldök 3—4 kalapot választékul.

Van szerencsém az igen tisztelt **erdőbírók**oknak tudomásukra hozni, miszerint megbízásom van egy **külföldi cégtől** nagyobb terjedelmű **tölgyes és bükkös üerdők szerzésére**, lehetőleg **vasut közelségben**.
Szives ajánlatokat kérek közvetlen hozzám intézni.
Rónai Samu
Egerben (Hevesmegye).
(Az e rovat alatt közlötteknek sem tartalmazni, sem alakjéért nem felelős a szerkesztőség.)

Tiller Mór és Társa Budapest, Váci-utca 35.
os. és kir. udvari szállítók.
Egyévi önkéntesek
Egyévi önkéntesek
Egyévi önkéntesek
részére a legelőgánsabb és legelőgánsabbban készült az egyenruha felszerelés.
részére küld díjtalan árjegyzéket.
részére sorozást és áthelyezést körvényminitárat díjtalanul küld.

Mannheimi Biztosító-Társaság

VI. Gyár-utca 7, Telefon 23—23.
Elvállal olcsón és a legelőnyösebb feltételek mellett:
I. Egyénenkénti és csoportos **baleset-biztosításokat**.
II. **Szavatosági biztosításokat**, gyárosok, iparosok, háztulajdonosok stb.-től.
III. **Betörés** elleni biztosításokat.
IV. Mindennemű szállítmány és értékbiztosításokat.
Részletes prospektusok kívánatra szolgáltatnak.
Helyben üzletszerzők, vidéken ügynökök keresetnek.

SPORT

Díjlövés Puszta-Szent-Lőrinczen. Az október 2-án rendezendő *Szemere* Miklós és gróf *Széchenyi Béla*-féle öllövőversenyre, mint előrelátható volt, több nevezés érkezett be. A nevezések összes száma hatvanhat, melyből a *Szemere*-léle nemzetközi junior-versenyre negyvenegy, a gróf *Széchenyi*-léle országos versenyre 25 nevezés esik. A külföldi résztvevők közül kettő Németországból, hat Bécsből, kettő Olaszországból három Svájból nevezett. Mivel külföldi még többen kilátásba helyezték részvételüket, a rendező-bizottság a nevezési határidőt szeptember 2-án (hét óra) esti 6 óráig meghosszabbította. Rendezői iroda Pannónia-szálló (I. emelet 3 ajtó).

Nagy-Sink-járásli vadásztársaság alakult meg *Nagy-Sinken*. Aki a társaságba beépni óhajt, küldjön be a vadásztársaság címére két tanu aláírásával egy nyilatkozatot, melyben elismeri, hogy az alapszabályoknak aláveti magát. Szeptember 30-ig nincs belépési díj, azontul minden belépőnek 5 koronát kell fizetnie. Az évi tagsági díj 20 korona.

Őszi lövésznek. Az *Őszi kanadai s a Hatvani-díj* teszik érdekessé az őszl meeting negyedik napját. Az előbbinek 2400 méteres távolságon *Szellcsend*, *Ballada*, *Javorina*, *Kissime* találkoznak, a *Hatvani-díjban* pedig a veretlen *Kingdom* száll küzedlembe *Mizvel*, *Réve d'orval*, *Hirmondok II.*-vel s *Jaquelin*-nel. Papírforma szerint *Kingdomnak* kell nyerni. Szép lesz még a II. osztályu eladóverseny is, melyben egész csomó ketéves indul; legtöbb esélylyel *South Star* és *Lagosta*. Jelöltjeink:

- I. *Ilonka* — *András*.
- II. *Szellcsend* — *Ballada*.
- III. *Kingdom* — *Mixi*.
- IV. *South Star* — *Lagosta*.
- V. *Dalader* — *Quid nunc*.
- VI. *Bombon* — *Davensberg*.

TÖRVÉNYSZÉK

§§ Bűnös nőorvos. Az orvosi hatáskörrel való súlyos visszaélések derűltek ki *Weinziehr* Tivadár berlini nőorvosról, akinek a maga szakmájában huszéves praxisa van. *Weinziehr* már kétszer volt bűntette, egyszer csalásért, egyszer meg hanyag kezelésért. Reklámjaiban a természetes gyógymód hívének állotta magát, azonkívűl szuggesztívóval és magnetizmussal való gyógyító-rendszert is hirdetett. Egyszer egy fiatal leány keresete föl és rheumázit megálmányságról panaszoktól. Az első vizitit rendben folyt le, de már a másodiknál olyan viselkedést mutatott az orvos, hogy a leány gyanakodni kezdett és gyanyuját közölte a jövendőbeli anyósával. Az öregasszony megnyugtatta a leányt és nem engedte meg, hogy a kurát félbeszakítsa. A legközelebbi alkalommal a leány már anyósa kíséretében jelent meg az orvosnál. Míg a pácienst a rendelőszobában volt, az öregasszony az előszobában várakozott. Kis idő múlva a leány dult arccal jött ki és zokogva mondta el, hogy az orvos hipnózis segítségével galádul bánt vele. A szerencsétlen leány völegénye, mikor megtudta a dolgot, rögtön bűnvádi följelentést tett az orvos ellen, akit február 15-én letartóztattak. A vizsgálat során a vádlottnak sok más hasonló esete is napvilágra került. Tegnap volt ebben a bűnügyben az esküdtészi tárgyalás. A vádiott a kétségtelen bizonyítékokkal szemközt mindent tagadott. Tudományos elméletekkel próbálta igazolni gonosz eljárását. Hivatkozott a *Thure-Brandt*-léle massagera, amelyet némely hiszterikus leány félreértett. A tárgyalás a nyitvaosság kizárásával folyt le és a bíróság éjfélkor hirdette ki az ítő.

letet, mely *Weinzier Tivadart ötövi jegyházra és ötövi Árvatavesszűre* sújtja.

§§ **A Wallburg-ügy epilógusa.** A *Pick testvérek* szabócég egyik tagja, *Pick Armin* 1300 korona erejéig pörölt báró *Wallburg Ernő*t, aki ellen 1901 évi augusztus 22-ére az árverést is kitűztette. Az árverés előtt való napon dr. *Pichler Győző*, báró *Wallburg* gondnoka és jogtanácsosa azt javasolta *Wallburg*nak, hogy a lakásában lévő, de bíróság le nem foglalt apró oseoebeséket, dísz tárgyakat szállítsa el a lakásból a Király-utca 71. számú házban felvett hónapos szobába, ahová a hitelezőktől szorongatót család menekünie kellett. Báró *Wallburg* szótfogadott gondnokának s a le nem foglalt apró ingóságokat oda szállította. *Pick Armin* ezt megtudta és sikkasztás miatt tett feljelentést *Wallburg* ellen. Mikor aztán arra is rájött, hogy az elszállított *Wallburg* gondnokának, dr. *Pichler Győző*nek tanácsára eszközölte, a feljelentést *Pichler* és dr. *Förstner László* ügyvéd ellen is kiterjesztette. Hogy pedig ez a feljelentés kellő sikerrel járjon, *Pick Armin* egy közjegyzői nyilatkozatot eszközölt ki báró *Wallburg*tól arra nézve, hogy az elszállított aprók miatt felelősség dr. *Pichler* terheli. E nyilatkozat ellenében megírta *Pick* báró *Wallburg*nak, hogy családja részére gyűjtést fog indítani, hogy az ellene tett feljelentést vissza fogja vonni. *Pick* a megindított bünyévi eljárással dr. *Pichler* arra akarta kényszeríteni, hogy ez és dr. *Förstner* fizessék ki *Wallburg* adósságát. Dr. *Pichler* és dr. *Förstner* a vizsgálat során előadták, hogy a le nem foglalt ingókat egyrészt azért szállították el, hogy megmentsék azokat az árverési hiénák karmaiból. Ezeknek a tárgyaknak az adását az árvaszék megengedte s dr. *Pichler*, hogy minél több vételár folyjon be, az ingókat, melyek 411 koronára voltak becsülve, nyilvános árverésen 344 koronáért eladta s ezt a pénzt is, hogy a *Wallburg*-család elleni bajszát beszéltesse, odaadta *Pick Armin*nek. Ezen védekezés dacára a királyi ügyészség vádiratot adott báró *Wallburg*, dr. *Pichler Győző* és dr. *Förstner László* ellen sikkasztás miatt. A vádiratokon a három terhelt dr. *Barta Ödön* országgyűlési képviselő ügyvéd által kifogásokat adott be, melyeket ma tárgyal a törvényszék vádatanácsa. A vádatanács a leolytatott tárgyalás után az eljárást mindahoron terhelt ellen a Bp. 264 §. 1. pontja alapján megszüntette azzal az indoklással, hogy eljárásukban semmiféle büntetendő cselekményt nem követtek el.

§§ **Halálos ítélet.** A mitroviczai törvényszék, mint *Eszék*ről jelentik, az ötvénovés *Belovics* Abrahamot gyilkosságról, amelyet Besenóvában *Arzenievics* földművesen követett el, kőtéhalálra ítélték.

§§ **Ügyvédek harca.** Egy kisebb polgári perben dr. *Szűcs Vilmos* ügyvéd képviselte a felperes *Emoser Ferenc* vendégülst, míg az alperesnek, *Klem Miksának* dr. *Székelly Adolf* volt az ügyvédje. A járásbírósnál a felperes perveztes lett s megfélemberte az ítéletet a kir. törvényszék lebbviteli tanácsához. A másodbírósi tárgyaláson dr. *Szűcs Vilmos* 100 forintot kért ügyfelétől arra a célra, hogy ezzel a pénzzel az alperes ügyvédjét megpuhítsa s ezáltal a pürt megnyerje. *Emoser Ferenc* vendégülst csak 60 forintot tudott hirtelenében átadni az ügyvédnek, aki ezt neki nyugtázta is. A véletlen úgy hozta magával, hogy a törvényszék előtt a felperes lett már a pernyertes. *Emoser* örömet azonban nagyon is lerontotta az a tömérék költség, amelybe neki ez a pürt került. Egy alkalommal többek jelenlétében egész nyíltan el is mondotta, hogy ügyvédje milyen célra kért tőle 100 forintot. Ez a híresztelés jüllébe jutott az alperesi ügyvédnek, dr. *Székelly Adolf*nak, aki nyomban feljelentette *Emoser Ferenc* vendégülst rágalomzás vétségéért. Ma tárgyalta ezt az ügyet a büntelő járásbírósnál *Babó* bír. A tárgyaláson a vádlott vendégülst elmondotta a polgári pörnek fennebb ismertetett részletét s kijelentette, hogy ő már akkor sem hitte, hogy ezzel az összeggel egy ügyvéd „megpuhitható” legyen. Tagadta, hogy ő megálgalmazta volna dr. *Székelly Adolf* ügyvédét, akinek kész különben a kellő elégtételt a bíróság előtt is megadni. Dr. *Székelly Adolf* ezek után *Emoser* ellen tett panaszát visszavonta, de kérte, hogy az ügy iratait tegye át a járásbírósnak a budapesti ügyvédi kamarához a dr. *Szűcs Miklós* ügyvéd ellen indítandó további eljárás céljaira. A bíróság ellen az eljárást megszüntette s az ügy iratait sürgősen áttette az ügyvédi kamarához.

TÁVIRATOK

München, szeptember 28. *Károly* román király este hét órakor Svájból ideérkezett és a Bayerischer Hof-szállodába szállt. A király szerdán estig marad itt.

London, szeptember 28. Lord *Milner* délután ideérkezett. Megérkezése után csakhamar látogatást tett *Balfour* miniszterelnöknel és leadta névjegyet. Hír szerint *Balfour* miniszterelnök ma este ide visszakerkezik.

Szóna, szeptember 28. *Nacovics* elfogadta a konstantinápolyi ügyvivői állást és haladéktalanul oda utazik. Ezt a tényt a béke biztos jelének tartják.

Konstantinápoly, szeptember 28. A szultán tegnap este bucsukihallgatáson fogadta a kedvét, aki ma Egyiptomba utazik.

szabad átjárás a Dardanellákon.

London, szeptember 28. Diplomáciai körökben erősen tartja magát az a hír, hogy *Oroszország* energikusan követeli a portóló egy szer-

ződés megkötését, amely *Oroszország* számára szabaddá tenné az átjárást a *Dardanellákon*.

A pápa nem lesz fogoly.

Róma, szeptember 28. A *Tribuna* szerint a pápa *Amelli* montecassinói bencésrendi atya fogadásánál így szólott hozzát:

— Péter, mondja meg az apátnak, hogy nemskóra látjuk egymást *Montecassinóban*.

Midőn a pápa látta a szerzetes csodálkozásait e szavai felett, hozzátette:

— *Imádkozzék, imádsággal mindent elérünk.*

A *Tribuna* továbbá jelenti, hogy a pápa ma reggel *De Stefano* apátot, a *cava-de-tivrenni* kolostor főnökét fogadta, aki előtt kijelentette, hogy személyesen fog elmerni a szeplőtlen fogantatás dogmájára kihirdetésének felszázados emlékünnepeire.

Közgazdasági táviratok.

Bécs, szeptember 28. (A *Budapesti Napló* telefonjelentése.) Eladott búza tiszavideki 8.10—8.50, máris 8.10—8.30, bánáti 7.70—8.15, rusz 6.55—6.70, pestmegyei 6.50—6.70, tengeri (magyar) 6.55—6.70, szerb 6.45—6.55, magyar szab 6.75—6.25, válogatott 6.70 korona.

Bécs, szeptember 28. A gabonatörsde látogatóinak szövetkezete beadványban arra kérte a törsdekamarát, hogy szombaton ne szüneteljen 11 óra után a forgalom, hanem 9-16 1/2-ig tartson az üzlet.

New-York, szeptember 28. (Terményársáde.) (Zárulat.) Gyapot: *New-Yorkban* helyben 11.25 (11.25). Szept.-re 11.70 (12.12). Decembe-re 9.51 (9.42). *New-Orleansban* helyben 10.7/8 (10.7/8). — *Petroleum*: *Stand white New-Yorkban* 8.70 (8.55). *Stand white Philadelphian* 8.65 (8.50). *Raffined in Cases* 10.65 (10.50). *Credit Balances at Oil City* 1.59 (1.56). — *Zwir*: *Western steamer* 8.50 (8.60). *Rohe* és *Brothers* 8.90 (8.60). — *Tengeri irányzata* állandó. — Szept.-re 52.7/8 (52.7/8) — Okt.-re —, — (—, —) — Dec.-re 52.7/8 (52.7/8) — *Búza irányzata* állandó. *Piros ósi* helyben 82.7/8 (82.7/8). — Szept.-re 84.7/8 (84.7/8). — Okt.-re —, — (—, —) — Dec.-re 83.7/8 (83.7/8). — Máj.-ra —, — (—, —). — *Gabona szállítási díja Liverpoolba* 1.7/8 (1.7/8). — *Kéret*: *lair Rio* 7. sz. 5.7/8 (5.7/8). — Szept.-re 4.45 (4.30) Dec.-re 4.80 (4.75). — *Liszt*: *Spring Wheat* cears 3.70 (3.75). *Wheat*: 3.7/8 (—, —, —, —). Ós: 27.50—27.70 (27.90—28.80). *Bás*: 18.50 —, — (18.50 —, —). (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Chicago, szeptember 28. (Terményársáde.) (Zárulat.) *Búza irányzata* állandó. Szept.-re 76.7/8 (76.7/8). — Októberre —, — (—, —). — *Tengeri irányzata* állandó. — Szept.-re 45.7/8 (45.7/8). — *Zwir*: *Western steamer* 9.50 (9.75). Dec.-re 7. — (7. —). — *Szalonna short clear* 9. — (9. —). — *Sertésus*: Dec.-re 11.70 (11.90). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

KÜLÖNFÉLÉK

Mennek az évek.

Mennek az évek,
Gyűlnek a vágyak)
Tűnik a napfény,
Nőnek az árnyak
Hűvös idő jár, — alkonyodik
És a boldog szív álmódoszik.

Mint mikor az erdőn
Alkony tájon
Bucsnó napfény
Játszik a fákon
Rég lehanyatlott
Túlról a nap
S játszanak itt még
Napsugarak.

Szentessy Gyula.

— **Napoleon** korának főnemes családja. Az a kiterjedt és eláragó főnemes, amelyet I. Napoleon egy csapásra termeltt hős tábornokaiból, meglehetősen kihalóban van. A restauráció koldusokká és földönfutókká tette ezeket a hirtelen támadt hercegi családokat, a királyság kivált pedig III. Napoleon korszaka felírított dicsőségüket. A koldussorból is fölvergődtek, mert a vitéz marsallok utódai, nem állatolták a pénzarisztokrácia családjába beházasodni. A napokban hunyt csak el *Wagram* hercegné, a hős *Berthier* tábornok, *Wagram* herceg fának felesége, aki *Rothschild*-leány volt. A napoleoni arisztokrácia legújabb halottja *Eesslingen* hercegné, szintén plutokrata familiából származik: *Furtado*-Heine asszonynak volt fogadott leánya és első férje *Ney* Mihály tábornok, *Napoleon* nagy *Ney*-

jának és *Eesslingen* hercegnének unokaöccse volt. Ennek halála után *Victor Massénához*, *Rivoli* hercegéhez, *Napoleon* marsalljának leszármazottjához ment feleségül s ettől fogva fényes szalonat tartott. Igazi nagyvilági hölgy volt, akinek termeiben a *Napoleon* előtti arisztokrácia tagjai is szívesen fordultak meg. A halál hírtelen érte utól bellagói gyönyörű nyaralójában.

Halála alkalmából a *Figaro* kimutatást közöl a napoleoni főnemeség még virágzó és kihalófélben levő nemzetségeiről. A virágzó nemzetségek közé tartozik a *Bernadotte* tábornoké, amely tudvalevőleg nem más, mint *Svédország* és *Norvégia* ma is uralkodó dinasztiája; azután *Murat*, *Berthier* tábornokok, *Lennes* tábornok, *Montebello* hercege, *Ney* tábornok, *Masséna*, *Morlier* tábornok, *Tréviso* hercege, *Oudinot*, *Reggio* hercege, *Suchet*, *Albuiera* hercege és *Regier*, *Massa* hercegnének leszármazói. Kihalás fenyegeti azonban *Victor*, *Belluno* hercegnéket, *Maret*, *Bassano* hercegnéket és *Macdonald*, *Tarento* hercegnék nemzetségét. Egész csomó napoleoni főnemes család kihalt volna máig eddig is, ha az oldalágak föl nem vették volna a család címét. Így volt ez *Davout*, *Auerstadt* hercegnének, *Junot*, *Abraham* hercegnének, *Caillaucourt*, *Vicenza* hercegnék stb. nevével. A fentiekben csupán a hercegi családokról volt szó, ugyanez áll azonban a *Napoleon* teremtette grófi és bárói családokról is, amelyeknek száma különben még ma is igen nagy.

— **A re galantuomo.** II. *Viktor Emánuel*ről, a mostani olasz király nagyatyjáról, az olasz egység megteremtőjéről sok érdekes apróság maradt fenn. Ezek az anekdoták most egy olasz lapban *Olasz királyok mint vadászok* cím alatt megjelentek. Különös előszeretettel foglalkoznak e dolgok II. *Viktor Emánuel*, aki rendkívül nagy népszerűségnek örvendett. Híre a legtávolabbi falvakhoz is eljutott, a felvad hegyi lakók közé, akik pedig soha újságnak színezet sem látták. Egyébiránt e felvad nép még olvasni sem tud. Egy szór napon — így szól a történet — a király vad-lud-vadászat közben egy paraszasszonnyal találkozott, aki a királyt nem ismerte. A király beszédebe elegyedett vele s az asszony egész kedélyesen válaszolt. Végre azt kérde a király tőle: „Mit beszélnek a királyról?” „Hogy ő nagyon derék ember,” felelt az asszony, „de” — és itt egy kissé szemtelenül nevetett — „minden szoknya után futok.”

Egy másik alkalommal, midőn *Courmayeurben* tartózkodott, a szolgálattelvő tiszt jelentette, hogy egy paraszasszony van künn, aki őt látni szeretné. A király nem volt ellene és a paraszasszonyt beocsátották. Az asszony belépett a szobába, aztán körülnézve, csodálkozva így szólott:

— Hol a király?

— Én vagyok, — felelt *Viktor Emánuel*.

— Lehetetlen!...

— És miért?

— No, ha én királynőnek születek, nem mentem volna férjhez ilyen csunya emberhez.

Viktor Emánuel hangosan felkacagott és még sokáig beszélgetett a szokimondó asszonnyal.

Egyszer egy községi előjárónak, akit nagyon szeretett, örömet akart szerezni és rendjellel tüntette ki.

— Felséges uram, — szólott az előjáró a kihallgatáskor — ez a városi urak számára való, akiknek semmi dolguk sincs. Ezek boldogulnak utána. Nekünk azonban, akiknek dolgoznunk kell, ez a kereszt csak utunkban van.

— De egy barmot, vagy két juhót szívesen elvinnél, mi? — kérde nevetve a király.

— Azt igen, felséges uram! Egy lehen kedvezőbb nekem, mint a legnagyobb rendjel.

— **Az állatok és a zene.** A newyorki állatkertben nemrég érdekes kísérletet tettek, hogy a zene hatását a különböző állatokon tanulmányozzák. Egy karmester hangversenyt rendezett a vadállatoknak és az *On the road to Maudalay* dal előadásá közben a következő megfigyeléseket tette: Az elefánt szeméből nagy, kövér könnyecskéket potyogtak; a harmonikus hangok nyilván hazájára való emlékeket hoztak benne, hirtelen támadt honvágyat érzett. Az oszlánok, amelyek éppen ettek, minden darab húst még fokozottabban élvezettel nyelték le. A farkasok lecsukott szemekkel figyeltek és mély elragadtatás csillogott szemükben. A medvék, szarvasok és őzek táncolni és ugrándozni kezdtek. Amikor a zenekar bejezte az előadást, valamennyi állat fölugrott és üvöltöni kezdett, — talán azt akarták ezzel jelezni, hogy „da capo”. Az üvöltés valóban elhalgatott, amikor a karmester jelt adott zenészeinek az ismétlésre. Ez a kísérlet azonban nem új keletű, mert *Orfeusz*, az ókor bíres hegedűse is hasonló sikereket ért el az állatoknál.

KÖZGAZDASÁG

Ipar és kereskedelem.

Az Adria új elnöke. Az Adria m. kir. tengerhajózási részvénytársaság üszigazgatója mai ülésében az elhunyt lovag Lederer Sándor helyébe Lánczy Leó udvari tanácsost, a budapesti kereskedelmi és iparkamara elnökét az Adria elnökévé egyhangúlag megválasztotta.

Lánczy Leó már 1891. év óta tagja az Adria igazgatóságának és végrehajtó-bizottságának, e minőségében eddig is igen élénk résztvett a társulat ügyeinek intézésében és gróf Károlyi Tibor, gróf Szápáry István és lovag Lederer Sándor után sorrendben a negyedik elnöke az Adriának. Az új elnök a választást elfogadta, kegyelemszavakkal emlékeztet meg elhunyt elődjéről, kiemeleve ennek a magyar tengerhajózás és az Adria fejlesztése körül szerzett kiváló érdemeit. Hangsúlyozta továbbá, hogy törekvése lesz a társulat működését továbbra is ha aadás és az ország közgazdasági érdekeit elsősorban helyező irányzatban tartani, híven ragaszkodva ahhoz a szerepkörhöz, amelyet az Adria, mint a magyar kereskedelmi forgalom egyik fontos tényezője, az ország érdekében betölteni hivatva van. Az általános helyesléssel fogadott szavak után az igazgatóság folyóirgyek tárgyalására tért át.

A luxuslővászár díjai. A Tatterszáll telepén rendezett XXV. évi luxuslővászár díjait ma délelőtti itétele oda a bírálatbizottság a vásár legszebb és legjobb löcányágának. A díjazás eredménye a következők:

A négyes fogatoknál az I. díj nyertes gróf Almásy Kálmán, a II. díj gróf Vay Ádám, a III. díj gró. Szápáry Pál; elismerő oklevelet kapott a nagy-kanisai löbérnkösg.

A hínős fogatoknál a földmívelésügyi miniszter értékes tiszteletdíjat gróf Andrassy Sándor nyerte. Az I. díjat gróf Wenckheim Ferenc, a másodikat Fischer és Keller.

A jukkerfogatok I. díjának gróf Keglevich Gyula lett a nyertes, a II. díjat a nagykanisai löbérnkösg kapta, a III. díjat pedig Tóth János. Elismerő oklevelet kapott díjazó Jeszenszky József.

A hátsalovainál az I. díjat Zuna Venó nyerte, a II. díjat Forster László, a III-ikat Kreibitz Rezső. Elismerő oklevelet kapott Tóthvárady Asbóth István.

A vásár, amelynek holnap lesz az utolsó napja, rendkívül élénk. A felhajtott szép anyag számos külföldi vendőt is vásárlásra buzdít. Számos ló, aránylag jó áron, már el is kelt; nagy része pedig alku alatt áll. Október 2-án és 3-án lesz az állami ménes intézeti lovak árverése, október 7-én az angol telivér lovak árverése, október 11., 12. és 13-án pedig ménlővászár. A Tatterszáll idei lövászárjainak programját a november 8-án és 9-én rendezendő országos lövászár rekeszi be.

A m. kir. államvasutak igazgatósága f. évi szeptember hó 16-án kétféle koronát szállított be pénztári fölösegeiből a m. kir. központi állampénztárba. A folyó évben eddig teljesített beszállítások összege 25,600,000 koronát tesz ki.

Liszt. (A Budapesti Napló tudósítójától.) A héten ugy az eladások mint az elszállítások minimalisak

maradtak. A heti átlagos árak 50 kilogrammonként zszakított Budapestre szállítva:

Szám:	0	1	2	3	4	5	6
Ár kor.	12.50	12.40	11.00	11.20	10.90	10.60	9.90
			7	7 1/2	8		
			8.80	7.90	6.10		
			Finom korpa:		Goromba korpa:		
Ár: korona	4.-						4.20
			Dara:		AB	C	
					18.20	12.60	

Petroleum. (Hesz Izidor és Társa jelentése a Budapesti Napló részére.) Utolsó jelentésünk óta e cikkben nem állott be változás. Jégyszécsink: Amerikai 1 csillagos petroleum 41.80 K. Orosz 3 csillagos petroleum 32.50 K. Biztonsági 2 csillagos petroleum 29.50 K. Elsőrendű Standard-petroleum 29.50 korona. Benzin — korona. Amerikai császár-olaj, ottani finomítás 62.— korona. Amerikai császár-olaj belöldi finomítás 42.— korona. Az árak 100 kilogrammonként, készpénzfizetés mellett 20 százalékos gőngysuly, az iteni vasutcho szállítva értendő. Kékgalic 1. vasmentes 57.— korona. Zöldgalic 8.— korona. carbolinum L 15.— korona, carbolinum II. 13.— korona. Bacugépolaj (orosz) 44.— korona. Oliva gépolaj I. 76.— korona, Oliva gépolaj II. 64.— korona, Tovothé-gépenköcs 60.— korona.

Széna, szalma, takarmány. (Fuchs József jelen tése.) A hetivászaron szénában és szalmában csekély behozatal és élénk kereslet volt. Eladottak: középminőségű, jobb és elsőrendű széna 2.30—2.80, muhar 2.70, alomszalma 1.30 zsupszalma 1.50, szecska 2.—, per 50 kiló fuvaronként, bázhoz szállítva. Préselt széna 2.40—2.60, préselt szalma 1.20—1.40 f 0 kiló, a jözsefvárosi pályaudvaron. Gabonamérek: zab 6.50—6.80, tengeri 6.30, rozs 6.25, árpa 5.70 kor-kint.

Heti lövászár. A Tatterszáll kerpesi-úti telepén, hetenkint csütörtökön tartandó heti lövászár e héten kivételosen, a zsidóünnepre való tekintettel, már szerdán, folyó hó 30-án fog megtartatni.

Juhvásár. (A budapesti marhavásártéri vásár-pénztár részvénytársaság tudósítása.) Felhajtás 3202 darab juh, — kecske. Jégzett árak: Elsőrendű ürü 47 f-től — 50 f-ig, kivételosen — 1.—, kg.-ként, (vagy 40.— k-től 44.— k-ig páronként), középminőségű ürü 38.— f-től 44 f-ig, kivételosen — 1.—, kg.-ként, vagy 25.— k-től 38.— k-ig páronként, kosokért — f-től — f-ig, kivételosen — 1-től — 1-ig, vagy — k-től — k-ig, középminőségű gyapjas — f-től — f-ig, kivételosen — 1 kg.-ként, vagy — k-től — k-ig páronként, kosok legjobb minőség — fillérig, páronként — korona, kivételosen — korona, rackajuhok — fillér, páronként 31.——36.— korona, szebriai juhok páronként — korona, romániai juhok páronként — korona, anyajuhokért 40—45 fill. kgkint (30.—37.— K-ig páronként), kislejtett juhokért — fillér kgkint (15.50—26.— korona páronként) kecské — korona páronként. Az irányzat lanyha, az árak 2—3 fillérrel kilogrammonként hanyatlottak.

Sörtészkonsumvásár. (A székesfővárosi sörtészvásár és közvágóhid intézősége.) Szeptember 28-án, Fölhajtás: Zsírterítés, úgymint öreg I. rendű — kilogrammon felül — — — — — darab, II. rendű 280—350 kilogramm — darab, kanló — darab, silány — darab, fiatal nehéz 200 kilogrammon felül — darab, középg 220—300 kilogramm — darab, könnyű 220 kilogramm — darab, süldő — darab, malac — kilo-

gramm — darab. Összesen — darab. Husserlés — darab, úgymint: nehéz 300 kilogrammon felül — darab, könnyű 250—300 kilogramm — darab, süldő — darab, malac 40 kilogramm — darab. Összesen — darab. Fölhajtás összege 759 darab, — darab süldő, Előző napi maradvány 131 darab, — darab süldő, Összesen 890 darab, — darab süldő. Eladott 469 darab sertés, — darab süldő. Maradvány 421 darab, — darab süldő. A vásár irányzata lanyha. Az árak szilárdak. — Kivételköz árak jegyzetetek: Zsírterítés: Öreg I. r. 85 kg-n-on felül 95—98 fillérig, II. rendű 280—350 kilogramm 94— fillérig, fiatal nehéz 300 — fillérig, silány — fillérig, fiatal nehéz 300 — kilogrammon felül 95—102 fillérig, fiatal könnyű 220 — 300 kilogramm 95—100 fillérig, fiatal könnyű 220 — kilogramm 90—96 fillérig, süldő — fillérig, malac — fillérig, Husserlés: Nehéz 300 kilogrammon felül — fillérig, könnyű 140—300 kilogramm — fillérig, süldő 94—104 fillérig, malac 40 kilogramm — fillérig. Árak minden levonás nélkül, kilogrammonként, éősulyban.

Bécsi vágómarhavásár. Szept. 28. (Saját tudósítónk telefonjelentése.) A st.-mari központi vásár-csarnokban ma megtartott vesztézári vágómarhavásárra felhajtott 3870 darab magyar, 244 darab galiciai, — darab bukovinai, 63 darab németországi, összesen — darab szarvasmarha.

Jégyszécsk: kilogrammonként éősulyban, magyar hízóökr I. rendű minőségű 74—78 fillér, kiv. 80 fillér, II. minőségű 64—73 fillér, kiv. — f., III. minőségű 56—63 f., galiciai hízóökr I. minőségű 75—78 fillér, kivételosen — fillér, II. minőségű 68—74 fillér, III. minőségű 62—67 fillér; német hízóökr I. minőségű 82—86 f., kivételosen 88.— f., II. minőségű 70—80 f., III. minőségű 60—69 fillér. Legelő ökrök — fillér, paraszti ökrök — 62 fillér, levágot ökrök — fillér. Bika 58.—72.— K., tehén — korona, kivételosen — korona, bivaly 40—52 korona. Az árak métermázsánként, éősulyban értendő, fogyasztási adó nélkül.

A budapesti gabonátzdsé.

Budapest, szeptember 28.

A kínálat ma mérsékelt volt, melylyel szemben a kereslet a kocsis-sztrájk következtében gyöngye maradt és a forgalomba került 10.000 mm. gyöngén tartott árakon kelt el. Rozs kis forgalom mellett változatlan, nemkülönben egyéb cikkek is.

Eladottak:

- Buza. Tiszavidéki: 500 mm. 81 k. 7 K. 90 f., 100 mm. 80 k. 7 K. 85 f., 100 mm. 80 k. 7 K. 80 f., 100 mm. 78 k. 7 K. 70 f., 100 mm. 78 k. 7 K. 70 f., 100 mm. 77.2 k. 7 K. 60 f., 100 mm. 76.5 k. 7 K. 42.4 fillér.
- Pestmegyevidéki: 800 mm. 77.7 k. 7 K. 55 f., 200 mm. 77 k. 7 K. 60 f.
- Bácskai: 4000 mm. 77.7 k. 7 K. 75 f.
- Dunai: 900 mm. 77 k. 7 K. 40 f.
- Zimonyi: 2200 mm. 77 k. 7 K. 50 f.
- Mézővári: 800 mm. 80 k. 7 K. 90 f.
- Mind három hónapra. Rozs: 100 mm. 6 K. 12 1/2 f., 200 mm. 6 K. 05 f., 150 mm. 6 K. 12 1/2 f., 200 mm. 6 K. 10 f., paritásra. Zab: 160 mm. 5 K. 50 f.

Készpénzfizetés mellett.

REGÉNY

A szép özvegy

— REGÉNY —

Irta: KEVILL-DAVIES ALBERT

(40)

De midőn Herbert menyasszonya oly hirtelen megjelent a halál kapuja előtt, eltűntek ezek a tulajdonságok és a naiv kis leány gyengéd, tapasztalt és éber ápolónővé fejlődött és most az idegenrel beszélgetve éleslátása leányává alakult át, aki képes volt minden szót, amit héték óta jelenlétében kiejtettek, a fonográf biztosságával megismételni és beszámolni minden eseményről, ami Harden házában ottléte alatt történt.

Jelentését befejezván, kebléből egy kis csomagot vett elő, összehajtott levelekből állt, és átnyújtotta Clinkernek, aki betette belső zsebébe. Aztán Clinker különböző kérdéseket intézett hozzá, amelyekre a leány gyorsan válaszolt. Miután Clinker utasította őt, hogy jöjvön mint viselkedjék és megjegyezte, hogy Herbert és Leonard asszony bementek a házba, felszólitotta Dorát, hogy kövesse őket. A csarnokba lépvő, Dora eltávozott és felkereste Effiet, aki várakozott reá. Astor doktor Herbert után ment a dolgozószobába, ahol a másik három urat dohányozva és élénk társalgásban találta.

— Hogy tetszik önnek az öreg doktor? — kérde Leonard asszony miss Fullertől.

— Kedélyes öreg ur lehet, — válaszolt. Nagyon bőbeszédű és nem oly száraz, mint a legtöbb öreg ur, az ő állásában.

— Nem értem, mit használt idejövetele, hiszen meg se nézte még Alicet.

— Az igaz, de csak azért, mert nem akarta zavarni és mert alkalmasint azt hiszi, hogy Ross

doktor nagyon jól gyógykezelt. Régi jó házi orvosa Munraveneknek.

— De Munraven ur bizonyára bizik benne, ha idehozta őt, — jegyezte meg Effie.

— Oh igen. Házi orvosuk New-Yorkban és mert Alice hozzászokott, alkalmasint szivesebben fogja őt maga mellett látni, mint más orvosokat.

— Magától értetődik. A nők rendszerint ellenszenvvel vannak idegen orvosok és lelkészek iránt.

— Ebben nem vagyok önnel egy véleményen. Szerintem a mi korunkban előnyben részesítik a fiatal orvosokat és lelkészeket.

Az urak elhagyták a dolgozószobát és visszavonultak. Néhány megjegyzés után elváltak egymástól északára. Dora Munraven és Astor kíséretében Alice szobájába ment és intézkedett, hogy legyen valaki éjjel is állandóan a beteg mellett. A szomszédos szobában rendeztek be Munravenének hálószobát úgy, hogy közel lehessen leányához és mégis kipihenhesse az ut fátardalmait. Astor doktor a hosszú folyosó végén kapott szobát...

A beteg mélyen aludt, amikor beléptek és rövid süttögés után Munraven és Clinker visszavonultak az utóbbinak dolgozószobájába. Ott félórán keresztül úgy ablakmelyedésben halkan beszélgettek egymással, mire Munraven elhagyta a szobát. Tíz perc múlva lord Beachville társaságában visszatért, aki meglepődve nézett Clinkerre. Mert ez az ur Munraven távolléte alatt leszedte parókáját, szakállát és pápaszemét és most saját enjektort állt az urak előtt.

— Mire való volt az álarc egy főuri házban? — kérde a lord kissé szigorú tekintetelvetve a parókára és a szakállra, amelyek az asztalon heverték.

— Ha meghallgatta ön mister Clinker elbeszélését — válaszolt Munraven — meg fogja érteni azokat a körülményeket, amelyek igazolják majd, hogy áruházban hoztam el őt ide. Ez az ur mister Clinker, a nagy Clinker-féle detektiv-ügynökség főnöke. Hosszu történetet kell elmondania, még

pedig az ön jelenlétében, mire tanácsoznunk kell további lépésinkről, az ön tanácsainak és kívánásáinak megfelelően. Nincs öt perce, hogy el akartam önnök mondani, hogy Alice csak fogadott leányom. De mint ön mondta, ön már leányomtól értesült erről. Clinker most oly értesülések és bizonyítékok birtokában van, melyek Alice származását kétségtelenül megállapítják. Még többet is mondhat ennél s ön meg fog borzadni ama büntények hallatára, melyeknek bizonyítékait előbe terjeszti.

Munraven és lord Beachville leültek és némán várták Clinker elbeszélését. Clinker egy kis asztalt tett az ablakfülkébe, ráttét egy lámpát, és a lorddal szemben foglalt helyet. Aztán kivett a belső zsebéből két csomó levelet.

— Néhány fontos okmányom van itt és egy arckép, amelyet ön bizonyára meg fog ismerni.

Clinker felbontotta az egyik csomót, kivett belőle egy borítékot és abból egy régi arcképet.

— Látt valaha e kép eredetijét? — kérde, mialatt a lordnak odanyújtotta a képet.

A lord úgy tartotta a fényképet, hogy a lámpa fénye rácsott és figyelmesen nézte.

— Igen — szolt néhány pillanat múlva. — Ez egy nő fényképe, akit gyakran láttam.

— Hol? Mondja el, mit tud róla.

— Bultonban, a szomszédos városkában. Egy olasz embernek volt felesége, aki leckeórákat adott, azonban kivitt volt ott egy zeneműkereskedés. Nagyon csinosnak tartották e nőt, de kissé könnyűvérűnek. Gonosz nyelvek sokat beszélnek róla.

Harden Johnnal kapcsolatban, aki állandóan a szép asszony társaságában volt látható. Egy napon a nő eltűnt gyermekével, egy hároméves lánykával. Általában azt hitték, hogy Hardannel megszökött, bár biztosan sohasem lehetett megtudni hirtelen eltűnése felől. Harden azonban egy hónappal a nő eltűnése előtt nem volt látható a helyiségben és a kutatások során kiderült, hogy a nő Franciaországba ment és csak kis gyermekét vitte magával.

(Folytatása következik.)

Színházak, szórakozó helyek.

M. KIR. OPERAHAZ.

Kedd, 1903. szeptember hó 29-én.
Bánk bán.

Eredeti nagy opera 3 felvonásban. Zenéjét szerzette Erkel Ferencz. Szövegét írta Egressy Béni. Személyek:

II. Endre	Beck	Petur bán	Ney D.
Gertrud	Flattné	Biberach	Szendrői
Ottó	Gábor	Sólyom mester	Mihályi
Bánk bán	Prevost	Udvarmester	Kárpát
Melinda	Krammer	Tiborc	Takács

Kézlete 7 óraker.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Kedd, 1903. szeptember hó 29-én.
A kaméliás hölgy.

Dráma 5 felvonásban. Irta: Ifj. Dumas Sándor, fordította Szemere Attila. Személyek:

Duval A.	Mihályi	Varvillo	Gyenes
Duval G.	Szászay	Az orvos	Mészáros
Rieux	Császár	Arthur	Faludi
Saint Gaudens	Gabányi	Valentin	Narcsisz
Gustave	Náday B.	Jean	Deák
Gray	Hetényi	Gauthier M.	Márkus

Kézlete 7 óraker.

VIGSZÍNHÁZ.

Kedd, 1903. szeptember hó 29-én.
Lia.

Mese 1 felvonásban. Irta: Zboray Aladár. Zenéjét szerzette: Kun László. Személyek:

Máté	Szerényi	Lia	Varsányi
Márta	Nikó	Vágy	Tanay

Utána:

Herbelin papa.

Bohózat 3 felvonásban. Irta: Riche és Bernéde. Fordította Farkasházy Zsigmond. Személyek:

Herbelin	Hegedüs	Egiantino	Gazzi
Heléne	Varsányi	Tacot néni	Nikó
Montreuxné	Haraszthy	Mathurin	Szerényi
Davannes	Balassa	Lecoche	Rónaszékly
Jacques	Tapolezai	Lamouche	Győző
Collé	Vendrei	Küldönc	Kassay

Kézlete 7 1/2 óraker.

NÉPSZÍNHÁZ.

Kedd, 1903. szeptember hó 29-én.
Cigányélet.

Eredeti népszínmű 3 felvonásban. Irta és zenéjét szerzette Dankó Pista. Személyek:

Tollas Zeiga	Ujvári	Csiszós	Kovács
Dadó Ruzsi	Siposné	Polyva	Szabó
Lajos	Szirmai	Macska László	Kisa M.
Marcsa	Szentmiklósy	Móric bácsi	Sólymosi
Darázs Etel	Balázs	Tudomány	Pázmán
Lajoska	Dezsőfi	Dávid	Marton

Kézlete 7 1/2 óraker.

MAGYAR SZÍNHÁZ.

Kedd, 1903. szeptember hó 29-én.
A drótostót.

Nagy operette előjátékkal, 2 felvonásban. Irta Leon Viktor. Fordították Ruttkai György és Mércsi Adolf. Zenéjét szerzette Lehar Ferenc. Személyek:

Günther	Fenyéri	Pfefferkorn	Tollagi
Mici	Kornai	Zsuzska	Szentgyörgyi
Ánkó	Heltai	Milos	Ráthonyi

Kézlete 7 1/2 óraker.

URANIA SZÍNHÁZ.

Kedd, 1903. szeptember hó 29-én.
Szerbia.

Irta: dr. Strausz Adolf.
Kézlete 7 1/2 óraker.

FŐVÁROSI NYIRAI SZÍNHÁZ.

Kedd, 1903. szeptember hó 29-én.
Carmen.

Opera 4 felvonásban.
Kézlete 7 1/2 óraker.

A 11810. számú „Újtások matricákat szedő-és stereotypsorokat öntő gépek” című 1897. december 24-ről és a 19720. számú „Lerakó szerkezet Monoline-féle sorszedő-és öntő-gépek számára” című, 1900. május 21-ről kelt magyar szabadalmakra

vevők vagy engedményesek kerestethetik. Szíves ajánlatokat „W. H. 6165” jel. alatt továbbíthat Mosse Rudolf, Bécs I., Seifertstraße 3. sz.

Színházak heti műsora.

	Magy. kir. Opera.	Nemzeti színház	Vigszínház	Népszínház	Magyar színház
Szerda	Nincs előadás	Patyolat kisasszony	Az igazgató ur Teknősbéka	A cigányélet	A drótostót
Csütörtök	Sába királynője	Halálcs csönd	Lia	A cigányélet	A drótostót
Péntek	Varázs fuvola	Két szék között a pad alatt	Leánykérés	Masinka	A drótostót
Szombat	A Walkür	Két szék között a pad alatt	Dr. Nebántsvirág	Masinka	A drótostót
d. n. Vasárnap este	Berlinchingeni Götz	Egy szegény ifju története	Az igazgató ur Korbács	Ripp van Winkle	A drótostót
		Két szék között a pad alatt	Dr. Nebántsvirág	Masinka	A drótostót

FŐVÁROSI ORFEUM

VI., Nagymező-utca 17.

Alkers

a víz alatt élő emberek

Sidi

fenomenális erőművész

Alfonso

mester-zsonglőrök

Cespi

nemzetközi énekesnő

Czinka Panna

cimbalom művésznő

és a többi elsőrangú különlegesség.

Az előadás 8 óraker kezdődik.

A telikeriben reggeli 5 óráig **Vörös Elek** cigányzenekara hangversenyz.

Cs. kir. szab. déli vaspálya-társaság üzemeltetése.

2980/G. sz.
A cs. kir. szab. déli vaspálya-társaság magyar vonalai számára az 1904. évi folyamán szükséges

550 q repec égőolaj és 350 q repec kenőolaj szállítására ezennel nyilvános pályázat hirdettetik.

Az ajánlatok **f. 6. október hó 27-én déli 12. óráig** a cs. kir. szab. déli vaspálya-társaság üzemeltetésénél, (budai pályaudvar) benyújtandók, illetve beküldendők, megjegyezvén, hogy ugyanott az anyag-szerkezési osztálynál a részletes pályázati hirdetmények, az általános és különleges szállítási feltételek, valamint a választott bírósági rendtartás betekinthetők, és megszereshetők.

Budapest, 1903. szeptember hó 20-án.
Az üzemeltetőség.
(Utánnomás nem díjazatik.)

Főnyeremény 50.000 kor. ért.
Huzás már október 10-én
ORVOS SZÖVETSEG SORSJÁTEKA
Egy sorsjegy ára 1 korona.
Kiszámlázható
Budapest, VI., Andrássy-út 80.

Cs. kir. szab. déli vaspálya-társaság üzemeltetése.

2979/G. sz.

Hirdetmény.

A cs. kir. szab. déli vaspálya-társaság magyar vonalai számára az 1904. évben szükséges

1000 q. kőolaj (petroleum) szállítására ezennel pályázat hirdettetik.

Az ajánlatok **f. 6. október hó 22-ig déli 12 óráig** a cs. kir. szab. déli vaspálya-társaság üzemeltetésénél (budai pályaudvar) benyújtandók, illetőleg beküldendők, megjegyezvén, hogy ugyanott az anyag-szerkezési osztálynál a részletes pályázati hirdetmények, az általános és különleges szállítási feltételek és a választott bírósági rendtartás betekinthetők, illetőleg megszereshetők.

Budapest, 1903. szeptember hóban.
Az üzemeltetőség.
Utánnomást nem díjazatik.

Huzás már jövő héten!!

Főnyeremény 50,000 kor. ért.
Orvos Sorsjáték.

Huzás már jövő héten!!

Főnyeremény 50,000 kor. ért.
Orvos Sorsjáték.

Huzás már jövő héten!!

Főnyeremény 50,000 kor. ért.
Orvos Sorsjáték.

Huzás már jövő héten!!

Főnyeremény 50,000 kor. ért.
Orvos Sorsjáték.

Huzás már október 10-én!!

Főnyeremény 50,000 kor. ért.
Orvos Sorsjáték.

Központi iroda: Budapest, IV., Váci-utca 177.

Egy sorsjegy ára csak 1 kor.
Sorsjegyek ezenkívül minden bankházban és dohánytözsdeben kaphatók.

Ismételadóknak engedmény.

Nodusin Aranyér-balszam.

Egyedülálló szer, mely operáció vagy ágétes nélkül tökéletesen és biztosan gyógyítja úgy a vak, valamint a nyitott aranyért. Korháliszg Ripróbálva. Teljesen ártalmatlan. Elismert jogok szerint száraz és száraz teljesen kigyógyított. Törvényesen védve. Kapható a készletnél:

Nagy Kálmán gyógyszerár, Nyíregyháza továbbá **Török József**, Budapest, Király-utca és a többi gyógyszerárakban is. Ára használati utasítással együtt 4 kor., bérmentes küldéssel postán 5 kor., az ország előzetes beki-
dése vagy utánvétel ellenében.

310,000 korona nyerhető!

1 darab 4/0-os Tiszaszegei sorsjegygérvényvel.
Huzás okt. 1-én, főnyeremény 180.000 K., Ára K. 8.
1 darab 3/0-os Magy. Jeltársaság-sorsjegygérvényvel.
Huzás okt. 24-én, főnyeremény 100.000 K., Ára K. 4-50.
1 darab Magyar Iparművészeti sorsjegygérvényvel.
Huzás dec. 28-án, főnyeremény 30.000 K., Ára K. 1.
VV A három együttes csak 12 korona. VV
Vidéki rendeléseknél 35 fillér portó a küldendő.

Mercurbank
és váltóüzlet r.-t. Budapest, IV., Váci-utca 37. sz.

Az ATHENAEUM irod. és nyomdai r.-t. kiadásában
Budapestben, VII. ker., Kerepesi-ut 54. megjelenit:

SZÁZ ÉV A MAGYAR MŰVÉSZET TÖRTÉNETÉBŐL.

Irta SZANA TAMÁS.

235 SZÖVEGKÉPPEL ÉS
30 MŰMELLÉKLETTEL.

Ára díszkötésben 40 korona.

Budapest, 1903. évi...
hóban. Az igazgatóság.
(Utánn. nem díjazatik.)

E DISZMŰ 120 LEJOLESEBB FESTŐMŰVÉSZUNK ÉS SZOBRA SZUNK ÉLETÉT ÉS MUNKÁIT MUTATJA BE.

